

▶▶
UHASSELT

KU LEUVEN

Maastricht University

KNOWLEDGE IN ACTION

Faculteit Rechten

master in de rechten

Masterthesis

De positie van de hulppersoon in het aansprakelijkheidsrecht in het licht van het hervormingsproject buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht

Margot Janssens

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de rechten, afstudeerrichting rechten

PROMOTOR :

Prof. dr. Ilse SAMOY

De transnationale Universiteit Limburg is een uniek samenwerkingsverband van twee universiteiten in twee landen: de Universiteit Hasselt en Maastricht University.

UHASSELT

KNOWLEDGE IN ACTION

www.uhasselt.be

Universiteit Hasselt
Campus Hasselt:
Martelarenlaan 42 | 3500 Hasselt
Campus Diepenbeek:
Agoralaan Gebouw D | 3590 Diepenbeek

2022
2023

UHASSELT

KNOWLEDGE IN ACTION

KU LEUVEN

Maastricht University

Faculteit Rechten

master in de rechten

Masterthesis

De positie van de hulppersoon in het aansprakelijkheidsrecht in het licht van het hervormingsproject buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht

Margot Janssens

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de rechten, afstudeerrichting rechten

PROMOTOR :

Prof. dr. Ilse SAMOY

Samenvatting

Het recht staat nooit stil, ook het aansprakelijkheidsrecht niet. In maart 2023 was het wetsvoorstel klaar dat het nieuwe aansprakelijkheidsrecht bevat. Deze masterscriptie focust zich op de positie van de hulppersoon binnen de hervorming van het aansprakelijkheidsrecht.

Een voorbeeld helpt om de positie van de hulppersoon beter te begrijpen. Voor het bouwen van een woning doet de bouwheer beroep op een aannemer. De bouwheer is de hoofdschuldeiser en de aannemer is de hoofdschuldenaar. Deze zal voor de bouwheer het huis bouwen. De aannemer zal op zijn beurt beroep doen op een onderaannemer voor specifieke opdrachten zoals het plaatsen van centrale verwarming. De onderaannemer is de hulppersoon. Volgens het huidige aansprakelijkheidsrecht kan hij voor de fouten die hij tijdens het plaatsen van de centrale verwarming niet worden aangesproken door de hoofdschuldeiser. De hoofdschuldeiser kan dus geen schadevergoeding van de hulppersoon krijgen voor de fout van de hulppersoon. De hulppersoon kan alleen worden aangesproken door de hoofdschuldenaar. De hulppersoon heeft namelijk een contract met hem. De hulppersoon geniet dus van een bijzondere positie. De hoofdschuldeiser zal enkel een schadevergoeding kunnen krijgen van de hoofdschuldenaar.

Die positie van de hulppersoon kan voor onrechtvaardige gevolgen zorgen. Wanneer de hoofdschuldenaar failliet gaat of wanneer zijn aansprakelijkheid in het contract dat hij heeft met de hoofdschuldeiser wordt beperkt, kan de hoofdschuldeiser niemand aanspreken voor de schade. Het is niet echt te verantwoorden waarom de hulppersoon eigenlijk nog van zo'n bevoorrechte positie moet genieten. Met de hervormingen zal de hulppersoon niet meer genieten van deze positie.

Er wordt niet verwacht dat dit zal zorgen voor grote veranderingen, maar er zijn wel enkele bedenkingen. Deze masterscriptie gaat na op welke manier de hulppersoon wordt beschermd en of dit wel volstaat. De wetgever heeft in het wetsvoorstel één beschermingsmaatregel opgesteld. De hulppersoon kan in de gevallen waar hij door de hoofdschuldeiser wordt aangesproken voor de fouten die hijzelf heeft begaan gebruik maken van de bedingen die bestaan in het hoofdcontract. Het hoofdcontract is het contract tussen de hoofdschuldeiser en de hoofdschuldenaar. In dat contract wordt vaak de aansprakelijkheid geregeld wanneer iemand een fout begaat. De hulppersoon kan dus van de bedingen in dat contract gebruik maken.

Dit is niet voldoende. De wetgever vergeet iets heel belangrijk. De bedingen in het contract dat de hulppersoon zelf heeft opgesteld met de hoofdschuldenaar. In dat contract zullen de bedingen staan die belangrijk zijn voor de hulppersoon. Dit zorgt voor onzekerheid en al voor het nieuwe aansprakelijkheidsrecht in werking treedt. Er worden wel oplossingen voorgesteld door verschillende professoren en rechtsgeleerden, maar het blijft wachten totdat rechtspraak hierover zal oordelen. Aangezien de hoven en rechtbanken met een achterstand kampen zullen we nog lang in onzekerheid leven. In deze masterscriptie worden de verschillende oplossingen bekeken en wordt er vergeleken met Nederland aangezien daar de hulppersoon al langer kan worden aangesproken door de bouwheer.

Dankwoord

Deze masterscriptie is de kers op de taart van mijn opleiding. Ik ben begonnen als schakelstudent aan de opleiding met veel motivatie en doorzettingsvermogen. Het feit dat ik dit jaar mijn diploma master in de rechten zal behalen, is dan ook het resultaat van mijn harde werk. Ik ben zeer blij dat ik toen de keuze heb gemaakt om aan de UHasselt te starten, met blijdschap kijk ik dan ook terug op een mooie studententijd. Mijn jaren bij de UHasselt zitten er echter nog niet op. In april ben ik reeds deeltijds begonnen als legal assistant aan het rectortaat van de UHasselt.

Ik wil van dit moment dan ook gebruik maken om enkele mensen te bedanken. Eerst en vooral mijn promotor Prof. Dr. Ilse Samoy en begeleider Dra. Fleur Vanswijgenhoven. Zij stonden steeds klaar voor de nodige feedback en begeleiding. Daarnaast wil ik ook graag mijn vrienden bedanken en in het bijzonder Kaya Vanhellemont, Mariet Stiers, Yalenka Neyt en Pieter Sterckx. Ze maakten mijn studententijd niet alleen onvergetelijk, maar zorgden ook voor de nodige aanmoediging tijdens het schrijven van deze masterscriptie. Tenslotte wil ik ook nog mijn ouders, Griet Van Looy en Raf Janssens, en broer, Chiel Janssens, bedanken. Ze bleven op elk moment in mij geloven, ook op de momenten waar ik niet in mezelf geloofde.

Inhoudsopgave

Samenvatting	
Dankwoord.....	
1 Inleiding.....	1
1.1 Onderzoeksopzet.....	1
1.1.1 Onderwerp	1
1.1.2 Probleemstelling.....	2
1.2 Onderzoeksvragen.....	3
1.2.1 Centrale onderzoeksvraag	3
1.2.2 Subonderzoeksvragen	3
2 De quasi-immune van de hulppersoon.....	7
2.1 Begrip	7
2.2 Voorbeeld	8
2.3 Voorwaarden.....	9
2.3.1 Overeenkomst tot uitvoering van een verbintenis.....	9
2.3.2 Geen contractuele band tussen de hoofdschuldeiser en de hulppersoon.....	12
2.3.3 Vrijwillige tussenkomst.....	13
3 De huidige positie van de hulppersoon binnen een contractuele relatie	15
3.1 Vandaag: quasi-immuniteit van de hulppersoon	15
3.2 Kan de hoofdschuldeiser een contractuele vordering instellen tegen de hulppersoon?.....	17
3.2.1 Situering	17
3.2.2 Beoordeling	18
3.2.3 Uitzonderingen	18
3.3 Kan de hoofschuldeiser een buitencontractuele vordering instellen tegen de hulppersoon?	22
3.3.1 Situering	22
3.3.2 Beoordeling	22
3.3.3 Voor 1973	23
3.4 Kan de hulppersoon aangesproken worden door de hoofdschuldenaar?	24
3.4.1 Situering	24
3.4.2 Beoordeling	24
3.5 Oplossing: Kan de hoofdschuldeiser de hoofdschuldenaar aanspreken?.....	25
3.5.1 Situering	25
3.5.2 Beoordeling	26
3.5.3 Contractuele uitsluitingen van aansprakelijkheid voor hulppersonen.....	27
3.5.4 Regres mogelijkheden	28
3.6 Over de grenzen heen, wat is de positie van de hulppersoon in het Nederlandse recht?	29
3.6.1 De hulppersoon naar Nederlands recht	29
3.6.2 Geen quasi-immuniteit van de hulppersoon in Nederland	30
3.6.3 De buitencontractuele vordering van de hoofdschuldeiser tegen de hulppersoon.....	30
3.6.4 Kan de hoofdschuldeiser de hoofdschuldenaar aanspreken?.....	33
4 De positie van de hulppersoon in het hervormingsproject	35
4.1 Het wetsvoorstel houdende Boek 6 “Buitencontractuele aansprakelijkheid”	36
4.2 Artikelgewijze commentaar	37

4.2.1.	Artikel 5.143 van het voorontwerp	37
4.2.2.	Relevantie van de afschaffing van het samenloopverbod.....	39
4.2.3.	Artikel 6.4 van het wetsvoorstel	40
5	Gevolgen van de afschaffing van de quasi-immuniteit	45
5.1.	<i>Argumenten behoud quasi-immuniteit .....</i>	<i>45</i>
5.1.1.	Quasi-immuniteit zorgt voor eenvoud en voorspelbaarheid	45
5.1.2.	Quasi-immuniteit zorgt ervoor dat de hulppersoon niet onnodig zwaar wordt gestraft.....	47
5.1.3.	Quasi-immuniteit kan steeds contractueel bedongen worden dus geen verschil?.....	48
5.1.4.	Quasi-immuniteit werkt het grote voordeel van de hoofdschuldeiser weg.....	49
5.2.	<i>Besluit.....</i>	<i>50</i>
5.3.	<i>Argumenten voor de afschaffing van de quasi-immuniteit.....</i>	<i>51</i>
5.3.1.	Quasi-immuniteit en het gelijkheidsbeginsel	52
5.3.2.	Quasi-immuniteit en de rechtsonzekerheid	53
5.3.3.	Quasi-immuniteit en de preventieve functie	54
5.4.	<i>Besluit.....</i>	<i>55</i>
6	Volstaan de beschermingsmechanisme in het hervormingsproject?.....	57
6.1.	<i>De beschermingsmaatregelen in het wetsvoorstel .....</i>	<i>57</i>
6.2.	<i>Heeft de wetgever voldoende aan de bezorgdheden van de rechtsleer verholpen?.....</i>	<i>58</i>
6.2.1.	Eenvoud en voorspelbaar?	58
6.2.2.	De hulppersoon wordt zwaarder gestraft	59
6.2.3.	Geen groter voordeel voor de hoofdschuldeiser	60
6.2.4.	Rechtsonzekerheid blijft.....	60
6.2.5.	Besluit	61
6.3.	<i>Verwachtingen .....</i>	<i>62</i>
6.3.1.	Extreme exoneratiebedingen	62
6.3.2.	Derdenbeding.....	64
6.3.3.	Buitencontractuele veld verkleinen.....	65
6.4.	<i>Nederlands voorbeeld volgen?.....</i>	<i>66</i>
7	Conclusie	67
	Bibliografie	69

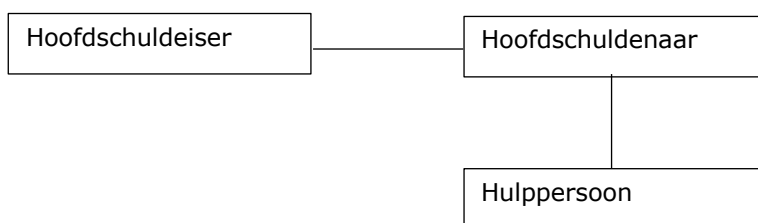
1 Inleiding

1.1 Onderzoekopzet

1.1.1 Onderwerp

1. In deze masterscriptie wordt de positie van de hulppersoon in het aansprakelijkheidsrecht in het licht van het hervormingsproject buitencontractuele aansprakelijkheid besproken.

Voorbeeld: dit is in de praktijk een veel voorkomende situatie. Stel, de bouwheer, de hoofdschuldeiser, bouwt een huis. Daarvoor doet hij beroep op een aannemer, de hoofdschuldenaar. Deze aannemer zal niet zelf alle werken uitvoeren. Hij zal daarvoor vaak beroep doen op een onderaannemer, bijvoorbeeld voor de plaatsing van het dak, het boren van de waterput, etc. Die onderaannemer is de hulppersoon die het hoofdpersonage vormt van deze masterscriptie.

2. Wanneer de hulppersoon een fout begaat in de uitvoering van zijn opdracht die kadert in de uitvoering van de hoofdovereenkomst tussen de hoofdschuldeiser (dit is de persoon die het huis wil laten bouwen) en de hoofdschuldenaar (dit is de aannemer) geniet de hulppersoon van een quasi-immuniteit. Dit heeft twee gevolgen. Ten eerste betekent dit dat hij niet op contractuele basis kan worden aangesproken, er is met name geen contractuele band tussen de hulppersoon en de hoofdschuldeiser. Ten tweede betekent dit dat hij niet op buitencontractuele basis kan worden aangesproken, de hulppersoon wordt met name niet als een echte derde gezien. Hieruit volgt dat de hulppersoon enkel aansprakelijk is wanneer (i) zijn fout een verplichting inhoudt die op iedereen rust en (ii) zijn fout een andere dan een louter uit de gebrekkige uitvoering van het contract ontstane schade heeft veroorzaakt. Met andere woorden: wanneer het gaat om een gemengde fout en een zuiver buitencontractuele schade of wanneer de contractuele wanprestatie een misdrijf uitmaakt.¹

---

¹ I. CLAEYS en T. TANGHE, *Algemeen contractenrecht*, Morsel, Intersentia, 2022, 469.

3. De hulppersoon heeft jarenlang, sinds het Stuwadoorarrest van 1973², van deze quasi-immuniteit kunnen genieten. Het gevolg daarvan is dat er in België wordt gesproken van een relatief samenloopverbod. Er is tussen contractanten maar in beperkte mate plaats voor een buitencontractuele vordering, enkel indien aan voormelde voorwaarden (zie *supra*) is voldaan.³ Dit verbod volgt uit de quasi-immuniteit van de hulppersoon.

1.1.2 Probleemstelling

4. Het probleem van de hervorming is dat de hulppersoon ongeveer 50 jaar heeft kunnen genieten van een verregaande immuniteit. Met de hervormingen zal deze immuniteit weggevallen. De quasi-immuniteit is door de rechtspraak ontwikkeld. De rechtspraak vandaag de dag is uiteraard in lijn met de quasi-immuniteit. Het is nog maar de vraag hoe de rechtspraak zal reageren op de afschaffing van de quasi-immuniteit wat betreft de beschermingsmogelijkheden voor de hulppersoon. Niet alleen de rechtspraak, maar ook de rechtsleer zal zich moeten aanpassen naar aanleiding van de hervorming.⁴

5. Anno 2022 wordt beleidsmatig de quasi-immuniteit gerechtvaardigd door het als een oplossing te zien voor het geval de hoofdschuldeiser het relatief samenloopverbod zou ontlopen en zijn vordering instelt tegen de hulppersoon. Het blijft echter niet verdedigbaar aangezien het relatief samenloopverbod zorgt voor onredelijke nadelen. De hoofdschuldeiser die geconfronteerd wordt met een hoofdschuldenaar die failliet gaat of door exoneratiebedingen in het hoofdcontract de hoofdschuldenaar niet kan aanspreken, blijft volledige in de kou staan. Indien het relatief samenloopverbod effectief wordt afgeschaft, kan een hoofdschuldeiser wel de hulppersoon aanspreken en dit op basis van een buitencontractuele vordering.⁵

6. Een bijkomend probleem zou het te pas en te onpas aanspreken van de hulppersoon kunnen zijn. Bij de hervormingen zullen, om dit probleem te vermijden, beschermingsmaatregelen moeten worden opgemaakt. In het buitenland zien we geen immuniteit van de hulppersoon terugkomen waardoor het nuttig is om over de grenzen heen te kijken welke beschermingsmogelijkheden zij voorzien voor de hulppersoon. De quasi-immuniteit van de hulppersoon voor het hervormingsproject was namelijk een Belgisch unicum.⁶

---

² Cass. 7 december 1973, *Arr. Cass.* 1974, 395.

³ H. BOCKEN, I. BOONE, m.m.v. M. KRUIHOF, *Inleiding tot het schadevergoedingsrecht: buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht en andere schadevergoedingsstelsels*, Brugge, die Keure, 2014, 43.

⁴ Memorie van toelichting, Wetsvoorstel houdende boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, *Parl.St.* Kamer 2023, nr.3213/001, 30-32.

⁵ *Ibid.*, 32.

⁶ *Ibid.*, 36.

7. In boek 5 "Verbintenissen" werd al een mogelijkheid voorzien waar de hulppersoon zich op een exoneratiebeding kan beroepen, opgenomen in het contract tussen de hoofdschuldeiser en de hoofdschuldenaar.⁷ In het Wetsvoorstel houdende boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek (hierna "wetsvoorstel") wordt die mogelijkheid nog verder verruimd naar alle contractuele bedingen. Niet alleen contractuele bedingen, maar ook de wetgeving inzake bijzondere contracten en bijzondere verjaringsregels van toepassing op het contract kunnen door de hulppersoon worden ingeroepen.⁸ Het is nuttig om een vergelijking te maken met het buitenland om te achterhalen welke mogelijkheden zijn voorzien en of het ook effectief nuttig zou zijn om een regeling te treffen hierover.

1.2 Onderzoeksvragen

1.2.1. Centrale onderzoeksvraag

8. Wat betekenen de beschermingsmechanisme in het hervormingsproject voor de hulppersoon in de toekomst wanneer samenloop tussen het contractueel en buitencontractueel aansprakelijkheidsregime wordt toegestaan?

9. Het onderzoek zal een aanbevelende onderzoeksvraag behandelen. Om een antwoord te bieden op deze vraag gaan er verschillende stappen aan vooraf.

1.2.2. Subonderzoeksvragen

- Wat is de positie van de hulppersoon binnen een contractuele relatie?

10. De hulppersoon is geen echte derde maar ook geen echte contractspartij.⁹ Welke positie bekleedt hij dan binnen een contract en meer bepaald welke gevolgen zijn positie heeft op de aansprakelijkheid binnen een contractuele relatie zullen hier aan bod komen. Vervolgens wordt er ook gekeken wat de positie van de hulppersoon is in Nederland. Dat is de vraag die in deze subonderzoeksvraag wordt beantwoord. Het antwoord is nodig om een concreet beeld te krijgen over wie nu juist die hulppersoon is.

Deze subonderzoeksvraag is beschrijvend van aard. De bedoeling is om een theoretisch kader te geven vooraleer er effectief aanbevelingen kunnen volgen. Met deze subonderzoeksvraag wordt de lezer vertrouwd met het onderwerp en de afbakening van de masterscriptie.

---

⁷ Artikel 5.89 Burgerlijk Wetboek.

⁸ Memorie van toelichting, Wetsvoorstel houdende boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, *Parl.St.* Kamer 2023, nr.3213/001, 173.

⁹ Cass. 7 december 1973, *Arr. Cass.* 1974, 395.

- Wat is de positie van de hulppersoon in het hervormingsproject?

11. In het hervormingsproject van boek 6 wordt het voorstel gedaan om niet langer te spreken van een relatief samenloopverbod maar te spreken van samenloop. In 2019 werd er het Voorontwerp van wet houdende invoeging van de bepalingen betreffende buitencontractuele aansprakelijkheid in het Burgerlijk Wetboek (hierna "voorontwerp") ingediend en in 2023 werkte de Commissie voor de hervorming van het aansprakelijkheidsrecht het wetsvoorstel uit.¹⁰ Aangezien de wetgever nu de samenloop mogelijk maakt en voorziet in één beschermingsmaatregel is het nuttig om zowel het voorontwerp als het wetsvoorstel te analyseren om een duidelijk beeld te krijgen over wat de drijfveer is van de wetgever en welke positie de hulppersoon bekleedt in het hervormingsproject.

Net zoals de vorige subonderzoeksvraag is ook deze onderzoeksvraag beschrijvend van aard. Er is gekozen om twee beschrijvende onderzoeksvragen te behandelen met als doel een duidelijker en concreter antwoord te kunnen bieden op de centrale onderzoeksvraag. In deze subonderzoeksvraag wordt eerder naar de toekomst gekeken, wat als de hulppersoon niet meer kan genieten van zijn quasi-immuniteit. Bij de eerste subonderzoeksvraag gaat het eerder om een algemene positie die de hulppersoon bekleedt in een contractuele relatie met drie partijen: hoofdschuldeiser, hoofdschuldenaar en hulppersoon.

- Zal deze hervorming leiden tot onbillijke gevolgen wanneer de immuniteit wegvalt?

12. Wat betekenen de hervormingen nu juist voor de hulppersoon? Wat betekent het voor hem wanneer hij niet langer beroep kan doen op de quasi-immuniteit? In deze subonderzoeksvraag zullen de concrete gevolgen van de hervorming worden weergegeven en dit aan de hand van argumenten zowel voor als tegen de afschaffing van de quasi-immuniteit. Op die manier worden de verwachtingen van de hulppersoon duidelijk en kan er nadien beoordeeld worden of de hulppersoon voldoende is beschermd.¹¹

De derde subonderzoeksvraag is evaluerend van aard. Door verschillende kritieken en inzichten te bekijken, zal deze subonderzoeksvraag eindigen met een evaluatie van dit project.

---

¹⁰ FEDERALE OVERHEIDSDIENST JUSTITIE, "Hervorming Burgerlijk Wetboek", <https://justitie.belgium.be/nl/bwcc>.

¹¹ GROTIUS-POTHIER ONDERZOEKSGROEP, "Een rechtsvergelijkende analyse van de Belgische hervorming van het buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht: enkele suggesties voor wetgever en rechter", *TBBR* 2020, nr. 3, (122) 131.

- Zullen de beschermingsmechanisme in het hervormingsproject volstaan?

13. In boek 5 “Verbintenissen” is een bepaling opgenomen die het mogelijk maakt om als hulppersoon een bevrijdingsbeding uit de hoofdovereenkomst in te roepen tegen de hoofdschuldeiser. Boek 6 breidt deze mogelijkheid nog verder uit in artikel 6.4 van het wetsvoorstel. De hulppersoon kan, volgens boek 6, dezelfde verweermiddelen inroepen als de hoofdschuldenaar.¹² Dus de hulppersoon kan zich op het hoofdcontract beroepen. De vraag die door deze subonderzoeksvraag zal worden beantwoord, is of die bescherming wel voldoende is. Hiervoor zal over de grenzen heen worden gekeken. Nederland kent al langer samenloop, de hulppersoon daar geniet ook niet van quasi-immuniteit. Het is interessant om te kijken hoe Nederland is omgesprongen met de ondervonden problemen en welke beschermingsmaatregelen zij in acht hebben genomen om daaraan te verhelpen.¹³

Het onderzoek zal afgesloten worden met de subonderzoeksvraag die de centrale onderzoeksvraag zal beantwoorden, het gaat om een beoordeling van de evaluatieve onderzoeksvraag. Na een theoretische uiteenzetting, een vergelijking met Nederland en een evaluatie van de gevolgen van het huidige project zijn er voldoende handvaten om na te gaan waar het schoentje, op dit moment, eventueel nog knelt.

---

¹² Memorie van toelichting, Wetsvoorstel houdende boek 6 “Buitencontractuele aansprakelijkheid” van het Burgerlijk Wetboek, *Parl.St.* Kamer 2023, nr.3213/001, 173.

¹³ GROTIUS-POTHIER ONDERZOEKSGROEP, “Een rechtsvergelijkende analyse van de Belgische hervorming van het buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht: enkele suggesties voor wetgever en rechter”, *TBBR* 2020, nr. 3, (122) 131.

2 De quasi-immune van de hulppersoon

14. Deze masterscriptie vangt aan met een uiteenzetting van wie de hulppersoon nu eigenlijk is. Dit hoofdstuk dient als kennismaking met de hulppersoon. Eerst zal het begrip worden toegelicht, gevolgd door een voorbeeld om de positie van de hulppersoon beter te kunnen kaderen. Het hoofdstuk wordt afgesloten met de voorwaarden om te kunnen spreken van een hulppersoon.

2.1. Begrip

15. Aangezien er geen wettelijke definitie wordt gegeven van de hulppersoon moet teruggegrepen worden naar rechtsleer en rechtspraak. In het De Valks juridisch woordenboek wordt de hulppersoon als volgt omschreven: "*natuurlijke persoon of rechtspersoon die door de schuldenaar van een contractuele verbintenis belast wordt met de gehele of gedeeltelijke uitvoering van deze verbintenis, ongeacht of hij deze verbintenis uitvoert voor eigen rekening, dan wel voor rekening en in naam van de schuldenaar*".¹⁴

Deze definitie wordt ook door het Hof van Cassatie letterlijk overgenomen in het arrest van 12 maart 2020.¹⁵ Het is ook dit arrest dat wellicht voor het eerst sprak over de hulppersoon, voorheen werd vooral de term uitvoeringsagent gebruikt. Beide termen worden in het Belgische rechtstelsel door elkaar gebruikt.¹⁶ Doorheen deze masterscriptie zal hoofdzakelijk de term hulppersoon worden gebruikt. Niet alleen aangestelden en bestuursorganen kunnen deze hoedanigheid aannemen, ook onderaannemers¹⁷ kunnen als hulppersoon worden gezien.¹⁸

16. Er bestaan twee soorten hulppersonen, namelijk (i) de aangestelde en (ii) de zelfstandige uitvoeringsagent.¹⁹ Enerzijds zijn er de aangestelde of ondergeschikte van de schuldenaar. Ze voeren hun verplichtingen uit onder gezag, leiding en toezicht van de hoofdschuldenaar.²⁰ Dit zijn bijvoorbeeld werknemers.

---

¹⁴ B. TILLEMANS, S. LIERMAN en V. SAGAERT, *De Valks juridisch woordenboek*, Leuven, Intersentia, 2020, 232.

¹⁵ Cass. 12 maart 2020, AR C.19.0408.N, *TBH* 2020, 402-403.

¹⁶ C. PAUWELS, *Contractuele aansprakelijkheid voor hulppersonen of uitvoeringsagenten*, Antwerpen, Maklu, 1995, 116-117.

¹⁷ In dit geval laat de hoofdaannemer de werken waartoe hij zich heeft verbonden met de hoofdschuldeiser uitvoeren door een onderaannemer. Hij laat de onderaannemer geheel of gedeeltelijk de werken uitvoeren zonder dat er een band van ondergeschiktheid moet zijn maar wel tegen betaling (K. DEKETELAERE, *Handboek Bouwrecht (derde editie)*, Mortsel, Intersentia, 2022, 1335).

¹⁸ Cass. 7 november 1997, *TBBR* 1998, 153 en H. BOCKEN, "Samenloop in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid", *TPR* 2021, nr. 1, (151) 162.

¹⁹ T. VANSWEEVELT en B. WEYTS, *Handboek verbintenissenrecht*, Mortsel, Intersentia, 2019, 352.

²⁰ S. STIJNS, *Leerboek verbintenissenrecht (boek 1)*, Brugge, die Keure/La Charte, 2022, 188 en T. VANSWEEVELT en B. WEYTS, *Handboek verbintenissenrecht*, Mortsel, Intersentia, 2019, 352.

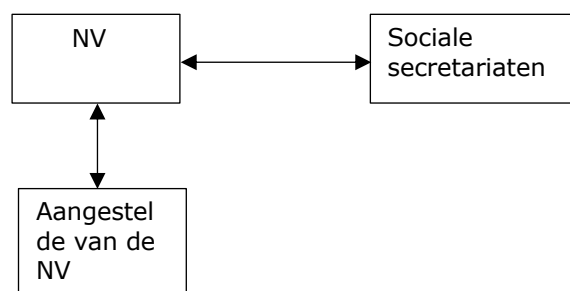
17. Anderzijds zijn er zelfstandige uitvoeringsagenten. Een zelfstandige uitvoeringsagent voert zijn/haar verbintenissen onafhankelijk uit, zoals bijvoorbeeld: zelfstandige onderaannemers.²¹ Het arrest van het Hof van Cassatie van 24 maart 2016 geeft een goed voorbeeld van een zelfstandige uitvoeringsagent die op onafhankelijke basis werkt. Het Hof oordeelde toen dat de bankoverschrijving kan gezien worden als een rechtsfiguur *sui generis* in het geval waarbij de hoofdschuldeiser van de overschrijving en de begunstigde van het bedrag bij verschillende banken zijn aangesloten. Dit heeft tot gevolg dat de bank van de begunstigde als zelfstandige uitvoeringsagent gezien kan worden en geniet van een quasi-immuniteit.²²

18. De hulppersoon als begrip is nu duidelijk. Doch, zijn positie ten opzichte van de hoofdschuldenaar en de hoofschuldeiser is niet altijd duidelijk. In het volgende onderdeel van dit hoofdstuk wordt een voorbeeld gegeven dat een beeld scheidt over zijn positie.

2.2. Voorbeeld

19. In de inleiding werd reeds een voorbeeld gegeven, dat voorbeeld was in het kader van aanneming van werken. Het recent arrest van 4 februari 2022 uitgesproken door het Hof van Cassatie is een goed voorbeeld om de verhouding tussen de hoofdschuldenaar en de hulppersoon beter te begrijpen en gaat over bestuurders van een vennootschap die worden gezien als hulppersonen.²³ Het arrest betreft een NV die contracten had gesloten met verschillende sociale secretariaten voor het beheer van hun vermogen en het verlenen van investeringsadvies. In dit voorbeeld zijn er drie partijen: de hoofdschuldeiser is de NV, de hoofdschuldenaars zijn de sociale secretariaten en de bestuurders van de NV zijn de hulppersonen. De bestuurders zullen diegenen zijn die het vermogen gaan beheren en het advies gaan verlenen. Het zijn namelijk de aangestelde van de NV. Het zijn ook deze die zullen genieten van de quasi-immuniteit.²⁴

20. Hieronder is een visuele weergave van deze verhouding te vinden.

²¹ S. STIJNS, *Leerboek verbintenissenrecht (boek 1)*, Brugge, die Keure/La Charte, 2022, 188 en T. VANSWEEVELT en B. WEYTS, *Handboek verbintenissenrecht*, Mortsel, Intersentia, 2019, 352.

²²Het Hof van Cassatie zet zich met dit arrest af tegen de meerderheidsopvatting binnen de rechtspraak die een overschrijving ziet als een mandaat (*i.e.* lastgeving). De bank van de begunstigde wordt dan gezien als een gesubstitueerde mandataris dit had vroeger grote gevolgen. De bank van de hoofdschuldeiser kon als lastgever enkel aansproken worden wanneer hij zelf in de fout ging bij de overschrijving. Was dit niet het geval dan kon de hoofdschuldeiser enkel een rechstreekse vordering instellen tegen de bank die in fout was (Cass. 24 maart 2016, AR C.14.0329.N, *TBH* 2017, 200) en Cass. 24 maart 2016, AR C.14.0329.N, *TBH* 2017, 200.

²³ Cass. 4 februari 2022, AR C.21.0278.F.

²⁴ J. VANANROYE, "De 'quasi' in de quasi-immuniteit van de uitvoeringsagent", 4 maart 2022, <https://corporatefinancelab.org/tag/uitvoeringsagent/>.

2.3. Voorwaarden

21. Niet iedereen is zomaar een hulppersoon. Om als hulppersoon gezien te worden, moet er aan een voorwaarde worden voldaan maar deze valt ook meteen te nuanceren. Op die voorwaarde zal eerst worden ingegaan. Daarnaast dienen er ook enkele opmerkingen te worden gemaakt omtrent de relatie tussen de hoofdschuldeiser en de hulppersoon. Deze opmerking vormt een inleiding op het volgende hoofdstuk.

2.3.1. Overeenkomst tot uitvoering van een verbintenis

22. Om van een hulppersoon te kunnen spreken, is het in beginsel noodzakelijk dat er tussen de hulppersoon en de hoofdschuldenaar een overeenkomst bestaat tot uitvoering van een verbintenis. De verbintenis waarvan sprake is, is gebaseerd op het hoofdcontract tussen de hoofdschuldenaar en de hoofdschuldeiser. Bij deze voorwaarde, waarbij er een contractuele relatie dient te bestaan tussen de hulppersoon en de hoofdschuldenaar, kunnen er twee belangrijke opmerkingen worden gemaakt. Het moet vooreerst gaan om (i) een overeenkomst en die overeenkomst moet gaan over de (ii) uitvoering van een verbintenis.

23. Meestal zal er tussen de hoofdschuldenaar en de hulppersoon een contract bestaan. Het kan gaan om een arbeidsovereenkomst of lastgevingsovereenkomst maar het is daartoe niet beperkt. Het bestaan van een contractuele band tussen beide is belangrijk voor de soort vordering die de hoofdschuldenaar kan instellen tegen de hulppersoon wanneer de hulppersoon een fout begaat (zie *infra*).²⁵ Nochtans is het niet noodzakelijk dat tussenbeide een overeenkomst ontstaat, het kan ook louter vrijwillig zijn dat de hulppersoon optreedt. Het is met andere woorden niet vereist dat de hulppersoon krachtens een werkelijke, rechtens bindende overeenkomst optreedt. Dit heeft tot gevolg dat er alleen een contractuele vordering tegen de hulppersoon kan worden ingesteld als er ook effectief sprake is van een contractuele relatie tussen de hulppersoon en de hoofdschuldenaar.²⁶

24. Dat er niet altijd een contract dient te bestaan, is een belangrijke nuancering. Wanneer er toch effectief gekozen werd om een contract op te stellen, is er sprake van samenhangende overeenkomsten. Er bestaat in dat geval een contract tussen zowel de hoofdschuldeiser en de hoofdschuldenaar, als tussen de hoofdschuldenaar en de hulppersoon. Het zijn juridisch afzonderlijke contracten maar ze staan met elkaar in economisch en/of juridisch verband, ze vormen een geheel door hun gemeenschappelijk voorwerp of doel. Dit is vooral belangrijk met betrekking tot de gevolgen wanneer één van de contracten nietig is.²⁷

---

²⁵ I. CLAEYS, *Samenhangende overeenkomsten en aansprakelijkheid: de quasi-immuniteit van de uitvoeringsagent herbekeken*, Mortsel, Intersentia, 2003, 145; S. STIJNS, *Leerboek verbintenissenrecht (boek 1)*, Brugge, die Keure/La Charte, 2022, 188; T. VANSWEEVELT, *De civielrechtelijke aansprakelijkheid van de geneesheer en het ziekenhuis*, Antwerpen, Maklu, 1992, 554-555 en T. VANSWEEVELT en B. WEYTS, *Handboek verbintenissenrecht*, Mortsel, Intersentia, 2019, 355.

²⁶ N. BROECKX, "De aansprakelijkheid van een (oog)arts voor de fouten van een anesthesist-hulppersoon", *T.Gez.* 2012/13, nr. 4, (321) 324; I. CLAEYS en T. TANGHE, *Algemeen contractenrecht*, Mortsel, Intersentia, 2022, 467 en C. PAUWELS, *Contractuele aansprakelijkheid voor hulppersonen of uitvoeringsagenten*, Antwerpen, Maklu, 1995, 135 en 141-142.

²⁷ S. STIJNS, *Leerboek verbintenissenrecht (boek 1)*, Brugge, die Keure/La Charte, 2022, 23.

25. Binnen die constructie is de hulppersoon de persoon die de verbintenis zal uitvoeren waartoe de hoofdschuldenaar zich heeft verbonden tegenover de hoofdschuldeiser.²⁸ De hulppersoon kan de hoofdschuldenaar vervangen, in zijn plaats treden, helpen of bijstaan.²⁹ Wat die verbintenis *an sich* uitmaakt, is niet van belang. Het kan zowel een hoofdverbintenis uitmaken, denk hierbij aan het bovenstaande voorbeeld in randnummer 1, als een bijkomende verbintenis.³⁰ Hierbij moet wel een belangrijke nuance worden gemaakt: de hulppersoon moet wel door de hoofdschuldenaar specifiek worden belast met de uitvoering van een hoofd- of bijkomende verbintenis. Dit is niet altijd het geval. Hieronder worden twee situaties besproken waarbij er geen sprake is van uitvoering van een hoofd- of bijkomende verbintenissen.³¹

26. Het eerste geval waarin er geen hoofd- of bijkomende verbintenis wordt uitgevoerd, is wanneer de hulppersoon alleen materiële omstandigheden tot stand brengt. In het arrest van 7 februari 2020 maakt het Hof duidelijk wat dit betekent.³² De verweerder in dit arrest was de transmissienetbeheer die zorgt voor energie in de vorm van elektriciteit. De verweerder heeft een monopolie wat betreft deze activiteiten aangezien hij de enige beheerder is van het transportnet. Het is dan ook zijn taak om dit transport effectief uit te voeren en mensen te voorzien van elektriciteit. Tijdens werken aan het net veroorzaakten de werknemers van de beheerder kortsluiting bij de eiser. De eiser liep daardoor schade op en moest haar onderneming enkele weken sluiten. Ze vraagt schadevergoeding voor de geleden schade veroorzaakt door de beheerder. De beheerder beroept zich op de quasi-immuniteit van hulppersonen. Op die manier zou hij niet moeten instaan voor de schade. Het Hof wijst dit argument af: *"lors qu'elle assure le transport de l'électricité - prestation effectivement indispensable pour permettre à Interlux et SPE d'exécuter leurs obligations contractuelles à l'égard de la seconde défenderesse - la demanderesse exécute la mission de service public qui lui a été confiée par la loi" et qu'elle n'agit ni comme préposé ni comme sous-traitant des sociétés SPE et Interlux et ne se substitue pas à ces dernières pour exécuter une obligation contractuelle qui leur incombe*".³³ De beheerder van het transmissie netwerk kan dus niet gezien worden als een hulppersoon omdat hij alleen een openbare dienst uitvoert die het mogelijk maakt om elektriciteit te kunnen gebruiken.

---

²⁸ C. PAUWELS, *Contractuele aansprakelijkheid voor hulppersonen of uitvoeringsagenten. Rechtsvergelijkende studie van het beginsel, zijn draagwijdte en enkele toepassingen*, onuitg. Proefschrift KU Leuven, <https://www.law.kuleuven.be/apps/jura/public/art/32n1/dpauwels.pdf>, 111.

²⁹ T. VANSWEEVELT en B. WEYTS, *Handboek verbintenissenrecht*, Mortsel, Intersentia, 2019, 352.

³⁰ C. PAUWELS, *Contractuele aansprakelijkheid voor hulppersonen of uitvoeringsagenten. Rechtsvergelijkende studie van het beginsel, zijn draagwijdte en enkele toepassingen*, onuitg. Proefschrift KU Leuven, <https://www.law.kuleuven.be/apps/jura/public/art/32n1/dpauwels.pdf>, 111.

³¹ Cass. 12 maart 2020, AR C.19.0408.N, *TBH* 2020, 402-403.

³² De feiten van het arrest: een vrouw wakte via een warmtekrachtinstallatie op hout energie op waarmee ze haar onderneming voorzorg van elektriciteit. Het teveel aan energie dat ze opwekt verkoopt ze aan SPE met wie ze een verkoopovereenkomst heeft. De generator van deze installatie is aangesloten op het net van Interlux, waarmee de vrouw een aansluitingsovereenkomst heeft gesloten op die manier wordt de opgewekte energie geïnjecteerd in het net. Door werken aan het net door de werknemer van de beheerder van dit net, werd er een kortsluiting veroorzaakt die een korte en plotse daling in de elektriciteitsspanning veroorzaakte. Door die kortsluiting heeft de installatie van mevrouw schade opgelopen die ervoor zorgde dat ze haar onderneming moest sluiten voor enkele weken. De vrouw vraagt schadevergoeding voor de schade aan de die ze heeft geleden. De verweerder, de beheerder van het transportnet, schuilt zich achter de immuniteit van uitvoeringsagenten om van zijn aansprakelijkheid af te komen (Cass. 7 februari 2020, *RGAR* 2020, (15719) 15719, noot C. Hélas) en Wetsvoorstel houdende boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, *Parl.St.* Kamer 2023, nr.3213/001, 32.

³³ Cass. 7 februari 2020, *RGAR* 2020, (15719) 15719.

Een hulppersoon is niet met een hoofd- of bijkomendeverbintenis belast wanneer zijn taak enkel bestaat in het mogelijk maken dat een ander contract zich kan veruitwendigen.³⁴

27. Vervolgens wordt er ook geen hoofd- of bijkomende verbintenis uitgevoerd wanneer er alleen hulpgoederen worden geleverd.³⁵ In dat geval is er ook geen sprake van een hulppersoon en geldt er ook geen quasi-immuniteit. In het arrest van 12 maart 2020 werd er verkochte visolie, in afwachting tot de levering, opgeslagen in een tank.³⁶ Door een fout van de verhuurder van de tank werd er mest gelost in de tank met visolie. De olie werd daardoor onbruikbaar. De verhuurder van de tank schulde zich achter de quasi-immuniteit van de hulppersoon aangezien het hoofdcontract een opslag voorzag en hij dus als hulppersoon optreedt. Het Hof volgde hem hierin niet, hij is enkel belast met het ter beschikking stellen van hulpgoederen waardoor hij geen hoofd- of bijkomende verbintenis uitvoert. Het gevolg daarvan is dat hij niet gezien kan worden als een hulppersoon en op die manier ook niet kan genieten van de quasi-immuniteit waarop hij zich wenst te beroepen.³⁷

28. De hulppersoon moet dus een hoofd- of bijkomende verbintenis uitvoeren. De definitie gegeven door het Hof maakt duidelijk dat er geen onderscheid wordt gemaakt voor wiens rekening of in wiens naam die verbintenis dient te worden uitgevoerd.³⁸ In 2016 had het Hof zich hierover al uitgesproken. Het is bijgevolg alleen van belang dat de hulppersoon de contractuele verbintenis van de hoofdschuldenaar helpt uitvoeren.³⁹ Dit zorgt ervoor dat het toepassingsgebied van de hulppersoon wordt verruimd.

---

³⁴ Cass. 7 februari 2020, *RGAR* 2020, 15719-15724 en H. BOCKEN, "Samenloop in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid", *TPR* 2021, nr. 1, (151) 162.

³⁵ Hierbij kan gedacht worden aan de leverancier van bouwmaterialen bij het optrekken van een flatgebouw. De leverancier is geen onderaannemer in dit geval en ook geen hulppersoon. Hij levert goederen als onderdeel van een koop-verkoopovereenkomst. Het verschil met de onderaannemer is dat hij werken of diensten levert (K. DEKETELAERE, *Handboek Bouwrecht (derde editie)*, Morsel, Intersentia, 2022, 1336).

³⁶ Cass. 12 maart 2020, AR C.19.0408.N, *TBH* 2020, 402-403.

³⁷ J. VANSEVENANT "Cass. 12 maart 2020: wie louter hulpzaken ter beschikking stelt die worden gebruikt voor de uitvoering van een andere overeenkomst, is geen uitvoeringsagent", 15 mei 2020, <https://www.rdc-tbh.be/nl/news/cass-12-maart-2020-wie-louter-hulpzaken-ter-beschikking-stelt-die-worden-gebruikt-voor-de-uitvoering-van-een-andere-overeenkomst-is-geen-uitvoeringsagent/>.

³⁸ Cass. 24 maart 2016, AR C.14.0329.N; Cass. 12 maart 2020, AR C.19.0408.N, *TBH* 2020, 402-403; I. CLAEYS en T. TANGHE, *Algemeen contractenrecht*, Morsel, Intersentia, 2022, 468 en B. TILLEMANS, S. LIERMAN en V. SAGAERT, *De Valks juridisch woordenboek*, Leuven, Intersentia, 2020, 232.

³⁹ I. CLAEYS en T. TANGHE, *Algemeen contractenrecht*, Morsel, Intersentia, 2022, 468.

29. Merk wel op, de hulppersoon kan alleen ingeschakeld worden wanneer het contract of de wet niet opgelegd dat de schuldenaar zijn verbintenissen persoonlijk nakomt, of wanneer het gaat om een contract *intuitu personae*.⁴⁰ Dit moet wel steeds *in concreto* worden nagegaan of het al dan niet om een contract *intuitu personae* gaat. Medische ingrepen zouden op het eerst zicht een voorbeeld kunnen zijn van een contract *intuitu personae*. Een grondigere analyse maakt duidelijk dat het vaak de persoonlijke verantwoordelijkheid is die een rol speelt in plaats van het effectief uitvoeren door een bepaalde arts.⁴¹ Dat maakt dus duidelijk dat het *intuitu personae* karakter geval per geval zal moeten worden nagegaan.⁴²

2.3.2. Geen contractuele band tussen de hoofdschuldeiser en de hulppersoon

30. Het ging in het vorige onderdeel over de relatie tussen de hulppersoon en de hoofdschuldenaar en het werd duidelijk welke soort verbintenissen een hulppersoon aangaat. In randnummer 24 werd al vermeld dat het gaat om samenhangende overeenkomsten. Dit betekent dat er een contract wordt gesloten tussen de hoofdschuldeiser en de hoofdschuldenaar en er ook eventueel een contract kan worden gesloten tussen de hoofdschuldenaar en de hulppersoon. In het vorige onderdeel werd er namelijk ook al gewezen op de mogelijkheid dat die relatie vrijwillig van aard kan zijn. Wanneer de hoofdschuldeiser en de hulppersoon een contract hebben gesloten, is er niet langer spraken van een hulppersoon. De hulppersoon is in dat geval gewoon de rechtstreekse schuldenaar.⁴³

31. Het fenomeen waarbij de hoofdschuldeiser contractueel oplegt met welke hulppersoon de hoofdschuldenaar in zee moet gaan, komt vaak voor in het aannemingsrecht.⁴⁴ In dat geval is er een contractuele relatie tussen de hulppersoon en de hoofdschuldeiser volgens sommige rechtsgeleerde op basis van de vertegenwoordigingsfiguur (zie *infra* randnummer 30). Zoals in vorig randnummer 30 reeds werd vermeld, zorgt dit ervoor dat de "hulppersoon" in dat geval onder zijn eigen verantwoordelijkheid handelt en dus niet langer onder het statuut van hulppersoon valt.⁴⁵

---

⁴⁰ Contracten *intuitu personae* moeten in beginsel persoonlijk worden nagekomen. Laat hij zichzelf toch vervangen dan begaat hij een wanprestatie. (I. CLAEYS en T. TANGHE, *Algemeen contractenrecht*, Mortsels, Intersentia, 2022, 355) In dat geval heeft de schuldeiser bezwaar tegen de inschakeling van de hulppersoon, ook al gaat het om een gedeeltelijke uitvoering. (S. STIJNS, *Leerboek verbintenissenrecht (boek 1)*, Brugge, die Keure/La Charte, 2022, 188) en I. CLAEYS en T. TANGHE, *Algemeen contractenrecht*, Mortsels, Intersentia, 2022, 466.

⁴¹ N. BROECKX, "De aansprakelijkheid van een (oog)arts voor de fouten van een anesthesist-hulppersoon", *T.Gez.* 2012/13, nr. 4, (321) 322 en J. TER HEERDT, *Het experiment beproefd: een juridische analyse van medische experimenten met mensen*, Antwerpen, Maklu, 2000, 441.

⁴² Het kan bijvoorbeeld zijn dat uit de aard van een aannemingsovereenkomst het *intuitu personae* karakter blijkt. In dat geval mag er geen beroep worden gedaan op een onderaannemer. In het Cassatiearrest van 13 januari 2012 blijkt wel dat er in principe vanuit moet gegaan worden van een niet *intuitu personae* karakter. De aannemer mag in dat geval beroep doen op een onderaannemer. Het moet dus uit de concrete omstandigheden van de overeenkomst blijken. Aannemingsovereenkomsten in het kader van intellectuele dienstverleners en vrije beroepen zijn vaker *intuitu personae* (B. TILLEMANS, "Onderaanneming", *TPR* 2022, nr. 1-2, (620) 621).

⁴³ T. VANSWEEVELT en B. WEYTS, *Handboek verbintenissenrecht*, Mortsels, Intersentia, 2019, 355.

⁴⁴ C. PAUWELS, *Contractuele aansprakelijkheid voor hulppersonen of uitvoeringsagenten*, Antwerpen, Maklu, 1995, 172.

⁴⁵ *Ibid.*, 186.

2.3.3. Vrijwillige tussenkomst

32. Het werd in het vorige randnummer al aangehaald dat in het aannemingsrecht de keuze van de hulppersoon vaak wordt opgelegd door de hoofdschuldeiser. Dit is echter niet het principe. De schuldenaar moet in principe steeds vrijwillig kunnen kiezen of hij al dan niet een hulppersoon aanspreekt. Dit valt wel op enkele vlakken te nuanceren. Sommige omstandigheden vereisen dat er een beroep wordt gedaan op een hulppersoon. Denk daarbij aan het voorbeeld van de aannemer die voor het bouwen van een huis een beroep doet op verschillende hulppersonen (zie *infra* 1).⁴⁶ Daarnaast kan het beroep op een hulppersoon verplicht zijn op grond van dwingende, wettelijke of reglementaire voorschriften. In dit geval is de hoofdschuldenaar gewoonweg niet wettelijk bekwaam om een specifieke handeling binnen de uitvoering van de overeenkomst uit te voeren. Dit komt bijvoorbeeld voor in de medische sector waarbij er ziekenhuisovereenkomsten worden gesloten. Een ziekenhuis kan om wettelijke redenen niet zelf behandelingen uitvoeren. Een ziekenhuis kan zelf geen operaties uitvoeren, daarvoor werft hij chirurgisch personeel aan.⁴⁷ Die chirurgen verlenen een kwaliteitsvolle dienstverlening bij het behandelen van patiënten.⁴⁸ Wanneer de chirurg nalaat aan die verplichting te voldoen, is het ziekenhuis aansprakelijk. Het ziekenhuis is namelijk aansprakelijk voor zijn aangestelde.⁴⁹

33. De hoofdschuldenaar moet in principe vrijwillig zijn hulppersoon kiezen maar dit betekent niet dat hij geen advies mag vragen aan de hoofdschuldeiser omtrent de keuze van de hulppersoon. In tegendeel zelfs, de hoofdschuldeiser mag zelfs contractueel de inschakeling van een hulppersoon opleggen, dit is een bijkomende nuancering op de vrijwillige keuze van de hulppersoon.⁵⁰ Dit is het gevolg van een basisbeginsel van het contractenrecht namelijk de contractsvrijheid. In het oude Burgerlijk Wetboek was dit beginsel niet wettelijk voorgeschreven, door de recente hervormingen werd artikel 5.14 Burgerlijk Wetboek ingevoerd dat wel de contractsvrijheid verankert.⁵¹ Zoals later uitvoerig wordt besproken, staat de hoofdschuldenaar in voor de fouten van de hulppersoon waardoor de hoofdschuldenaar aangesproken kan worden door de hoofdschuldeiser. Wanneer de hoofdschuldeiser echter inspraak heeft op wie er wordt aangesteld als hulppersoon of de keuze van de hulppersoon contractueel vastlegt, kan dit vragen oproepen bij de aansprakelijkheid van de hoofdschuldenaar tegenover de hoofdschuldeiser.

---

⁴⁶ C. PAUWELS, *Contractuele aansprakelijkheid voor hulppersonen of uitvoeringsagenten*, Antwerpen, Maklu, 1995, 160.

⁴⁷ *Ibid.*, 162.

⁴⁸ Artikel 5 wet van 22 augustus 2002 betreffende de rechten van de patiënt, *BS* 26 september 2002.

⁴⁹ Wet van 22 april 2019 inzake de kwaliteitsvolle praktijkvoering in de gezondheidszorg, *BS* 14 mei 2019 en N. BROECKX, "De aansprakelijkheid van een (oog)arts voor de fouten van een anesthesist-hulppersoon", *T.Ge.z.* 2012/13, nr. 4, (321) 322.

⁵⁰ C. PAUWELS, *Contractuele aansprakelijkheid voor hulppersonen of uitvoeringsagenten*, Antwerpen, Maklu, 1995, 165.

⁵¹ "Buiten de gevallen die de wet bepaalt, staat het iedereen vrij om al dan niet een contract te sluiten en om zijn medecontractant te kiezen, zonder de redenen van zijn keuze te moeten verantwoorden. De partijen zijn vrij om de inhoud van het contract te bepalen, voor zover dit voldoet aan de bij wet bepaalde geldigheidsvereisten." (artikel 5.14 Burgerlijk Wetboek), de contractsvrijheid veruitwendigt zich in 2 aspecten: de materiële en het formele contractsvrijheid. Onder de noemer van de materiële contractsvrijheid valt onder andere de vrijheid om de inhoud van het contract zelf te bepalen. Doch is het zo dat de contractsvrijheid geen absoluut beginsel is. Er zijn beperkingen op die vrijheid wanneer deze redelijk worden verantwoord. Partijen moeten zich bijvoorbeeld houden aan de regels van dwingend recht en openbare orde, de grondrechten en rekening houden met de algemene zorgplicht en het verbod op rechtsmisbruik (I. CLAEYS en T. TANGHE, *Algemeen contractenrecht*, Mortsel, Intersentia, 2022, 47-57).

DIRIX maakt een onderscheid tussen de hoofdschuldeiser die inspraak heeft gehad en de hoofdschuldeiser die een hulppersoon heeft opgedrongen.⁵² Wanneer de hoofdschuldeiser louter en alleen advies geeft, is er geen probleem met betrekking tot de aansprakelijkheid, de hoofdschuldenaar is nog steeds aansprakelijk voor de fouten van de hulppersoon. Wat wel een probleem vormt volgens hem is de hoofdschuldeiser die contractueel de hoofdschuldenaar een hulppersoon oplegt. DIRIX is dan van mening dat de hoofdschuldeiser zelf aansprakelijk is voor de fouten van de hulppersoon. Hij onderbouwt zijn standpunt door gebruik te maken van de vertegenwoordigingsfiguur. De hoofdschuldenaar wordt dan gezien als de vertegenwoordiger van de hoofdschuldeiser zodat er een contractuele verbintenis ontstaat tussen de hoofdschuldeiser en de hulppersoon (zie *infra*).⁵³ Deze zienswijze wordt niet gevolgd door PAUWELS, hij vindt dat er zich geen probleem voordoet in verband met de aansprakelijkheid wanneer de hoofdschuldeiser contractueel de keuze van de hulppersoon oplegt.⁵⁴

---

⁵² E. DIRIX, "Onderaanneming", *T.Aann.* 1991, (30) 33.

⁵³ *Ibid.*, (30) 33-34.

⁵⁴ C. PAUWELS, *Contractuele aansprakelijkheid voor hulppersonen of uitvoeringsagenten*, Antwerpen, Maklu, 1995, 165.

3 De huidige positie van de hulppersoon binnen een contractuele relatie

3.1. Vandaag: quasi-immuniteit van de hulppersoon

34. In dit hoofdstuk zal eerst de quasi-immuniteit worden toegelicht, om vervolgens na te gaan wat de verschillende mogelijke aanspraken zijn van de hoofdschuldeiser, hoofdschuldenaar en de hulppersoon tegenover elkaar. Hierna volgt dus eerst een uiteenzetting van de quasi-immuniteit en wat dit juist betekent.

35. In de inleiding werd besproken dat tot op heden de quasi-immuniteit van de hulppersoon geldt. Dit betekent dat de hoofdschuldeiser in principe geen rechtstreekse aanspraken kan maken ten aanzien van de hulppersoon, niet contractueel noch buitencontractueel. Er gelden wel enkele uitzonderingen op dit principe.⁵⁵

36. Uit het Stuwadoorsarrest van 7 december 1973⁵⁶ volgt dat de hulppersoon quasi-immuun is, tenzij de contractuele wanprestatie een misdrijf uitmaakt of wanneer zowel de fout als de schade zuiver buitencontractueel van aard zijn.⁵⁷ Dit betekent dat de hulppersoon, die een fout begaat tijdens de uitvoering van zijn verbintenis, wel buitencontractueel aangesproken kan worden wanneer er aan de voorwaarden van de uitzonderingen worden voldaan (zie *infra*).⁵⁸ Op die manier kan de hulppersoon op dezelfde manier worden aangesproken als de hoofdschuldenaar.⁵⁹ De verklaring hiervoor is te vinden in de economische vertegenwoordiging. De hulppersoon wordt vereenzelfigd met de hoofdschuldenaar waardoor de hulppersoon niet als een derde wordt gezien ten opzichte van het hoofdcontract.⁶⁰

37. Het principearrest van 29 september 2006, beter gekend als het arrest *Tiérce Franco Belge*, formuleert een verfijning op de uitzondering in het Stuwadoorsarrest.⁶¹ Het criterium van de foutvereisten is lichtjes aangepast door dit arrest. Waar het Stuwadoorsarrest sprak van een zuiver buitencontractuele fout, dus waar er alleen sprake is van een schending van de algemene zorgvuldigheidsverplichting, spreekt het arrest *Tiérce Franco Belge* over zowel een schending van de contractuele verbintenissen als een schending van de algemene zorgvuldigheidsverplichting. Het is dus volgens dit arrest niet meer noodzakelijk dat de fout geheel vreemd is aan de contractuele verplichtingen. Dit zorgt voor een verruiming van de aansprakelijkheidsmogelijkheden.⁶²

---

⁵⁵ Cass. 7 december 1973, *Arr. Cass.* 1974, 395 en I. CLAEYS en T. TANGHE, *Algemeen contractenrecht*, Mortsels, Intersentia, 2022, 469.

⁵⁶ Cass. 7 december 1973, *Arr. Cass.* 1974, 395.

⁵⁷ *Ibid.*

⁵⁸ I. CLAEYS en T. TANGHE, *Algemeen contractenrecht*, Mortsels, Intersentia, 2022, 501.

⁵⁹ Antwerpen 4 november 2013, *RABG* 2014, 624, noot D. NOELS.

⁶⁰ H. BOCKEN, I. BOONE, m.m.v. M. KRUIHOF, *Inleiding tot het schadevergoedingsrecht: buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht en andere schadevergoedingsstelsels*, Brugge, die Keure, 2014, 43.

⁶¹ Cass. 29 september 2006, C.03.0502.N., *RW* 2006-7, afl. 42, 1717, noot A. VAN OEVELEN.

⁶² Cass. 7 december 1973, *Arr. Cass.* 1974, 395; Cass. 29 september 2006, C.03.0502.N., *RW* 2006-7, afl. 42, 1717, noot A. VAN OEVELEN.

38. Dit alles lijkt geheel positief maar het arrest werd niet met open armen onthaald door de rechtsleer. De feiten van het arrest zijn de volgende: de verweerder had gewed op een paardenrenwedstrijd. De werknemer van het turfkantoor had echter nagelaten om het lotje te valideren omdat het achter de kassa was gevlogen door een windvlaag. De verweerder bleek in de prijzen te vallen maar het turfkantoor wou de prijs niet uitbetalen omdat het lotje niet werd gevalideerd. Het turfkantoor werd veroordeeld tot de betaling van een schadevergoeding aan de verweerder op grond van artikel 1384, lid 3 Burgerlijk Wetboek. Het Hof van Cassatie vernietigde dit arrest. De contractuele band tussen het turfkantoor en de werknemer werd correct vastgesteld maar de vordering werd toegekend op basis van de buitencontractuele aansprakelijkheid zonder dat de voorwaarden van samenloop werden nagegaan.⁶³

39. Het Hof bevestigt de contractuele band, het turfkantoor staat inderdaad in voor de fouten van zijn werknemer. De werknemer is de hulppersoon van het turfkantoor. Tussen hen bestaat een contractuele band. Het turfkantoor is dan ook aansprakelijk voor de fouten van zijn werknemer waardoor het turfkantoor kon worden veroordeeld. In dat opzicht volgt Cassatie de rechters in hoger beroep. Wat het Hof wel doet, is de voorwaarden aanpassen voor de buitencontractuele aansprakelijkheid van een medecontractant. Volgens het Stuwadoorarrest moest zowel de fout als de schade vreemd zijn aan het contract.⁶⁴ Daar stapt het Hof in het arrest *Tiérce Franco Belge* van af. Zoals eerder al gezegd verruimt het Hof het foutcriterium. De fout kan zowel contractueel van aard zijn als een schending uitmaken van een algemene zorgvuldigheidsnorm. De fout moet dus niet langer vreemd zijn aan het contract.⁶⁵ Deze aanpassing van het Hof kan de indruk geven dat het Hof grijpt naar de verfijningsleer. Doch, de verfijningsleer heeft betrekking op zowel de fout als de schade. Volgens deze leer kan een buitencontractuele vordering ook bestaan wanneer de fout en de schade beide niet zuiver contractueel van aard zijn. Het Hof heeft nu dus deels de verfijningsleer toegepast door expliciet te aanvaarden dat de fout niet langer vreemd moet zijn aan het contract. Op dat vlak wordt de verfijningsleer toegepast maar nu was de vraag of het Hof dit ook zal doortrekken naar de schade. Het is nog steeds vereist dat de schade anders is dan schade te wijten aan de slechte uitvoering van het contract. Hoe het Hof dit invult, was nog niet zeker. Dit zorgde voor rechtsonzekerheid omdat het niet duidelijk was in welke gevallen de hulppersoon nu al dan niet buitencontractueel kon worden aangesproken in dit specifieke geval.⁶⁶ Door de quasi-immuniteit van de hulppersoon af te schaffen, zal deze discussie tot het verleden behoren. De hulppersoon kan nu zowel buitencontractueel als contractueel worden aangesproken, zie hierover meer in hoofdstuk 4 en 5.⁶⁷

---

⁶³ Cass. 29 september 2006, C.03.0502.N., *RW* 2006-7, afl. 42, 1717, noot A. VAN OEVELEN; I. BOONE, "Samenloop contractuele en buitencontractuele aansprakelijkheid verijnd", *NJW* 2006, nr. 153, 946-947 en S. STIJNS, "Samenloop van civielrechtelijke samenloopregimes: quo vadis?", in H. VUYE, *Springlevend aansprakelijkheidsrecht*, Morsel, Intersentia, 2011, (141) 177-178.

⁶⁴ Cass. 7 december 1973, *Arr. Cass.* 1974, 395.

⁶⁵ Cass. 29 september 2006, C.03.0502.N., *RW* 2006-7, afl. 42, 1717, noot A. VAN OEVELEN

⁶⁶I. BOONE, "Samenloop contractuele en buitencontractuele aansprakelijkheid verijnd", *NJW* 2006, nr. 153, 946-947.

⁶⁷ B. WEYTS en T. VANSWEEVELT, *Handboek Buitencontractueel Aansprakelijkheidsrecht*, Morsel, Intersentia, 2009, 117.

40. Om de kracht van de quasi-immuniteit te begrijpen, is het aangewezen om te kijken welke mogelijke aanspraken zowel de hoofdschuldeiser, hoofdschuldenaar als de hulppersoon hebben op elkaar. Dit is nuttig om een idee te vormen wat de gevolgen zullen zijn voor de afschaffing van de quasi-immuniteit van de hulppersoon. Deze aanspraken zullen in het volgende onderdeel uitgewerkt worden.

3.2. Kan de hoofdschuldeiser een contractuele vordering instellen tegen de hulppersoon?

41. De eerste vraag die kan rijzen, is of de hoofdschuldeiser een contractuele vordering heeft op de hulppersoon. Deze vraag kwam hierboven reeds kort aan bod maar zal hier nog verder worden toegelicht. Eerst zal de vraag worden gesitueerd binnen een contractuele relatie, om vervolgens over te gaan tot het beantwoorden van de vraag. Op het antwoord van de vraag bestaan uitzonderingen waarmee dit onderdeel wordt afgesloten.

3.2.1. Situering

42. De vraag rijst nu, wanneer de hulppersoon in zijn verplichtingen tekortkomt, wie kan aangesproken worden en op welke grond. Onder deze subtitel wordt geanalyseerd of de hoofdschuldeiser een contractuele vordering kan instellen tegen de hulppersoon. De hoofdschuldeiser zou er alle belang bij kunnen hebben om de hulppersoon aan te spreken in plaats van zich te richten tot de hoofdschuldenaar.⁶⁸ Het kan zijn dat die hoofdschuldenaar dreigt insolvent te worden, de vordering verjaard⁶⁹ is of er een exoneratiebeding⁷⁰ bestaat waardoor hij zijn eigen schuldenaar niet kan aanspreken.

---

⁶⁸ I. CLAEYS en T. TANGHE, *Algemeen contractenrecht*, Mortsels, Intersentia, 2022, 469.

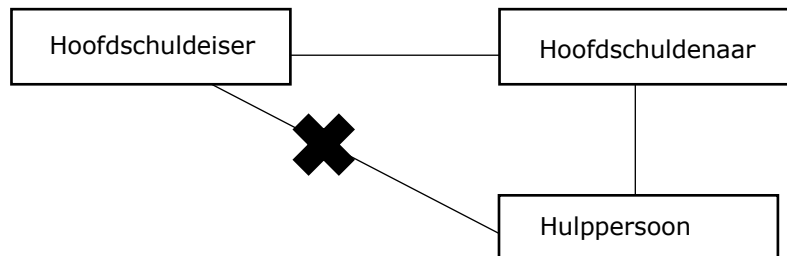
⁶⁹ Art 2262bis oud Burgerlijk Wetboek.

⁷⁰ De hoofdschuldenaar kan in het contract tussen hem en zijn hoofdschuldeiser een exoneratiebeding hebben opgenomen. Dit beding bevrijdt hem van geheel of gedeeltelijke aansprakelijkheid bij een wanprestatie. Exoneratiebedingen kunnen wel niet zomaar bestaan, ze zijn onderworpen aan strenge regels. Zo kan een dwingende bepaling of een bepaling van openbare orde dit soort bedingen verbieden. Daarnaast mogen de bedingen niet tot gevolg hebben dat ze worden bevrijd van persoonlijk bedrog en opzettelijke fout. Het is in dat geval zo dat de schuldenaar zich niet kan exonereren voor fouten die hij opzettelijk heeft begaan. Let wel op, het is wel geoorloofd om eigen zware fouten uit te sluiten, sinds het cassatiearrest van 25 september 1959. Dit niet alleen voor eigen zware fouten maar ook deze van de hulppersoon (S. STIJNS, *Leerboek verbintenissenrecht (boek 1)*, Brugge, die Keure/La Chartre, 2022, 212). Ten slotte mag het beding de overeenkomst niet van iedere zin of betekenis ontnemen (W. VAN GERVEN en A. VAN OEVELEN, *Verbintenissenrecht*, Leuven/Den Haag, Acco, 2015, 180).

3.2.2. Beoordeling

43. De hoofdschuldeiser heeft geen contractuele band met de hulppersoon. De hulppersoon die bij het uitoefenen van zijn verbintenissen een fout begaat heeft (eventueel) alleen met de hoofdschuldenaar een contract. De hoofdschuldeiser kan zich dan in principe niet op de contractuele aansprakelijkheid richten.⁷¹

3.2.3. Uitzonderingen

44. In beginsel is het niet toegelaten om de hulppersoon op contractuele basis aan te spreken. Dit is het gevolg van de contractsrelativiteit. Er zijn wel uitzonderingen op dit principe. Deze uitzonderingen zijn belangrijk in het onderzoek omdat de hervorming nog steeds geen contractuele band tot stand brengt tussen de hoofdschuldeiser en de hulppersoon. De uitzonderingsgronden zullen nog steeds van toepassing zijn maar kunnen eventueel ook een oplossing vormen voor de problemen die het hervormingsproject te weeg brengen. Een hulppersoon kan dus uitzonderlijk hoofdschuldenaar worden. Voorbeelden hiervan zijn: het derdenbeding en de vertegenwoordiging. De hulppersoon kan ook schuldeiser worden.⁷² Een voorbeeld hiervan is de rechtstreekse vordering. Deze drie situaties worden in dit onderdeel toegelicht. In al deze gevallen ontstaat er een contractuele verhouding tussen de hulppersoon en de hoofdschuldeiser.⁷³

§1. Derdenbedingen

45. De eerste uitzondering waarbij er een contractuele band tussen de hoofdschuldeiser en de hulppersoon kan bestaan, is het derdenbeding. Het nieuwe artikel 5.107 Burgerlijk Wetboek voorziet het recht om als derde de nakoming van bepaalde prestaties te eisen wanneer het contract dat voorziet.⁷⁴ Dit artikel regelt het derdenbeding, met name een contractuele clause op grond waarvan één van de partijen, de wederpartij een prestatie oplegt ten gunste van een derde. Deze derde wordt hierdoor schuldeiser van de prestatie zonder dat hij partij is bij de overeenkomst.⁷⁵ Dit soort bedingen veronderstelt een driepartijenverhouding met twee contractspartijen en een derde-begunstigde.⁷⁶ Om van een geldig beding te spreken, moeten er enkele voorwaarden voldaan zijn (zie *infra*).⁷⁷

⁷¹ I. CLAEYS en T. TANGHE, *Algemeen contractenrecht*, Mortsel, Intersentia, 2022, 469.

⁷² Een overeenkomst is alleen bindend voor de contractspartijen en geldt ze niet tegenover derde (I. CLAEYS en T. TANGHE, *Algemeen contractenrecht*, Mortsel, Intersentia, 2022, 396).

⁷³ I. CLAEYS en T. TANGHE, *Algemeen contractenrecht*, Mortsel, Intersentia, 2022, 399-402 en 469-470 en W. VAN GERVEN en A. VAN OEVELEN, *Verbintenissenrecht*, Leuven/Den Haag, Acco, 2015, 235.

⁷⁴ Art 5.107, lid 1 Burgerlijk Wetboek.

⁷⁵ W. VAN GERVEN en A. VAN OEVELEN, *Verbintenissenrecht*, Leuven/Den Haag, Acco, 2015, 235.

⁷⁶ I. CLAEYS en T. TANGHE, *Algemeen contractenrecht*, Mortsel, Intersentia, 2022, 398.

⁷⁷ Zie voor een uitgebreide toelichting: I. CLAEYS en T. TANGHE, *Algemeen contractenrecht*, Mortsel, Intersentia, 2022, 399-402 en W. VAN GERVEN en A. VAN OEVELEN, *Verbintenissenrecht*, Leuven/Den Haag, Acco, 2015, 235. De bestaansvoorwaarden zijn de volgende: ondubbelzinnige bedoeling om niet zichzelf maar een derde te

46. Het gevolg van bedingen ten behoeve van een derde is dat de derde een eigen recht krijgt uit een overeenkomst waar hij geen partij van is. Er is bijgevolg geen tussenkomst van de derde vereist.⁷⁸ Daaruit volgt dat de derde niet akkoord moet gaan met het beding. In tegenstelling tot een driepartijenovereenkomst, is de instemming van de derde niet vereist.⁷⁹ Vanaf het moment dat de derde het beding aanvaardt, is hij niet langer derde maar partij.⁸⁰ Het voordeel van aanvaarding van het beding is wel dat het beding daardoor onherroepelijk wordt. De aanvaarding kan zowel stilzwijgend als uitdrukkelijk.⁸¹

47. De aanspraken die de derde heeft, hangen af van de inhoud van het derdenbeding zoals opgenomen in het contract. Het contract is dus de bron en de maat van het eigen recht van de derde. Zowel de aard van het recht als de geldigheid, inhoud en draagwijdte worden door het contract bepaald.⁸²

48. In het geval waarbij de hoofdschuldeiser een rechtstreekse aanspraak zou willen hebben op de hulppersoon kan het derdenbeding een oplossing zijn. Dit heeft als gevolg dat de hoofdschuldeiser als derde wordt gezien. Het contract tussen de hulppersoon en de hoofdschuldenaar is de basis van zijn rechtstreeks en contractueel recht dat de hoofdschuldeiser met dit beding zal hebben ten opzichte van de hulppersoon. Het recht is dus contractueel van aard zonder dat er effectief een contract bestaat tussen de hulppersoon en de hoofdschuldeiser.⁸³ Dit is de reden waarom er een uitzondering is op de contractuele vordering. Met andere woorden: wanneer in het contract tussen de hulppersoon en de hoofdschuldenaar een derdenbeding is opgenomen, geniet de hoofdschuldeiser van een rechtstreekse contractuele vordering tegenover de hulppersoon wanneer deze laatste een wanprestatie begaat.

---

bedingen (zie hiervoor ook: S. DECLERCQ en E. GOOSSENS, *Themis 2021-2022 nr. 120: Verbintenissenrecht*, Mortsel, Intersentia, 2022, 46) en op die manier een rechtstreeks recht aan de derde toe te kennen. De derde moet op het moment van het sluiten van de overeenkomst bepaald zijn of minstens bepaalbaar zijn. In het oude Burgerlijk Wetboek moest er nog een bijkomende bestaansvoorwaarden worden getoetst. Zo moest volgens artikel 1121 oud Burgerlijk Wetboek en de soepele invulling daarvan door de rechtspraak en rechtsleer de bedinger een persoonlijk belang hebben bij het derdenbeding. Dit mag ook een moreel belang zijn. Het is ook niet nodig dat er een voordeel voor zichzelf stipuleert, een belang is voldoende. Naast de bestaansvoorwaarden zijn er ook geldigheidsvoorwaarden vooraleer het effectief gesproken kan worden van een derdenbeding. De hoofdovereenkomst tussen de bedinger en de belover (dit is de andere contractspartij) moet geldig zijn. Het beding is namelijk accessoir aan de hoofdovereenkomst, zonder deze overeenkomst kan het beding niet bestaan. Wanneer de overeenkomst nietig wordt verklaard zal ook het beding worden vernietigd (I. CLAEYS en T. TANGHE, *Algemeen contractenrecht*, Mortsel, Intersentia, 2022, 399-402 en W. VAN GERVEN en A. VAN OEVELEN, *Verbintenissenrecht*, Leuven/Den Haag, Acco, 2015, 235).

⁷⁸ I. CLAEYS en T. TANGHE, *Algemeen contractenrecht*, Mortsel, Intersentia, 2022, 402.

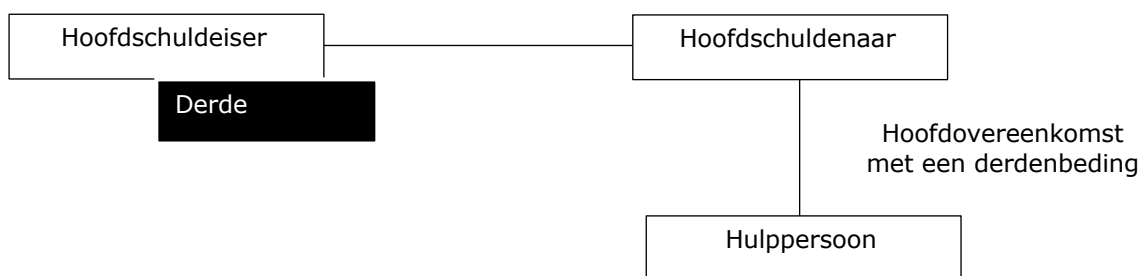
⁷⁹ In Nederland ontstaat er wel een driepartijenovereenkomst. In artikel 6:254 van het Nederlandse Burgerlijk wetboek staat te lezen dat de derde akkoord moet gaan met het derdenbeding. Vanaf de aanvaarding ontstaat er dan een meerpartijenovereenkomst (I. CLAEYS en T. TANGHE, *Algemeen contractenrecht*, Mortsel, Intersentia, 2022, 399).

⁸⁰ I. CLAEYS en T. TANGHE, *Algemeen contractenrecht*, Mortsel, Intersentia, 2022, 402.

⁸¹ Artikel 5.107, laatste lid Burgerlijk Wetboek, S. DECLERCQ en E. GOOSSENS, *Themis 2021-2022 nr. 120: Verbintenissenrecht*, Mortsel, Intersentia, 2022, 49.

⁸² S. DECLERCQ en E. GOOSSENS, *Themis 2021-2022 nr. 120: Verbintenissenrecht*, Mortsel, Intersentia, 2022, 48.

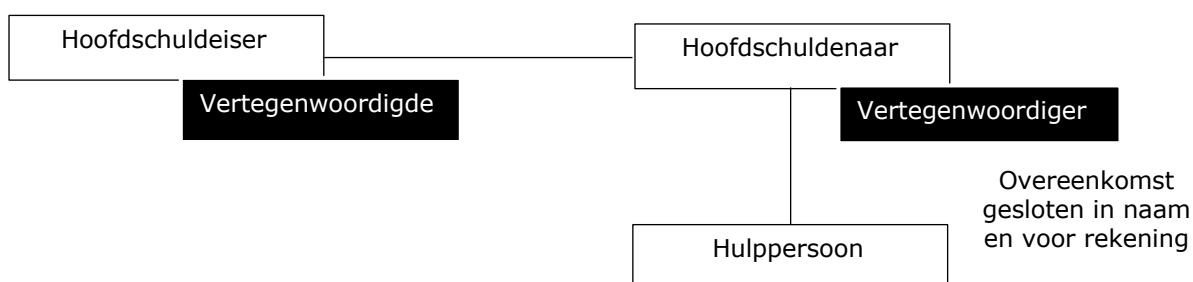
⁸³ I. CLAEYS en T. TANGHE, *Algemeen contractenrecht*, Mortsel, Intersentia, 2022, 403-404.

§2. Vertegenwoordiging⁸⁴

49. De tweede uitzondering waarbij de hoofdschuldeiser de hulppersoon toch op contractuele basis kan aanspreken, is de vertegenwoordiging. Bij de vertegenwoordiging stelt een persoon, de vertegenwoordiger, volgens SAGAERT rechtshandelingen niet voor zijn eigen vermogen maar voor het vermogen van iemand anders, de vertegenwoordigde.⁸⁵ Één van de ontstaansvormen van een vertegenwoordiging is een rechtshandeling, in dat geval is er sprake van een contractuele vertegenwoordiging. De hoofdschuldenaar zal in naam en voor rekening optreden van de hoofdschuldeiser. In het geval dat de hoofdschuldenaar een contract sluit met de hulppersoon, sluit de hoofdschuldenaar dit contract voor de hoofdschuldeiser aangezien hij optreedt in naam en voor rekening van de hoofdschuldeiser. Op die manier kan er dus een contractuele relatie ontstaan tussen de hoofdschuldeiser en de hulppersoon.⁸⁶

50. De bevoegdheid van de hulppersoon kan betrekking hebben op alle te verrichten rechtshandelingen of ze kunnen bijzonder zijn, dit betekent dat aan hem specifieke rechtshandelingen worden opgelegd.⁸⁷ De rechtshandelingen die worden gesteld komen tot stand in het vermogen van de vertegenwoordigde, de hoofdschuldeiser.⁸⁸

⁸⁴ Artikel 1.8, lid 1 Burgerlijk Wetboek: "er is sprake van vertegenwoordiging wanneer een persoon de bevoegdheid heeft om voor rekening van een ander een rechtshandeling met een derde te verrichten."

⁸⁵ Art. 1.8, §1 Burgerlijk Wetboek en V. SAGAERT., *Beginselen van verbintenissenrecht*, Hoegaarden, LeA Uitgevers, 2023, 70.

⁸⁶ V. SAGAERT., *Beginselen van verbintenissenrecht*, Hoegaarden, LeA Uitgevers, 2023, 70-71.

⁸⁷ I. CLAEYS en T. TANGHE, *Algemeen contractenrecht*, Mortsel, Intersentia, 2022, 266.

⁸⁸ W. VAN GERVEN en A. VAN OEVELEN, *Verbintenissenrecht*, Leuven/Den Haag, Acco, 2015, 157. De vertegenwoordiging kan enkel en alleen plaatsvinden wanneer de bevoegdheid tot vertegenwoordiging werd toegekend krachtens de wet, bij rechtelijke beslissing of bij overeenkomst. In het geval van een hulppersoon zal de vertegenwoordiging zich vooral ontstaat uit een overeenkomst (W. VAN GERVEN en A. VAN OEVELEN, *Verbintenissenrecht*, Leuven/Den Haag, Acco, 2015, 157).

51. Er moet wel op gewezen worden dat de vertegenwoordiging alleen maar kan wanneer de hoofdschuldenaar niet is gekozen door de hoofdschuldeiser voor zijn specifieke expertise. Wanneer de hulppersoon deze expertise niet heeft, kan er geen sprake zijn van de vertegenwoordiging.⁸⁹ In wat later zal volgen in deze masterscriptie is de vertegenwoordigingsfiguur niet alleen een belangrijk instrument voor de hoofdschuldeiser maar ook voor de hulppersoon (zie *infra*). Hier kan al wel worden opgemerkt dat deze uitzonderingsgrond niet sterk genoeg is aangezien in het contract tussen de hoofdschuldeiser en de hoofdschuldenaar dan wel moet zijn opgenomen dat de hoofdschuldenaar zal optreden als vertegenwoordiger. Dat is niet vaak het geval. Toch probeert de rechtsleer ergens mogelijkheden te vinden om toch te spreken van vertegenwoordiging en deze zullen later in de masterscriptie duidelijk worden.⁹⁰

§3. Rechtstreekse vordering

52. De rechtstreekse vordering is de derde uitzondering op de relativiteit van de overeenkomst in het voordeel van de hulppersoon. Bij de rechtstreekse vordering wordt de hulppersoon gezien als schuldeiser van andermans overeenkomst namelijk het contract dat bestaat tussen de hoofdschuldeiser en de hoofdschuldenaar.⁹¹ De rechtstreekse vordering wordt volgens artikel 5.110 lid 1 Burgerlijk Wetboek als volgt omschreven: “*de wet kan een schuldeiser het recht verlenen om in eigen naam en voor eigen rekening de nakoming van een prestatie te eisen van de schuldenaar van zijn schuldenaar ten belope van hetgeen deze aan zijn schuldeiser verschuldigd is.*”. Deze bepaling is nieuw, in het oude Burgerlijke Wetboek bestond er geen algemene bepaling voor de rechtstreekse vordering.⁹²

53. In principe bestaat er geen rechtstreekse band tussen de hulppersoon en de hoofdschuldeiser. De wetgever zag wel in dat dit voor onbillijke gevolgen zou kunnen zorgen waardoor hij in een uitzondering voorzag op het principe van de relativiteit (zie *supra*). De rechtstreekse vordering maakt het mogelijk om als hulppersoon de hoofdschuldeiser aan te spreken zonder dat de hulppersoon zelf een contract heeft met de hoofdschuldeiser. Omdat het om een uitzondering gaat, moet de rechtstreekse vordering beperkend worden geïnterpreteerd. Alleen de hulppersoon kan er gebruik van maken (zie *infra*).⁹³

---

⁸⁹ I. CLAEYS en T. TANGHE, *Algemeen contractenrecht*, Mortsel, Intersentia, 2022, 352.

⁹⁰ H. BOCKEN, “Samenloop en causaliteit in het Voorontwerp Buitencontractuele aansprakelijkheid”, in I. Samoy en C. Van Schoubroeck (eds.), *Trends en evoluties in het aansprakelijkheids- en verzekeringsrecht. IIIde Interuniversitair Congres over Aansprakelijkheids- en Verzekeringsrecht (ICAV III)*, Mortsel, Intersentia, 2019, 23.

⁹¹ I. CLAEYS en T. TANGHE, *Algemeen contractenrecht*, Mortsel, Intersentia, 2022, 396.

⁹² Er waren wel bepalingen die over de rechtstreekse vordering gingen maar die ging over specifieke situaties zoals bijvoorbeeld de aansprakelijkheidsverzekering. Aan de benadeelde komt volgens artikel 150 Verzekeringwet 2014 een rechtstreekse vordering toe. De benadeelde kan in dat geval de aansprakelijkheidsverzekeraar aanspreken van de aansprakelijke (I. CLAEYS en T. TANGHE, *Algemeen contractenrecht*, Mortsel, Intersentia, 2022, 407 en 409).

⁹³ De hulppersoon voort werken uit voor de hoofdschuldenaar. Wanneer de hoofdschuldenaar uiteindelijk insolvent blijkt te zien dan kan de hulppersoon nergens terecht op de openstaande bedrag van te kunnen vorderen. Door de rechtstreekse vordering is het mogelijk dat de hulppersoon de hoofdschuldeiser kan aanspreken voor de betaling van de uitgevoerde werken (K. DEKETELAERE, *Handboek Bouwrecht (derde editie)*, Mortsel, Intersentia, 2022, 1349) en K. DEKETELAERE, *Handboek Bouwrecht (derde editie)*, Mortsel, Intersentia, 2022, 1349).

54. De instelling van een rechtstreekse vordering is vormvrij. Het enige wat de hulppersoon dient te doen, is via een aangetekende brief de betaling vorderen, een geding inleiden om betaling te bekomen als hulppersoon is niet nodig.⁹⁴ Nadat de hoofdschuldeiser de aangetekende brief heeft ontvangen, kan hij niet meer bevrijdend betalen aan de hoofdschuldenaar. De kennisgeving dat de rechtstreekse vordering wordt ingesteld, is dus belangrijk voor de hoofdschuldeiser om te weten aan wie hij moet betalen.⁹⁵

3.3. Kan de hoofdschuldeiser een buitencontractuele vordering instellen tegen de hulppersoon?

3.3.1. Situering

55. De hoofdschuldeiser kan de hulppersoon niet op contractuele basis aanspreken zoals onder vorig subtitel werd besproken. De uitzonderingen op dit principe werden ook al toegelicht maar deze bieden niet altijd een oplossing. Een (logische) oplossing zou kunnen zijn dat de hoofdschuldeiser de hulppersoon op buitencontractuele basis kan aanspreken. Een andere mogelijkheid heeft de hoofdschuldeiser niet om de hulppersoon aan te spreken.⁹⁶

3.3.2. Beoordeling

56. De rechtspraak en rechtsleer is zo ontwikkeld dat er een quasi-immuniteit geldt van de hulppersoon. Dit wil zeggen dat de hulppersoon niet contractueel en niet buitencontractueel kan aansproken worden door de hoofdschuldeiser. Op de buitencontractuele vordering ten opzichte van de hulppersoon bestaan twee uitzonderingen (zie *supra*). Het maakt dus weinig uit hoe goed of hoe slecht de hulppersoon zijn verbintenis uitvoert. Zolang de hoofdschuldeiser zich niet kan beroepen op de uitzonderingen, kan de hulppersoon niet buitencontractueel aangesproken worden.⁹⁷ Beleidsmatig wordt geprobeerd om de quasi-immuniteit te rechtvaardigen door zich te schuilen achter het probleem dat de hoofdschuldeiser het samenloopverbod zou kunnen ontlopen door zijn vordering in te stellen tegen de hulppersoon.⁹⁸ De quasi-immuniteit voorkomt deze vluchtweg en voorkomt dat de hoofdschuldeiser de hulppersoon zou kunnen aanspreken. Die motivering is voor discussie vatbaar (zie *infra*). Een hulppersoon is geen echte derde maar ook geen echte contractspartij, dat maakt zijn positie zo speciaal.⁹⁹

---

⁹⁴ I. CLAEYS en T. TANGHE, *Algemeen contractenrecht*, Mortsel, Intersentia, 2022, 410 en B. TILLEMANS, "Onderaanneming", *TPR* 2022, nr. 1-2, (620) 633.

⁹⁵ I. CLAEYS en T. TANGHE, *Algemeen contractenrecht*, Mortsel, Intersentia, 2022, 410.

⁹⁶ S. STIJNS en I. SAMOY, *Leerboek verbintenissenrecht (boek 1bis)*, Brugge, die Keure/La Charte, 2020, 185.

⁹⁷ C. BORUCKI, "Verslag van het rondetafelgesprek over de hervorming van het buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht. 25 februari 2022", *TPR* 2022, afl. 3, (1099) 1142.

⁹⁸ De contractuele relaties worden gewaarborgd. De hoofdschuldeiser kiest zijn medecontractant, de hulppersoon kiest de zijne. De hoofdschuldeiser kan dan ook niet bij problemen zijn eigen bedongen contractuele bedingen ontlopen door iemand anders aan te spreken. Namelijk de hulppersoon waar hij geen contractuele relatie mee heeft (J. VANANROYE, "Toerekening aan rechtspersonen en aansprakelijkheid van uitvoeringsagenten in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid", *TPR* 2021, nr. 1, (177) 201).

⁹⁹ Wetsvoorstel houdende boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, *Parl.St.* Kamer 2023, nr.3213/001, 33.

3.3.3. Voor 1973

57. Voor een lange periode werd in België de samenloop wel aanvaard.¹⁰⁰ De samenloop houdt in dat er zowel op basis van de contractuele aansprakelijkheid als op basis van de buitencontractuele aansprakelijkheid kan worden gevorderd. De hoofdschuldeiser die schade heeft geleden en wenst de hulppersoon hiervoor aan te spreken, had voor 1973 verschillende mogelijkheden. In de eerste mogelijkheid werd de hoofdschuldeiser keuzemogelijkheden gegeven door ofwel te vorderen via de contractuele aansprakelijkheid ofwel via de buitencontractuele aansprakelijkheid. Er werd dus maar op basis van één grondslag gevorderd. De tweede mogelijkheid is het instellen van de beide vorderingen, maar ze worden in hoofd- of ondergeschikte orde gevorderd. Tenslotte is het ook mogelijk dat beide vorderingen worden ingesteld maar op gelijke voet in plaats van in hoofd- of ondergeschikte orde.¹⁰¹

58. In die periode vloeide er ook veel inkt over de samenloop. De auteurs waren het wel op bepaald punten, die vooral om de kern van de samenloop gingen, eens. Ze erkende het feit dat een contract niet de buitencontractuele aansprakelijkheid zou verhinderen tijdens de uitvoering van het contract. Hierbij moet wel meteen de opmerking worden gemaakt dat wanneer er een contract bestaat en één van de partijen wil zich beroepen op de buitencontractuele aansprakelijkheid, dit enkel kan wanneer de verplichting zowel een wettelijk als een contractueel karakter heeft. Is de fout tijdens de uitoefening van het contract louter en alleen van contractuele aard dan doet de samenloop zich niet voor.¹⁰²

59. In het arrest voor de rechtbank van eerste aanleg te Luik van 8 maart 1973 wordt de onderaannemer, een gespecialiseerde vloerbekleder, veroordeelt volgens artikel 1382 oud Burgerlijk Wetboek.¹⁰³ De hoofdaannemer wordt aansprakelijk gesteld op basis van de contractuele aansprakelijkheid en de artikelen 1792 en 2270 oud Burgerlijk Wetboek (deze artikelen gaan over de tienjarige aansprakelijkheid). De onderaannemer had namelijk op een onvakkundige manier vloer gelegd op een deklaag. Volgens de rechtbank kan de onderaannemer buitencontractueel aansproken worden aangezien hij een derde is ten opzichte van de hoofdschuldeiser. In het contract tussen de hoofdaannemer en de onderaannemer was een beding opgenomen waarin de aansprakelijkheid wordt omgekeerd, de hoofdaannemer zou aansprakelijk zijn voor de fouten van de onderaannemer.¹⁰⁴

---

¹⁰⁰ H. BOCKEN, I. BOONE, m.m.v. M. KRUIHOF, *Inleiding tot het schadevergoedingsrecht: buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht en andere schadevergoedingsstelsels*, Brugge, die Keure, 2014, 34.

¹⁰¹ H. VANDENBERGHE, M. VAN QUICKENBORNE, en P. HAMELINK, "Overzicht van rechtspraak. Aansprakelijkheid uit onrechtmatige daad (1964-1978)", *TPR* 1980, (1139) 1450.

¹⁰² Luik (5^e k.) 8 maart 1973, *T.Aann.* 1976, 213, noot J.L. FAGNART.

¹⁰³ Voor het Stuwadoorarrest.

¹⁰⁴ Luik (5^e k.) 8 maart 1973, *T.Aann.* 1976, 213, noot J.L. FAGNART en H. VANDENBERGHE, M. VAN QUICKENBORNE, en P. HAMELINK, "Overzicht van rechtspraak. Aansprakelijkheid uit onrechtmatige daad (1964-1978)", *TPR* 1980, (1139) 1450.

3.4. Kan de hulppersoon aangesproken worden door de hoofdschuldenaar?

3.4.1. Situering

60. In de situatie waarin er tussen de hulppersoon en de hoofdschuldenaar een contract bestaat, moeten de verbintenissen die hierin staan worden nagekomen. Wanneer dit niet het geval is en die niet nakoming is toe te rekenen aan de hulppersoon, dan kan de hoofdschuldenaar een contractuele vordering instellen tegenover de hulppersoon.¹⁰⁵ Hieronder wordt nagegaan wanneer er sprake is van contractbreuk.

3.4.2. Beoordeling

61. In het algemeen bepalen de contractspartijen de inhoud van het contract. De contractuele verbintenissen worden bepaald door de partijen zelf, ze kunnen zowel uitdrukkelijk als stilzwijgend worden overeengekomen. Het is wel aan te raden om de verbintenissen zo duidelijk mogelijk te formuleren. Zo wordt vermeden dat de rechter achteraf moet nagaan wat de beweegreden was van de partijen door middel van interpretatie.¹⁰⁶ Wat de partijen in het contract hebben opgesteld, geldt als wet tussen hen, op voorwaarde dat het contract geldig tot stand kwam.¹⁰⁷ Aanvullend daarop gaat het niet alleen om de wilsverklaringen in het contract maar ook om wat uit de wet, gebruiken of goede trouw wordt gezien als onderdeel van een contractuele verbintenis (zie *infra*).¹⁰⁸ Slaagt één van de partijen er niet in om haar contractuele verplichtingen na te leven dan pleegt die partij contractbreuk.¹⁰⁹

62. Om uit te maken vanaf wanneer er sprake is van contractbreuk moet er een onderscheid gemaakt worden tussen een resultaatsverbintenis en een inspanningsverbintenis.¹¹⁰ Dit onderscheid is belangrijk om te kunnen achterhalen wat nu juist de verbintenis was, op welke manier de niet-nakoming moet worden beoordeeld en vanaf welk moment er sprake is van niet-nakoming. Vervolgens wordt nagegaan of die niet-nakoming kan toegerekend worden¹¹¹ aan de contractspartij, wanneer ook deze vraag positief wordt beantwoord, is er sprake van contractbreuk.¹¹²

---

¹⁰⁵ K. DEKETELAERE, *Handboek Bouwrecht (derde editie)*, Mortsel, Intersentia, 2022, 1006.

¹⁰⁶ Wanneer er onenigheid bestaat tussen de partijen op het vlak van de inhoud van het contract zal de rechter moeten tussenkomen. Het probleem situeert zich vooral in het verschil tussen de verklarende wil van de partijen in de overeenkomst en de werkelijke wil, artikel 5.64 Burgerlijk Wetboek gaat nu specifieke over deze situatie. In dat geval zal de rechter nagaan wat de werkelijke wil is van de partijen, de wetgever geeft hiervoor een reeks richtlijnen in artikel 5.65 Burgerlijk Wetboek. Op basis van de verzamelde informatie gaat de rechter het contract interpreteren en zal het contract moeten worden uitgevoerd volgens de goede trouw (W. VAN GERVEN en A. VAN OEVELEN, *Verbintenissenrecht*, Leuven/Den Haag, Acco, 2015, 94).

¹⁰⁷ Artikel 5.69 Burgerlijk Wetboek.

¹⁰⁸ I. CLAEYS en T. TANGHE, *Algemeen contractenrecht*, Mortsel, Intersentia, 2022, 637.

¹⁰⁹ W. VAN GERVEN en A. VAN OEVELEN, *Verbintenissenrecht*, Leuven/Den Haag, Acco, 2015, 163-164.

¹¹⁰ Artikel 5.72 Burgerlijk Wetboek; Een resultaatsverbintenis is een verbintenis om een bepaald resultaat te bekomen. Wordt het resultaat niet bereikt dan geldt er een vermoeden van fout in hoofde van de schuldenaar. Tenzij hij zich kan beroepen op overmacht. Een inspanningsverbintenis daarentegen verplicht de schuldenaar om zich te gedragen als een voorzichtig en redelijk persoon om een resultaat te bereiken (artikel 5.72 Burgerlijk Wetboek en V. SAGAERT, *Beginselen van verbintenissenrecht*, Hoegaarden, LeA Uitgevers, 2023, 10).

¹¹¹ Het is niet alleen eigen tekortkomingen die aan de contractspartij kunnen worden toegerekend maar ook de tekortkomingen van derde of zaken voor wie men instaat kunnen aan een contractspartij worden toegerekend.

¹¹² W. VAN GERVEN en A. VAN OEVELEN, *Verbintenissenrecht*, Leuven/Den Haag, Acco, 2015, 165.

63. Niet in elke situatie is er sprake van contractbreuk. Zo zijn er gevallen van overmacht zoals brand, cyberaanval, staking, ziekte, die ervoor zorgen dat de contractuele verbintenissen niet kunnen worden nagekomen door een contractspartij. In het vorige randnummer werd duidelijk gemaakt dat een niet-nakoming toerekenbaar moet zijn, wanneer overmacht zich voordoet, is de niet-nakoming niet toerekenbaar en zal er dus geen sprake zijn van contractbreuk. In het Belgische recht wordt meestal gesproken van overmacht wanneer er zich een wijziging van omstandigheden voordoet die de schuldenaar niet kon voorzien.¹¹³

3.5. Oplossing: Kan de hoofdschuldeiser de hoofdschuldenaar aanspreken?

3.5.1. Situering

64. De hoofdschuldeiser kan niet volledig in de kou blijven staan. Tot nu toe kan de hoofdschuldeiser enkel rekenen op een vergoeding wanneer aan de uitzonderingen van zowel het samenloopverbod als de relativiteit worden voldaan.

65. Bij een wanprestatie van de hulppersoon tijdens de uitvoering van zijn verbintenis kan de hoofdschuldeiser zich richten tot de hoofdschuldenaar. De hoofdschuldenaar staat namelijk in voor de wanprestatie van de hulppersoon.¹¹⁴

66. In welke hoedanigheid dat de hulppersoon optreedt, maakt daarbij niet uit. Hij kan zowel in feitelijk of juridisch ondergeschikt verband staan als optreden als een zelfstandige uitvoeringsagent. Merk op dat het toepassingsgebied van de contractuele aansprakelijkheid via de hoofdschuldenaar ruimer is dan het toepassingsgebied van de buitencontractuele aansprakelijkheid voor andermans daad.¹¹⁵ Hierna zal worden beoordeeld hoe dat deze contractuele vordering er juist zal uitzien.

---

¹¹³ Om te kunnen spreken van overmacht zijn er verschillende vereisten waaraan voldaan moet worden. Het geval van overmacht moet zich na het sluiten van de overeenkomst voordoen, het maakt de uitvoering in natura van de verbintenis onmogelijk voor de schuldenaar. Daarnaast mag het geval van overmacht zich niet toerekenbaar zijn aan de schuldenaar (I. CLAEYS en T. TANGHE, *Algemeen contractenrecht*, Mortsel, Intersentia, 2022, 865-866) en I. CLAEYS en T. TANGHE, *Algemeen contractenrecht*, Mortsel, Intersentia, 2022, 865.

¹¹⁴ I. CLAEYS en T. TANGHE, *Algemeen contractenrecht*, Mortsel, Intersentia, 2022, 467; Een voorbeeld uit het aannemingsrecht, een hoofdaannemer staat in voor de fouten van de onderaannemer bij de uitvoering van de onderaanneming. De onderaannemer die zijn contractuele prestaties niet naar behoren uitvoert zal worden gezien als een fout van de hoofdaannemer wanneer hij hierdoor zijn eigen contractuele verplichtingen niet nakomt (K. DEKETELAERE, *Handboek Bouwrecht (derde editie)*, Mortsel, Intersentia, 2022, 1264).

¹¹⁵ I. CLAEYS en T. TANGHE, *Algemeen contractenrecht*, Mortsel, Intersentia, 2022, 467.

3.5.2. Beoordeling

67. De hoofdschuldeiser kan een contractuele vordering instellen ten opzichte van de hoofdschuldenaar voor fouten die de hulppersoon heeft gemaakt. De fout van de hulppersoon wordt geacht de fout te zijn van de hoofdschuldenaar. De fout wordt met andere woorden automatisch aan de hoofdschuldenaar toerekenbaar.¹¹⁶ De hoofdschuldenaar is persoonlijk contractueel aansprakelijk voor de fouten van de hulppersoon. De verklaring is te vinden in de theorie van de economische vertegenwoordiging, dit is het feit dat de hulppersoon optreedt als de economische vervanger van de hoofdschuldenaar.¹¹⁷ De economische vertegenwoordiging gaat uit van het principe dat de hulppersoon economisch kan vereenzelvigd worden met de hoofdschuldenaar.¹¹⁸

68. De hoofdschuldenaar kan niet ontsnappen aan zijn aansprakelijkheid door zich te baseren op het feit dat hij geen persoonlijke fout heeft begaan.¹¹⁹ De hoofdschuldeiser moet ook geen persoonlijk fout van de hoofdschuldenaar aantonen. Het is daarbij ook niet van belang of de hoofdschuldenaar een fout heeft begaan bij de keuze van de hulppersoon (*culpa in eligendo*), bij de instructie van de hulppersoon (*culpa in instruendo*) of in het toezicht (*culpa in vigilando*). Daarnaast kan de hoofdschuldenaar de fout van de hulppersoon ook niet inroepen als grond van overmacht ten aanzien van zichzelf om zo aan zijn aansprakelijkheid te ontsnappen. Daarop bestaat wel een uitzondering. Wanneer de fout van de hulppersoon te wijten is aan overmacht kan de hoofdschuldenaar ook overmacht inroepen tegenover de hoofdschuldeiser. Het is wel noodzakelijk dat de voorwaarden van overmacht ook in dat geval vervuld zijn.¹²⁰

69. Vooraleer de hoofdschuldenaar kan worden aangesproken voor de fouten van de hulppersoon moet er wel aan voorwaarden worden voldaan.¹²¹ De eerste voorwaarde is vanzelfsprekend, het moet gaan om een hulppersoon (zie *supra*). De tweede voorwaarde houdt in dat de hulppersoon een fout moet begaan die in rechtstreeks verband staat met de overeenkomst.¹²² De overeenkomst die hier wordt bedoeld, is de overeenkomst die bestaat tussen de hoofdschuldeiser en de hoofdschuldenaar. De toerekenbare fout van de hulppersoon wordt geacht een contractuele fout van de hoofdschuldenaar uit te maken binnen zijn overeenkomst met de hoofdschuldeiser. Het maakt niet uit of de hulppersoon een contractuele tekortkoming heeft begaan in zijn eigen overeenkomst. Het is alleen relevant dat de verplichtingen in het hoofdcontract al dan niet zijn nagekomen.¹²³

---

¹¹⁶ Art 5.229 Burgerlijk Wetboek: "Indien de schuldenaar een beroep doet op andere personen voor de nakoming van de verbintenis, is de fout die deze hulppersonen hebben begaan aan hem toerekenbaar."

¹¹⁷ I. CLAEYS en T. TANGHE, *Algemeen contractenrecht*, Mortsel, Intersentia, 2022, 467-468 en S. STIJNS en I. SAMOY, *Leerboek verbintenissenrecht (boek 1bis)*, Brugge, die Keure/La Chartre, 2020, 184.

¹¹⁸ S. STIJNS en I. SAMOY, *Leerboek verbintenissenrecht (boek 1bis)*, Brugge, die Keure/La Chartre, 2020, 184 en V. SAGAERT, *Beginnelen van verbintenissenrecht*, Hoegaarden, LeA Uitgevers, 2023, 100.

¹¹⁹ A. DE BOECK, "De toenemende "verdiensting": verbintenisrechtelijke vraagstukken bij de kringloopeconomie", *TBBR* 2020, (14) 22.

¹²⁰ I. CLAEYS en T. TANGHE, *Algemeen contractenrecht*, Mortsel, Intersentia, 2022, 468.

¹²¹ A. DE BOECK, "De toenemende "verdiensting": verbintenisrechtelijke vraagstukken bij de kringloopeconomie", *TBBR* 2020, (14) 22 en J. TER HEERDT, *Het experiment beproefd: een juridische analyse van medische experimenten met mensen*, Antwerpen, Maklu, 2000, 442.

¹²² J. TER HEERDT, *Het experiment beproefd: een juridische analyse van medische experimenten met mensen*, Antwerpen, Maklu, 2000, 443.

¹²³ C. PAUWELS, *Contractuele aansprakelijkheid voor hulppersonen of uitvoeringsagenten*, Antwerpen, Maklu, 1995, 234.

De derde voorwaarde is dat die fout schade heeft toegebracht. Zonder de fout zou de schade zich niet hebben voorgedaan.¹²⁴

3.5.3. Contractuele uitsluitingen van aansprakelijkheid voor hulppersonen

70. In randnummer 33 werd al gewezen op de contractsvrijheid. Partijen kunnen de inhoud van hun overeenkomst zelf bepalen zolang het contract maar ontstaat op de door de wet bepaalde manier.¹²⁵ Dit betekent dus dat de hoofschuldeiser en de hoofschuldenaar in principe kunnen bedingen wat ze maar willen, dus ook exoneratiebedingen kunnen opnemen zodat de aansprakelijkheid van de hoofschuldenaar ingeperkt wordt wanneer deze beroep doet op een hulppersoon. De waarde van deze mogelijkheid wordt later in dit onderzoek nog verder toegelicht onder hoofdstuk 5 (zie *infra*).

71. Een exoneratiebeding kan zowel betrekking hebben op persoonlijke als kwalitatieve aansprakelijkheid en betrekking hebben op persoonlijke -, lichamelijke - en zaak schade. Het feit dat ook lichamelijke schade kan worden uitgesloten, was controversieel en niet iedereen was het daarmee eens.¹²⁶ In het nieuwe Burgerlijke Wetboek wordt er naar de kritiek geluisterd en verankert men het verbod op de exoneratie voor fouten die een aantasting veroorzaken van andermans leven of fysieke integriteit.¹²⁷

72. Naast de bedingen waarbij er wordt geëxonerend voor fouten die te maken hebben met de aantasting op andermans leven of fysieke integriteit is het ook verboden dat de hoofschuldenaar zich exonereert voor persoonlijk opzettelijke fouten (zie *infra*). Vroeger mocht de hoofschuldenaar mocht zich niet exoneren voor persoonlijke opzettelijke fouten maar wel voor de persoonlijke opzettelijke fouten van zijn hulppersoon. De hoofschuldenaar had er dan ook alle belang bij om beroep te doen op een hulppersoon want dat perkte zijn aansprakelijkheid aanzienlijk in. Er was zeer veel discussie over dit gegeven, tot het Hof van Cassatie op 25 september 1959 probeerde om de discussie te stoppen. Ze oordeelde dat het inderdaad mogelijk was om als hoofschuldenaar een exoneratiebeding op te maken voor persoonlijke opzettelijke fouten van de hulppersoon. Niet iedereen was het daar mee eens en de discussie bleef bestaan.¹²⁸ De discussie ging vooral over het feit dat de hoofschuldenaar en de hulppersoon als één persoon worden gezien tijdens de uitvoering van de overeenkomst maar dat er dan toch een uitzondering is op dat principe.¹²⁹ In het nieuwe Burgerlijke Wetboek werd gehoor gegeven aan deze kritiek, nu is het verboden om een exoneratiebeding op te nemen waarin zowel de hoofschuldenaar zichzelf als personen waar hij voor instaat exonereert voor opzettelijke fouten.

---

¹²⁴ A. DE BOECK, "De toenemende "verdiensting": verbintenisrechtelijke vraagstukken bij de kringloopeconomie", *TBBR* 2020, (14) 22.

¹²⁵ Artikel 5.14 Burgerlijk Wetboek.

¹²⁶ N. CARETTE, "Exoneratiebedingen in het gemeen recht", *Jura Falc.* 2004-05, nr. 1, (63) 67.

¹²⁷ Artikel 5.89 Burgerlijk Wetboek en V. SAGAERT, *Beginselen van verbintenissenrecht*, Hoegaarden, LeA Uitgevers, 2023, 136.

¹²⁸ I. CLAEYS en T. TANGHE, *Nieuw algemeen contractenrecht*, Mortsel, Intersentia, 2023, 756.

¹²⁹ Cass. 25 september 1959, *Arr. Cass.* 1960, 86; C. PAUWELS, *Contractuele aansprakelijkheid voor hulppersonen of uitvoeringsagenten: rechtsvergelijkende studie van het beginsel, zijn draagwijdte en enkele toepassingen*, Antwerpen, Maklu, 1995, 118-119 en V. SAGAERT, *Beginselen van verbintenissenrecht*, Hoegaarden, LeA Uitgevers, 2023, 134-135.

Dus ook voor de opzettelijke fout van de hulppersoon zal de hoofdschuldenaar instaan omdat de fouten van de hulppersoon worden gezien als fouten van de hoofdschuldenaar. Stel dat er toch een exoneratiebeding omtrent de fysieke integriteit en de persoonlijke opzettelijke fout in een contract voorkomt, dan wordt dit beding voor niet-geschreven gehouden.¹³⁰

73. De vraag is nu wat wel toegelaten is om het voorwerp te zijn van een exoneratiebeding. In artikel 5.89 Burgerlijk Wetboek staat duidelijk wat kan en wat niet. Een beding waarin de hoofdschuldenaar zich exonereert voor niet-opzettelijke zware fout van zowel zichzelf als zijn hulppersoon is toegelaten volgens de wet. Let dus goed op het verschil tussen een zware fout of een opzettelijke fout. Een zware fout mag wel, een opzettelijke fout mag niet. Op voorwaarde dat het uitdrukkelijk blijkt uit de overeenkomst.¹³¹ Zowel in het oude als in het nieuwe Burgerlijk Wetboek wordt de exoneratie voor niet-opzettelijke zware fouten toegelaten.¹³²

74. Wanneer deze exoneratiebedingen voorkomen, is het wel zo dat deze de betekenis van de overeenkomst niet mogen wegnemen. Exoneratiebedingen mogen niet tot gevolg hebben dat de overeenkomst wordt uitgehouden (zie *infra*).¹³³

75. De hoofdschuldenaar kan dus aangesproken worden door de hoofdschuldeiser voor de fouten die de hulppersoon begaat. Die aansprakelijkheid voor de hulppersoon kan contractueel bedongen en uitgesloten worden. Daarbij is het vooral belangrijk dat het exoneratiebeding het nut van de overeenkomst niet wegneemt. Wanneer de hoofdschuldenaar wordt aangesproken voor de fouten van de hulppersoon heeft de hoofdschuldenaar een regresvordering op de hulppersoon. Het volgende onderdeel gaat over die regresvordering.

3.5.4. Regres mogelijkheden

76. De hoofdschuldenaar kan vrijwaring vragen voor de contractuele aansprakelijkheid die hijzelf oploopt door een fout van de hulppersoon. De hoofdschuldenaar vraagt in dat geval vrijwaring aan de hulppersoon. Er bestaat namelijk tussen de hoofdschuldenaar en de hulppersoon ook een contract. Op basis van dat contract kan er dan vrijwaring worden gevraagd omdat de hulppersoon niet voldoet aan de contractuele verplichtingen. Dit is een logisch gevolg van het contract dat bestaat tussen beide. Het is wel belangrijk in te zien dat de regresmogelijkheden afhangen van het contract dat tussen beide bestaat.

---

¹³⁰ Artikel 5.68 Burgerlijk Wetboek; K. DEKETELAERE, *Handboek Bouwrecht (derde editie)*, Mortsel, Intersentia, 2022, 1345 en V. SAGAERT, *Beginselen van verbintenissenrecht*, Hoegaarden, LeA Uitgevers, 2023, 134-135.

¹³¹ Artikel 5.68 Burgerlijk Wetboek.

¹³² Cass. 25 september 1959, Arr. Cass. 1960, 86; C. PAUWELS, *Contractuele aansprakelijkheid voor hulppersonen of uitvoeringsagenten: rechtsvergelijkende studie van het beginsel, zijn draagwijdte en enkele toepassingen*, Antwerpen, Maklu, 1995, 364-365 en V. SAGAERT, *Beginselen van verbintenissenrecht*, Hoegaarden, LeA Uitgevers, 2023, 134-135.

¹³³ Artikel 5.68 Burgerlijk Wetboek en C. PAUWELS, *Contractuele aansprakelijkheid voor hulppersonen of uitvoeringsagenten: rechtsvergelijkende studie van het beginsel, zijn draagwijdte en enkele toepassingen*, Antwerpen, Maklu, 1995, 365.

Het kan dus zijn dat de hoofdschuldenaar aansprakelijk werd gesteld door het toedoen van de hulppersoon maar de hoofdschuldenaar tegen de hulppersoon geen regresvordering kan instellen.¹³⁴

77. Er zijn ook gevallen waarin er geen contract bestaat, en dat de verhouding tussen de hulppersoon en de hoofdschuldenaar van vrijwillige aard is. De basis van de regresvordering is dan op buitencontractuele basis. De hoofdschuldenaar zal dan het bewijs moeten leveren van de voorwaarden die bij de buitencontractuele aansprakelijkheid komen kijken, de schade die werd geleden moet namelijk het gevolg zijn van een fout van de hulppersoon.¹³⁵

78. De contractuele aansprakelijkheid van de hoofdschuldenaar voor de fouten van de hulppersoon geeft de hoofdschuldeiser toch een mogelijkheid om een vergoeding te krijgen bij een contractuele wanprestatie. De aansprakelijkheid kan echter wel contractueel worden geregeld waardoor er in het hoofdcontract exoneratiebedingen kunnen worden opgenomen die de aansprakelijkheid van de hoofdschuldenaar beperken. Niet alleen de exoneratiebedingen kunnen de vordering in de weg staan ook insolventie of verjaring kan ervoor zorgen dat de hoofdschuldeiser niemand kan aanspreken (zie *supra*). Wanneer de hoofdschuldenaar toch aangesproken kan worden, heeft deze een regresvordering op de hulppersoon, al kan dit ook contractueel geregeld worden. Het hervormingsproject zal de quasi-immuniteit van de hulppersoon afschaffen.¹³⁶ De hoofdschuldeiser krijgt hierdoor de mogelijkheid om ook de hulppersoon aan te spreken. Nederland kent dit systeem al veel langer. Het is dus bijzonder nuttig om in het volgende onderdeel te kijken hoe de aansprakelijkheid van de hulppersoon in Nederland is geregeld.

3.6. Over de grenzen heen, wat is de positie van de hulppersoon in het Nederlandse recht?

3.6.1. De hulppersoon naar Nederlands recht

79. In artikel 6:76 van het Nederlands Burgerlijk Wetboek wordt er een definitie gegeven van de hulppersoon: "*Maakt de schuldenaar bij de uitvoering van een verbintenis gebruik van de hulp van andere personen, dan is hij voor hun gedragingen op gelijke wijze als voor eigen gedragingen aansprakelijk*".¹³⁷ Het artikel maakt twee zaken duidelijk: de gedraging van de hulppersoon wordt gezien als een gedraging van de hoofdschuldenaar en de hulppersoon is een beperkte groep.¹³⁸

---

¹³⁴ K. DEKETELAERE, *Handboek Bouwrecht (derde editie)*, Mortsel, Intersentia, 2022, 1264 en 1346 en C. PAUWELS, *Contractuele aansprakelijkheid voor hulppersonen of uitvoeringsagenten: rechtsvergelijkende studie van het beginsel, zijn draagwijdte en enkele toepassingen*, Antwerpen, Maklu, 1995, 396 en 401.

¹³⁵ C. PAUWELS, *Contractuele aansprakelijkheid voor hulppersonen of uitvoeringsagenten: rechtsvergelijkende studie van het beginsel, zijn draagwijdte en enkele toepassingen*, Antwerpen, Maklu, 1995, 400-401.

¹³⁶ Memorie van toelichting, Wetsvoorstel houdende boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, *Parl.St.* Kamer 2023, nr.3213/001, 30-32.

¹³⁷ Artikel 6:76 Nederlands Burgerlijk Wetboek.

¹³⁸ WETBOEKPLUS, "Boek 6 artikel 76 (6:67 BW)" <https://wetboekplus.nl/burgerlijk-wetboek-boek-6-artikel-76-hulppersonen-hulppersonen/>.

80. Hulppersonen zijn deze personen die rechtstreeks betrokken zijn bij het uitoefenen van de verbintenissen uit het hoofdcontract waaruit de aansprakelijkheid voortvloeit. Het toepassingsgebied mag niet ruimer worden opgevat.¹³⁹ Net zoals in België is de praktijk van de onderaanneming goed ingeburgerd. Wanneer de hoofdschuldenaar een overeenkomst sluit met de hoofdschuldeiser voor het uitvoeren van werken is het bijna vanzelfsprekend, in zowel België als Nederland, dat de hoofdschuldenaar beroep doet op een hulppersoon. In deze driehoeksverhouding bestaat er ook in Nederland geen contract tussen de hoofdschuldeiser en de onderaannemer.¹⁴⁰

3.6.2. Geen quasi-immuniteit van de hulppersoon in Nederland

81. Ondanks het feit dat er tussen de hoofdschuldeiser en de hulppersoon geen contract bestaat, geniet de hulppersoon in Nederland niet van een quasi-immuniteit en kan hij dus wel buitencontractueel aangesproken worden door de hoofdschuldeiser. Tot op heden geldt er in België, zoals besproken in onderdeel 3.3., nog de immuniteit van de hulppersoon. In België kan de hoofdschuldeiser geen buitencontractuele vordering instellen tegenover de hulppersoon. Aangezien het hervormingsproject van de quasi-immuniteit wil afstappen, is het dus nuttig om een vergelijking met Nederland te maken waar er geen sprake is van een quasi-immuniteit.

3.6.3. De buitencontractuele vordering van de hoofdschuldeiser tegen de hulppersoon.

82. Omdat er in Nederland geen sprake is van quasi-immuniteit is het dus mogelijk om als hoofdschuldeiser rechtstreeks een buitencontractuele vordering in te stellen tegen de hulppersoon. Nederland ziet deze vordering als een oplossing voor wanneer de hoofdschuldeiser geen beroep kan doen op een contractuele vordering ten opzichte van de hoofdschuldenaar omwille van een exoneratiebeding of faillissement. Deze bezorgdheden werden ook in het kader van het hervormingsproject in België aangehaald (zie *supra*).¹⁴¹ Enkel in het geval dat er een tekortkoming is binnen de hoofdovereenkomst en die tekortkoming toe te rekenen is aan de hulppersoon kan de hoofdschuldeiser gebruik maken van een buitencontractuele vordering ten opzichte van de hulppersoon.¹⁴²

83. Het is dus mogelijk dat een wanprestatie van de hulppersoon binnen het contract dat hij heeft gesloten met de hoofdschuldenaar een onrechtmatige daad oplevert ten opzichte van de hoofdschuldeiser. De onrechtmatige daad situeert zich dan binnen het contract dat bestaat tussen de hoofdschuldeiser en de hoofdschuldenaar door het toedoen van de hulppersoon. Evenwel moet de hoofdschuldeiser niet aantonen dat de hulppersoon een contractuele norm heeft geschonden.

---

¹³⁹ In Nederlands recht geldt er net zoals in België een keuzevrijheid wat de keuze van hulppersonen betreft. Doch is het hier ook niet verboden dat de hoofdschuldeiser een voorkeur of een keuze oplegt aan de hoofdschuldenaar. Dit heeft ook geen invloed op de aansprakelijkheid van de hoofdschuldenaar voor zijn hulppersonen maar er wordt bij de fouten van de onderaannemer wel rekening mee gehouden (ASSER-HARTKAMP, "Hoofd- en onderaanneming" in C. ASSER (ed.), *Bijzondere overeenkomsten*, VI7, *Aanneming van werk*, Deventer, Kluwer, 2022, (115) 130) en Hoge Raad (NL) 14 juni 2002, ECLI:NL:HR:2002:AE0657, www.rechtspraak.nl.

¹⁴⁰ ASSER-HARTKAMP, "Hoofd- en onderaanneming" in C. ASSER (ed.), *Bijzondere overeenkomsten*, VI7, *Aanneming van werk*, Deventer, Kluwer, 2022, (321) 321.

¹⁴¹ ASSER-HARTKAMP, "Hoofd- en onderaanneming" in C. ASSER (ed.), *Bijzondere overeenkomsten*, VI7, *Aanneming van werk*, Deventer, Kluwer, 2017, (355) 382.

¹⁴² ASSER-HARTKAMP, "Hoofd- en onderaanneming" in C. ASSER (ed.), *Bijzondere overeenkomsten*, VI7, *Aanneming van werk*, Deventer, Kluwer, 2022, (321) 347.

Hij stelt een buitencontractuele vordering in waardoor er aan een algemene zorgvuldigheidsnorm moet worden getoetst. Dit betekent dus dat de niet correcte uitvoering van de verbintenis van de hulppersoon twee gevolgen heeft. Enerzijds is het een wanprestatie in de relatie hulppersoon en hoofdschuldenaar en anderzijds maakt het een onrechtmatige daad uit ten aanzien van de hoofdschuldeiser. Dit wordt in Nederland de reflexwerking genoemd. De rechter zal geval per geval moeten nagaan of zich bijzonder omstandigheden (*i.e.* de maatschappelijke betamelijkheidsnorm) voordoen die het verantwoordt dat een gedraging twee gevolgen kan hebben en twee verschillende vorderingen teweeg kan brengen.¹⁴³

84. De Hoge Raad maakt duidelijk dat wanneer de uitvoering van een overeenkomst invloed heeft op een andere overeenkomst, de belangen van derde moeten worden behartigd tijdens de uitvoering en daarop ook vertrouwd mag worden. Dit wil dus zeggen, dat de hulppersoon moet rekening houden met de belangen van de hoofdschuldeiser. De prestaties die de hulppersoon levert hebben namelijk een invloed op het contract dat bestaat tussen de hoofdschuldeiser en de hoofdschuldenaar. Het is evenwel niet zomaar elke derde waarmee rekening moet worden gehouden. Het gaat alleen om deze derde die belang hebben bij de goede uitvoering van het contract omdat ze schade lijden wanneer hun belangen niet worden behartigd, met andere woorden de belangen van de hoofdschuldeiser.¹⁴⁴

Daarnaast is het van belang dat de hulppersoon wist dat zijn handeling deel uitmaakt van een groter werk en dus een invloed heeft op de hoofdovereenkomst dat werd gesloten tussen de hoofdschuldeiser en de hoofdschuldenaar. Hij moet zich bewust zijn van het feit dat wanneer hij een fout begaat er een grote kans bestaat dat er een fout wordt begaan in de hoofdovereenkomst.¹⁴⁵

85. De wanprestatie van de hulppersoon kan niet alleen de vorm aannemen van een niet-zorgvuldige uitvoering van de verbintenis van de hulppersoon, maar ook van het niet-uitvoeren van de waarschuwingsplicht die de hulppersoon heeft ten opzichte van de hoofdschuldenaar. Deze plicht is zonder meer van toepassing ten opzichte van de hoofdschuldenaar. De hulppersoon zal de hoofdschuldenaar bij elke redelijke mate van twijfel waarschuwen. De vraag is nu of de waarschuwingsplicht ook opgelegd kan worden ten aanzien van de hoofdschuldeiser. Dit zou afgeleid kunnen worden uit het feit dat de hulppersoon rekening moet houden met de hoofdschuldeiser. In Nederland wordt dit geplaatst onder de noemer "maatschappelijke betamelijkheidsnorm"¹⁴⁶.

---

¹⁴³ ASSER-HARTKAMP, "Hoofd- en onderaanneming" in C. ASSER (ed.), *Bijzondere overeenkomsten*, VI7, *Aanneming van werk*, Deventer, Kluwer, 2017, (355) 383-384 en I. CLAEYS, *Samenhangende overeenkomsten en aansprakelijkheid: de quasi-immuniteit van de uitvoeringsagent herbekeken*, Morsel, Intersentia, 2003, 541-542 en 546.

¹⁴⁴ Hoge Raad (NL) 24 september 2004, ECLI:NL:HR:2004:AO9069, www.rechtspraak.nl en ASSER-HARTKAMP, "Hoofd- en onderaanneming" in C. ASSER (ed.), *Bijzondere overeenkomsten*, VI7, *Aanneming van werk*, Deventer, Kluwer, 2022, (321) 347.

¹⁴⁵ Hoge Raad (NL) 20 januari 2012, ECLI:NL:HR:2012:BT7496, www.rechtspraak.nl; Hoge Raad (NL) 24 september 2004, ECLI:NL:HR:2004:AO9069, www.rechtspraak.nl en ASSER-HARTKAMP, "Hoofd- en onderaanneming" in C. ASSER (ed.), *Bijzondere overeenkomsten*, VI7, *Aanneming van werk*, Deventer, Kluwer, 2022, (321) 348.

¹⁴⁶ De maatschappelijke betamelijkheid is ongeschreven recht. Uit dit ongeschreven recht komt voort dat er rekening dient gehouden te worden met andere wat maatschappelijk betaamt is of met andere woorden wat maatschappelijk wenselijk is (Hoge Raad (NL) 23 december 2005, ECLI:NL:PHR:2005:AU3713, www.rechtspraak.nl); Artikel 6:167 Nederlands Burgerlijk Wetboek en V. MELENS, "Schade door een onrechtmatige daad", <https://www.flinckadvocaten.nl/schade-door-een-onrechtmatige-daad>.

In de praktijk wordt dit principe wel strikter geïnterpreteerd wanneer het gaat om de waarschuwingsverplichting die de hulppersoon heeft ten aanzien van de hoofdschuldeiser in plaats van ten aanzien van de hoofdschuldenaar. Zo moet de hulppersoon, die deskundige is in zijn vakgebied, (i) zeker zijn van de onjuistheid in de uitoefening van zijn verbintenis, (ii) de schade moet zeker zijn wanneer de situatie niet verandert en tenslotte is (iii) de omvang van de schade aanzienlijk. In die gevallen zal de hulppersoon ook gehouden zijn om de hoofdschuldeiser te waarschuwen.¹⁴⁷

86. Net zoals de contractspartijen in België genieten van contractsvrijheid geldt er in Nederland ook contractsvrijheid. Zowel het hoofdcontract dat bestaat tussen de hoofdschuldeiser en de hoofdschuldenaar als het contract tussen de hoofdschuldenaar en de hulppersoon kan daardoor exoneratiebedingen bevatten.¹⁴⁸ De hulppersoon heeft zijn aansprakelijkheid zo goed mogelijk proberen in te dekken in het contract dat hij heeft gesloten. Wanneer de hoofdschuldeiser hem kan aanspreken, waarmee hij geen overeenkomst heeft, is de vraag of de hulppersoon zijn exoneratiebedingen die hijzelf heeft bedongen met de hoofdschuldenaar mag inroepen tegen de hoofdschuldeiser. Dit is niet zo evident, aangezien ook in Nederland het relativiteitsbeginsel toepassing vindt in dit geval.¹⁴⁹

Het kan in bepaalde gevallen zijn dat de hulppersoon zich op zijn eigen bedongen exoneratiebedingen mag beroepen wanneer hij wordt aangesproken door de hoofdschuldeiser. De Hoge Raad vindt de grondslag bij de redelijkheid, al kan de rechtsleer zich daar niet altijd in vinden.¹⁵⁰ Normaal gelden bedingen enkel tussen de partijen, maar de Hoge Raad ziet de doorwerking van het exoneratiebeding als een uitzondering op dit principe dat wordt gerechtvaardigd door de redelijkheid. De redelijkheid is een situatiegebonden criterium waardoor de rechter in concreto zal moeten gaan beoordelen wanneer de zaak hem voorligt.

---

¹⁴⁷ ASSER-HARTKAMP, "Hoofd- en onderaanneming" in C. ASSER (ed.), *Bijzondere overeenkomsten*, VI7, *Aanneming van werk*, Deventer, Kluwer, 2022, (321) 350.

¹⁴⁸ Naast de mogelijkheid dat de hoofdschuldenaar zich heeft geëxonerend voor zijn aansprakelijkheid kan het natuurlijk ook zijn dat de hoofdschuldenaar zich in een staat van faillissement bevindt waardoor het niet interessant is voor de hoofdschuldeiser om zich tot hem te wenden (ASSER-HARTKAMP, "Hoofd- en onderaanneming" in C. ASSER (ed.), *Bijzondere overeenkomsten*, VI7, *Aanneming van werk*, Deventer, Kluwer, 2022, (321) 347) en ASSER-HARTKAMP, "Hoofd- en onderaanneming" in C. ASSER (ed.), *Bijzondere overeenkomsten*, VI7, *Aanneming van werk*, Deventer, Kluwer, 2022, (321) 347.

¹⁴⁹ Ook in Nederland heeft het contract alleen werking tussen de contractspartijen.

¹⁵⁰ Er is rechtsleer dat de grondslag ziet bij de vertegenwoordiging. Een 'derde', zoals de hoofdschuldeiser in dit voorbeeld, kan eigenlijk als partij worden aangeduid bij het contract dat bestaat tussen de hoofdschuldenaar en de hulppersoon. De hoofdschuldenaar wordt gezien als de vertegenwoordiger van de 'derde' namelijk de hoofdschuldeiser. Als beweegreden voor de vertegenwoordiging dient naar het belang gekeken te worden. De onderaannemer is betrokken bij de uitvoering van de hoofdovereenkomst van de hoofdschuldeiser (ASSER-HARTKAMP, "Hoofd- en onderaanneming" in C. ASSER (ed.), *Bijzondere overeenkomsten*, VI7, *Aanneming van werk*, Deventer, Kluwer, 2017, (355) 386-387).

Om die redelijkheid te beoordelen en toch een beetje te verhelpen aan de rechtsonzekerheid heeft het Hof toetsingsstenen ontwikkeld, zoals de nauwe verbondenheid, de vrije hand¹⁵¹, bijzondere relatie¹⁵², gangbaarheid van het exoneratiebeding, onbekendheid met het beding en eenheid van concern.¹⁵³

3.6.4. Kan de hoofdschuldeiser de hoofdschuldenaar aanspreken?

87. Volgens het Nederlandse recht is het dus mogelijk dat de hoofdschuldeiser de hulppersoon buitencontractueel aanspreekt. De vraag is nu of dit al dan niet een invloed heeft op de aansprakelijkheid van de hoofdschuldenaar. Beroep doen op een hulppersoon bij de uitvoering van een deel of de volledige overeenkomst die bestaat tussen de hoofdschuldeiser en de hoofdschuldenaar zorgt er niet voor dat de hoofdschuldenaar niet meer aangesproken kan worden. De hoofdschuldenaar staat nog altijd in voor de goede uitvoering van de overeenkomst¹⁵⁴ en zal dus ook aansproken kunnen worden door de hoofdschuldeiser wanneer deze de verplichtingen binnen de hoofdovereenkomst niet nakomt. Het feit dat de hoofdschuldenaar beroep doet op een hulppersoon doet daar geen afbreuk aan.¹⁵⁵

88. Wat de exoneratiebedingen in het contract van de hoofdschuldeiser en de hoofdschuldenaar betreft, kan ook de hulppersoon zich beroepen op deze bedingen. De hoofdschuldeiser was in elk geval verbonden tot deze bedingen aangezien hij die zelf heeft opgesteld. Evenwel heeft de hoofdschuldeiser ze wel niet bedongen in een andere relatie dan met de hoofdschuldenaar. Omdat het een algemene praktijk is dat de hoofdschuldenaar beroep doet op een hulppersoon bij de uitvoering van zijn verbintenis, is het logisch dat de hoofdschuldeiser kon weten dat de bedingen die hij opmaakt ook door de hulppersoon kunnen worden ingeroepen. De grondslag hiervoor wordt door KORTMANN gevonden in de vertegenwoordiging. De hulppersoon wordt in dat geval niet echt gezien als een derde maar eerder als een soort partij bij het hoofdcontract. De hoofdschuldenaar treedt in dit kader op als een vertegenwoordiger.¹⁵⁶

---

¹⁵¹ Door de gedraging wordt het vertrouwen gewekt dat de exoneratiebedingen kunnen worden ingeroepen. Het is volgens rechtsleer via dit criterium belangrijk om na te gaan in hoeverre de hoofdschuldeiser heeft toegelaten dat de hoofdschuldenaar contracten sluit met hulppersonen waarin exoneratiebedingen worden opgenomen (ASSER-HARTKAMP, "Hoofd- en onderaanneming" in C. ASSER (ed.), *Bijzondere overeenkomsten*, VI7, *Aanneming van werk*, Deventer, Kluwer, 2017, (355) 389 en ASSER-HARTKAMP, "Middelrijke vertegenwoordiging" in C. ASSER (ed.), *Volmacht en vertegenwoordiging*, III3, Deventer, Kluwer, 2017, (102) 124).

¹⁵² Het Hof gaat nakijken of er voldoende aanknopingspunten zijn om de waarmee kan aangenomen worden dat hulppersoon de hoofdschuldeiser mocht zien als zijn directe medecontractant (ASSER-HARTKAMP, "Hoofd- en onderaanneming" in C. ASSER (ed.), *Bijzondere overeenkomsten*, VI7, *Aanneming van werk*, Deventer, Kluwer, 2017, (355) 389).

¹⁵³ ASSER-HARTKAMP, "Hoofd- en onderaanneming" in C. ASSER (ed.), *Bijzondere overeenkomsten*, VI7, *Aanneming van werk*, Deventer, Kluwer, 2017, (355) 391.

¹⁵⁴ G.T. DE JONG, H.B. KRANS en M.H. WISSINK, *Verbintenissenrecht algemeen*, Deventer, Kluwer, 2018, 61.

¹⁵⁵ Artikel 6:76 Nederlands Burgerlijk Wetboek; ASSER-HARTKAMP, "Hoofd- en onderaanneming" in C. ASSER (ed.), *Bijzondere overeenkomsten*, VI7, *Aanneming van werk*, Deventer, Kluwer, 2022, (321) 347.

¹⁵⁶ De vertegenwoordigingsfiguur is wel niet door elke rechtsgeleerde aanvaard. Er zijn ook auteurs die de verantwoording eerder zien in de gedachte van de eenheid van prestatie. Binnen dit principe is het niet logisch dat wanneer er beroep wordt gedaan op een hulppersoon de hoofdschuldeiser deze onbeperkt mag aanspreken. Dan zou hij er alle belang bij hebben dat de hoofdschuldenaar beroep doet op een hulppersoon (ASSER-HARTKAMP, "Hoofd- en onderaanneming" in C. ASSER (ed.), *Bijzondere overeenkomsten*, VI7, *Aanneming van werk*, Deventer, Kluwer, 2017, (355) 386) en ASSER-HARTKAMP, "Hoofd- en onderaanneming" in C. ASSER (ed.), *Bijzondere overeenkomsten*, VI7, *Aanneming van werk*, Deventer, Kluwer, 2017, (355) 386.

89. Het Nederlandse stelsel is bijzonder nuttig omdat dit veel leert over de mogelijke bescherming van de hulppersoon wanneer deze kan aangesproken worden door de hoofdschuldeiser. De reden waarom de exoneratiebedingen in het hoofdcontract doorwerking hebben, maar ook de bedingen in het contract tussen de hulppersoon en de hoofdschuldenaar kunnen worden ingeroepen door de hulppersoon kan een inspiratiebron zijn voor het hervormingsproject. In het volgende hoofdstuk wordt het hervormingsproject meer toegelicht door naar zowel het voorontwerp te kijken als het wetsvoorstel.

4 De positie van de hulppersoon in het hervormingsproject

90. Voormalig minister van Justitie Koen Geens¹⁵⁷ is in 2015 begonnen aan een groot hervormingsproject.¹⁵⁸ De voormalige minister publiceerde een bijlage "De sprong naar het recht voor morgen" waarin hij de krachtlijnen van de hervormingen voorstelt en aandachtspunten weergeeft wat onder andere het aansprakelijkheidsrecht betreft.¹⁵⁹

91. Het aansprakelijkheidsrecht is zeer summier geregeld in het oud Burgerlijk Wetboek. Rechtspraak en rechtsleer hebben jarenlang de zestal artikelen die het aansprakelijkheidsrecht uitmaken uitgelegd en geconcretiseerd.¹⁶⁰ Met als grote voordeel dat het een flexibel recht is maar wel voor rechtsonzekerheid zorgt. Daar wil men van af, het hervormingsproject is er dan ook op gericht om te moderniseren en aan te passen aan de huidige tijdsgeest. Wat de hervormingen omtrent het leerstuk van de quasi-immuniteit betreft voorzag de minister in een mogelijkheid tot afschaffing of beperking van die quasi-immuniteit nadat er voldoende onderzoek werd naar gedaan. Hij verwees hierbij naar de Commissie voor de hervorming van het aansprakelijkheidsrecht.¹⁶¹

92. Ondanks het grote enthousiasme van de minister kwamen de hervormingen van het aansprakelijkheidsrecht moeilijk tot stand. Op 8 maart 2023 werd het wetsvoorstel ingediend bij de Kamer. In tegenstelling tot boek 5 "Verbintenissenrecht" dat op 1 januari 2023 in werking trad, gaan de hervormingen op het vlak van de buitencontractuele aansprakelijkheid iets stroever. Dit was te verwachten aangezien het aansprakelijkheidsrecht een uitzondering is op de regel dat iedereen moet instaan voor de schade die hij zelf heeft veroorzaakt. Het gevolg daarvan is dat die uitzonderingen zeer nauw en zorgvuldig moeten worden uitgewerkt. Dat is niet de enige reden natuurlijk, de hervormingen van het buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht hebben ook een grote impact op het rechtseconomische verkeer waardoor er niet over één nacht ijs kan gegaan worden wat de hervormingen betreft.¹⁶²

---

¹⁵⁷ De huidige minister van Justitie is Vincent Van Quickenborne.

¹⁵⁸ V. SAGAERT en M.E. STORME, "Inleiding tot het themanummer hervorming van het aansprakelijkheidsrecht", *TPR* 2021, nr. 1, (5) 5.

¹⁵⁹ K. GEENS, "De sprong naar het recht voor morgen. Hercodificatie van de basis wetgeving", 6 december 2016, FOD Justitie, <https://www.koengeens.be/policy/hercodificatie>, 57.

¹⁶⁰ Er zijn een zestal artikelen die gaan over de aansprakelijkheid. Daarmee moet de rechtspraak het dan ook doen. Zonder aanwijzingen of toetsingstenen door de wetgever opgesteld moeten zij een beslissing nemen in tal van aansprakelijkheidszaken. Dit is toch wel een grote leemte voor het Belgisch burgerlijk recht. Het Hof van Cassatie kan toezien op de eenvormige toepassing van de regels die de rechtspraak heeft opgesteld maar dit biedt geen garantie. Er blijven diverse oplossingen uit de bus komen (Wetsvoorstel houdende boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, *Parl.St.* Kamer 2023, nr.3213/001, 4).

¹⁶¹ Wetsvoorstel houdende boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, *Parl.St.* Kamer 2023, nr.3213/001, 3; K. GEENS, "De sprong naar het recht voor morgen. Hercodificatie van de basis wetgeving", 6 december 2016, FOD Justitie, <https://www.koengeens.be/policy/hercodificatie>, 52-53 en 57 en H. BOCKEN, "Het ontwerp van de Commissie tot herziening van het aansprakelijkheidsrecht. Een overzicht in context", *TPR* 2021, nr. 1, (11) 21.

¹⁶² V. SAGAERT en M.E. STORME, "Inleiding tot het themanummer hervorming van het aansprakelijkheidsrecht", *TPR* 2021, nr. 1, (5) 6.

93. Om de hervormingen tot een goed einde te brengen, werd er gebruik gemaakt van Commissies. In 2019 legde de Commissie voor de hervorming van het aansprakelijkheidsrecht hun eerste voorontwerp neer om vervolgens verder te werken en in 2023 uiteindelijk nu hun definitieve wetsvoorstel klaar te hebben.¹⁶³ Dit hoofdstuk zal zich vooral focussen op de hulppersoon binnen het wetsvoorstel. Eerst wordt een algemene toelichting gegeven bij het wetsvoorstel. Het artikel 6.4 van het wetsvoorstel is het artikel waar het allemaal om draait. Dat artikel zal worden geanalyseerd met de bedenkingen vanuit de rechtsleer en de beweegredenen van de Commissie in acht genomen. Er is een tijd overheen gegaan tussen het voorontwerp en het wetsvoorstel waardoor er reeds kritieken zijn geuit in die tussenperiode. De impact van die kritieken worden beoordeeld door artikel 6.4 van het wetsvoorstel te vergelijken met artikel 5.143 van het voorontwerp. Wat de gevolgen zijn van de afschaffing van de quasi-immuniteit zal in het volgend hoofdstuk worden toegelicht.

4.1. Het wetsvoorstel houdende Boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid"

94. Met respect voor het gemeenrechtelijke karakter van het oud Burgerlijk Wetboek wil het nieuwe Burgerlijk Wetboek moderniseren, een duidelijke en leesbare structuur toepassen, ontwikkelingen in rechtspraak en rechtsleer bevestigen maar ook verbeteren en tenslotte onzekerheden of tegenstrijdigheden oplossen.¹⁶⁴

95. In het eerste hoofdstuk, "Inleidende bepalingen", van boek 6 staan de regels omtrent de samenloop waarin ook de regels omtrent de aansprakelijkheid van de hulppersoon worden besproken. Met als rode draad doorheen dit hoofdstuk de keuzevrijheid. Één van de innovaties binnen het wetsvoorstel is dat men het uitgangspunt verlaat waarin een buitencontractuele vordering niet mogelijk is tussen contractspartijen. Aan de partijen wordt de keuze gelaten welke rechtsgrond het voorwerp zal uitmaken van hun vordering. Het wetsvoorstel gaat dus duidelijk uit van keuzevrijheid. Een andere verandering die het wetsvoorstel teweeg brengt, is het feit dat de hulppersoon zijn quasi-immuniteit verliest.¹⁶⁵

96. Aangezien de hervorming het mogelijk maakt in artikel 6.4 §1 van het wetsvoorstel¹⁶⁶ dat contractspartijen hun vordering baseren op de buitencontractuele aansprakelijkheid en er geen uitzondering wordt voorzien in geval waarin de hoofdschuldenaar beroep doet op een hulppersoon valt de quasi-immuniteit weg. Het was ook niet langer houdbaar om te blijven spreken van een quasi-immuniteit.

---

¹⁶³ Wetsvoorstel houdende boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, *Parl.St.* Kamer 2023, nr.3213/001, 4-5.

¹⁶⁴ *Ibid.* en K. GEENS, "De sprong naar het recht voor morgen. Hercodificatie van de basis wetgeving", 6 december 2016, FOD Justitie, <https://www.koengeens.be/policy/hercodificatie>, 53.

¹⁶⁵ Wetsvoorstel houdende boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, *Parl.St.* Kamer 2023, nr.3213/001, 6 en 11.

¹⁶⁶ "Tenzij de wet of het contract anders bepaalt, vinden de wetsbepalingen inzake buitencontractuele aansprakelijkheid toepassing tussen medecontractanten. Indien de benadeelde echter op grond van de buitencontractuele aansprakelijkheid van zijn medecontractant schadeloosstelling vordert voor schade als gevolg van de niet-nakoming van een contractuele verbintenis, kan deze medecontractant de verweermiddelen inroepen voortvloeiend uit de wetgeving inzake bijzondere contracten, uit de contractuele bedingen en uit de bijzondere verjaringsregels van toepassing op het contract. Dit is niet het geval bij vorderingen tot schadeloosstelling voor schade als gevolg van een aantasting van de fysieke integriteit of van een fout begaan met het opzet schade te veroorzaken."

Wanneer niet aan de uitzonderingen van het samenloopverbod kan worden voldaan, kan de hulppersoon vandaag de dag niet aangesproken worden voor ernstige of opzettelijke fouten of voor eender welke fout. Dat is niet echt logisch, de hulppersoon is bijna onfeilbaar en dit ten koste van de hoofdschuldeiser die vaak de pineut is. Welke fout de hulppersoon ook begaat, de hoofdschuldeiser kan bijna nooit de hulppersoon aanspreken wat tot onredelijke gevolgen leidt.¹⁶⁷

97. Het wetsvoorstel dat nu voorligt, is het gevolg van een reeds eerder gepubliceerd voorontwerp. Wat hierna volgt, is dan ook een vergelijking tussen artikel 6.4 van het wetsvoorstel en artikel 5.143 van het voorontwerp. Het voorontwerp werd reeds in de rechtsleer besproken. Het is dan ook de vraag of het wetsvoorstel wel voldoende rekening heeft gehouden met de opmerkingen die door de rechtsleer werden gegeven. Het was namelijk de idee van de voormalige minister van Justitie Koen Geens om inzichten vanuit alle invalshoeken te krijgen en deze te betrekken tijdens de hervormingen.¹⁶⁸

4.2. Artikelgewijze commentaar

4.2.1. Artikel 5.143 van het voorontwerp

98. Om beter de positie van de hulppersoon te begrijpen binnen het hervormingsproject zal eerst artikel 5.143 van het voorontwerp worden geanalyseerd aan de hand van de memorie van toelichting en dit vooral met de focus op de gevolgen voor de hulppersoon. Vervolgens wordt er gekeken of artikel 6.4 van het wetsvoorstel is aangepast, indien dit het geval zou zijn, wordt de reden daarachter verder uitgewerkt. Dit hoofdstuk bevat ook een kritische noot van VANANROYE omtrent de relevantie van de afschaffing van het relatief samenloopverbod. Hij schreef een bijdrage in het themanummer van het Tijdschrift voor Privaatrecht omtrent de hervormingen van het aansprakelijkheidsrecht in 2021. Dit is ook een inleiding naar het volgende hoofdstuk dat vooral de gevolgen van de afschaffing van de quasi-immuniteit beoordeelt in het licht van de opmerkingen door de rechtsleer aangehaald.

99. Artikel 5.143 van voorontwerp bepaalt het volgende:

“De benadeelde mag zich jegens een medecontractant beroepen op de buitencontractuele aansprakelijkheid tenzij deze mogelijkheid wettelijk of contractueel is uitgesloten.

*Indien de benadeelde het herstel vordert van schade die haar oorzaak vindt in de niet-nakoming van een contractuele verbintenis, hebben de bijzondere wettelijke bepalingen en de contractuele bedingen die specifiek betrekking hebben op de verbintenissen van de partijen evenwel voorrang op de regels van de buitencontractuele aansprakelijkheid. Deze voorrang geldt niet bij vorderingen tot het herstel van schade ingevolge een aantasting van de fysieke integriteit”.*¹⁶⁹

---

¹⁶⁷ Wetsvoorstel houdende boek 6 “Buitencontractuele aansprakelijkheid” van het Burgerlijk Wetboek, *Parl.St.* Kamer 2023, nr.3213/001, 33-34.

¹⁶⁸ K. GEENS, “De sprong naar het recht voor morgen. Hercodificatie van de basis wetgeving”, 6 december 2016, FOD Justitie, <https://www.koengeens.be/policy/hercodificatie>, 53 en E. DIRIX en P. WERY, “Nieuw verbintenissenrecht: dogmatische discussies mogen noodzakelijke modernisering niet in de weg staan”, *Juristenkrant* 2018, nr. 373, (16) 16.

¹⁶⁹ Artikel 5.143 Voorontwerp van wet houdende invoeging van de bepalingen betreffende buitencontractuele aansprakelijkheid in het Burgerlijk Wetboek.

100. Het eerste lid van artikel 5.143 van het voorontwerp verwoordt de basisregel waarop de benadeelde medecontractant zich zowel op een contractuele als een buitencontractuele vordering kan beroepen. Merk wel op, de benadeelde wordt een keuzemogelijkheid gegeven, er is geen cumulatie mogelijk van vorderingen.¹⁷⁰ De quasi-immuniteit wordt op die manier opgeheven aangezien er geen bepaling is die de hulppersoon beschermt tegen een buitencontractuele vordering.¹⁷¹ In vergelijking met de situatie van vóór het relatief samenloopverbod, dus vóór het arrest van 1973, wordt er nu niet in een keuzemogelijkheid voorzien terwijl dit toen wel mogelijk was (zie *supra*). De wetgever voert wel meteen een correctie in voor het geval waarbij de wet of het contract de buitencontractuele vordering beperkt of uitsluit.¹⁷²

101. Het blijft niet bij één correctie. In het tweede lid van artikel 5.143 van het voorontwerp wordt er een rem gezet op de keuzemogelijkheid van de benadeelde wanneer de schade van contractuele aard is en hij zijn vordering baseert op de buitencontractuele aansprakelijkheid. De bijzondere wettelijke bepalingen en contractuele bedingen blijven van toepassing. Sterker nog, ze krijgen voorrang in geval de regels niet verenigbaar zijn. De wetgever is de mening toegedaan dat ze elk nut zouden verliezen wanneer hun werking kan worden uitgesloten door de vordering te baseren op de buitencontractuele aansprakelijkheid. Daar laat de wetgever het in zijn memorie van toelichting niet bij. De wetgever geeft een kader met wat hij juist verstaat onder de specifieke wettelijke regels. Het gaat niet om de algemene regels van de contractuele aansprakelijkheid maar het gaat om de regels die specifiek van toepassing zijn op de contractuele verhouding en die de aansprakelijkheid bij wanprestatie regelen zoals onder andere de verjaring.¹⁷³

102. Tenslotte voert het ontwerp verdere geen beschermingsmogelijkheden in, waardoor het dus mogelijk is om de hulppersoon aan te spreken ongeacht het contract, de prestatie van de hulppersoon en de zwaarte van de fout. Volgens de memorie van toelichting biedt het algemeen contractenrecht wel mogelijkheden tot beperking van die aansprakelijkheid. Door de contractsvrijheid van de partijen kunnen zij de relativiteit van het contract doorbreken en bedingen dat de exoneratiebedingen in het hoofdcontract ook zullen gelden voor de hulppersonen. Wanneer de hulppersoon op die manier wordt beschermd, is dit vanuit de vertegenwoordigingsfiguur (zie *supra*). De wetgever laat de bescherming van de hulppersoon niet geheel aan de wil van de hoofdschuldeiser en de hoofdschuldenaar over.

---

¹⁷⁰ Memorie van toelichting, Voorontwerp van wet houdende invoeging van de bepalingen betreffende buitencontractuele aansprakelijkheid in het Burgerlijk Wetboek, 1 september 2019, 31.

¹⁷¹ *Ibid.*, 43.

¹⁷² *Ibid.*, 31 en J-W. VERBEKE en A-L. VERBEKE, "Samenloop en quasi-immuniteit in het bouwcontractenrecht. (Aangename?) kennismaking met het voorontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid", *TBO* 2022, nr. 4, (184) 184.

¹⁷³ De memorie van toelichting geeft voorbeelden, onder andere artikel 1952 oud Burgerlijk Wetboek, de aansprakelijkheid van de hoteleigenaar is beperkt tot honderdmaal de logieprijns per dag. Dat zijn voorbeelden van specifieke wettelijke bepalingen die volgens de wetgever nog steeds doorwerking hebben ook al wordt er buitencontractueel gevorderd (Memorie van toelichting, Voorontwerp van wet houdende invoeging van de bepalingen betreffende buitencontractuele aansprakelijkheid in het Burgerlijk Wetboek, 1 september 2019, 33); memorie van toelichting, Voorontwerp van wet houdende invoeging van de bepalingen betreffende buitencontractuele aansprakelijkheid in het Burgerlijk Wetboek, 1 september 2019, 31-35 en J-W. VERBEKE en A-L. VERBEKE, "Samenloop en quasi-immuniteit in het bouwcontractenrecht. (Aangename?) kennismaking met het voorontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid", *TBO* 2022, nr. 4, (184) 184.

In artikel 5.89 §2 Burgerlijk Wetboek had de wetgever al geanticipeerd op de afschaffing van de quasi-immuniteit door de hulppersoon de mogelijkheid te geven de bevrijdingsbedingen in het hoofdcontract in te roepen tegen de hoofdschuldeiser.¹⁷⁴

4.2.2. Relevantie van de afschaffing van het samenloopverbod

103. Nadat het voorontwerp werd ingediend, heeft de rechtsleer zijn licht laten schijnen op het ontwerp. De afschaffing van de quasi-immuniteit was één van de discussiepunten die de revu passeerde. VANANROYE had in de bijdrage van het themanummer van het Tijdschrift voor Privaatrecht de relevantie van de afschaffing van het relatief samenloopverbod in vraag gesteld. Hierna volgt een kritische uiteenzetting van wat hij schreef in het tijdschrift. Het is bijzonder nuttig om deze kritiek hier te bespreken in het licht van de verdere werkzaamheden van de Commissie. Op die manier is het mogelijk om de vorderingen beter te kaderen.¹⁷⁵

104. Aan partijen wordt in het eerste lid van het desbetreffende artikel de keuzemogelijkheid gegeven om ofwel een buitencontractuele ofwel een contractuele vordering in te stellen. Wanneer een partij de keuze maakt om een buitencontractuele vordering in te stellen, wordt volgens VANANROYE zijn keuzemogelijkheid erg ingeperkt door wat volgt in het tweede lid. Namelijk in de gevallen waarin de regels van de buitencontractuele aansprakelijkheid niet stroken met de bijzondere wettelijke bepalingen en de contractuele bedingen. Deze laatste twee krijgen alsnog voorrang en zullen dus toepassing vinden. Hij stelt zich dan ook de vraag waarom er een afschaffing nodig is, de contractuele bedingen blijven toch in elke geval toepassing vinden. Er is op die manier helemaal geen samenloop aangezien de contractuele bedingen nog altijd voorrang krijgen.¹⁷⁶

105. De bijzondere wettelijke bepalingen die voorrang krijgen, zijn specifiek op de contractuele verhoudingen van toepassing en regelen aspecten omtrent de aansprakelijkheid bij wanprestaties. Het gaat dus niet om de algemene regels over aansprakelijkheid. VANANROYE vindt de grens tussen beide, tussen de algemene en de specifieke regels, moeilijk te vinden.¹⁷⁷ M.i. is het ergens logisch dat de algemene regels van de contractuele aansprakelijkheid geen toepassing zullen vinden wanneer er buitencontractueel wordt gevorderd. De algemene regels van de buitencontractuele aansprakelijkheid moeten toepassing vinden ook al gaat het om een contractuele fout. De keuzemogelijkheid wordt aan de benadeelde gegeven en wanneer deze de keuze maakt om buitencontractueel te vorderen, zullen als gevolg daarvan de algemene regels van de contractuele aansprakelijkheid niet worden toegepast. De kritiek van de auteur kan ergens wel worden gevolgd. De vraag kan gesteld worden wanneer een bepaling nu specifiek is.

---

¹⁷⁴ Memorie van toelichting, Voorontwerp van wet houdende invoeging van de bepalingen betreffende buitencontractuele aansprakelijkheid in het Burgerlijk Wetboek, 1 september 2019, 43-44.

¹⁷⁵ J. VANANROYE, "Toerekening aan rechtspersonen en aansprakelijkheid van uitvoeringsagenten in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid", *TPR* 2021, nr. 1, (177) 204.

¹⁷⁶ Memorie van toelichting, Voorontwerp van wet houdende invoeging van de bepalingen betreffende buitencontractuele aansprakelijkheid in het Burgerlijk Wetboek, 1 september 2019, 31-32 en J. VANANROYE, "Toerekening aan rechtspersonen en aansprakelijkheid van uitvoeringsagenten in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid", *TPR* 2021, nr. 1, (177) 204-205.

¹⁷⁷ *Ibid.*

Hij wijst op het probleem van complexiteit. Dit kan m.i. wel worden gevolgd, maar het is ook niet te vermijden dat er zich uitzonderingen voordoen op een regel.¹⁷⁸ De memorie wijst erop dat zonder die uitzondering de bijzondere regels alle nut verliezen, contractspartijen kunnen ze namelijk gewoon ontwijken door een buitencontractuele vordering in te stellen. Dit kan ook niet de bedoeling zijn, er is keuzevrijheid maar dit moet niet tot in verre mate mogelijk zijn.¹⁷⁹

4.2.3. Artikel 6.4 van het wetsvoorstel

106. Zoals daarnet mocht blijken, is niet iedereen opgezet met de afschaffing en roept het vele vragen op bij de rechtsleer. Het was dan ook de bedoeling van de voormalige minister van Justitie Koen Geens om met die opmerkingen aan de slag te gaan (zie *supra*). In maart van dit jaar werd het wetsvoorstel ingediend (zie *supra*). Eerst zal het artikel worden geanalyseerd aan de hand van de memorie van toelichting zoals ook bij artikel 5.143 van het voorontwerp werd gedaan. Nadien zal er nagegaan worden welke veranderingen het artikel heeft doorgemaakt en de reden waarom. Bij deze bespreking komen ook de eerste pijnpunten naar boven die een inleiding vormen naar het volgende hoofdstuk waar de gevolgen van de hervormingsproject worden toegelicht.

107. Artikel 6.4 van het wetsvoorstel bepaalt het volgende:

"§ 1. Tenzij de wet of het contract anders bepaalt, vinden de wetsbepalingen inzake buitencontractuele aansprakelijkheid toepassing tussen medecontractanten.

Indien de benadeelde echter op grond van de buitencontractuele aansprakelijkheid van zijn medecontractant schadeloosstelling vordert voor schade als gevolg van de niet-nakoming van een contractuele verbintenis, kan deze medecontractant de verweermiddelen inroepen voortvloeiend uit de wetgeving inzake bijzondere contracten, uit de contractuele bedingen en uit de bijzondere verjaringsregels van toepassing op het contract. Dit is niet het geval bij vorderingen tot schadeloosstelling voor schade als gevolg van een aantasting van de fysieke integriteit of van een fout begaan met het opzet schade te veroorzaken.

*§ 2. Indien de benadeelde schadeloosstelling voor schade als gevolg van de niet-nakoming van een contractuele verbintenis vordert van een hulppersoon van zijn medecontractant, kan deze hulppersoon dezelfde verweermiddelen inroepen als de medecontractant op grond van paragraaf 1."*¹⁸⁰

108. Wat meteen opvalt, is dat het artikel nu opgedeeld wordt in twee paragrafen. Het eerste lid van de eerste paragraaf behandelt nog steeds de basisregel waarin de benadeelde medecontractant een keuzemogelijkheid heeft. Het tweede lid van de eerste paragraaf bevat nog steeds een belangrijke correctie maar werd aangepast. Waar artikel 5.143 in het voorontwerp sprak over een voorrang is hiervan geen sprake meer in het wetsvoorstel.

---

¹⁷⁸ J. VANANROYE., "Toerekening aan rechtspersonen en aansprakelijkheid van uitvoeringsagenten in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid", *TPR* 2021, nr. 1, (177) 205.

¹⁷⁹ Memorie van toelichting, Voorontwerp van wet houdende invoeging van de bepalingen betreffende buitencontractuele aansprakelijkheid in het Burgerlijk Wetboek, 1 september 2019, 32.

¹⁸⁰ Memorie van toelichting, Wetsvoorstel houdende boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, *Parl.St.* Kamer 2023, nr.3213/001, 173.

De benadeelde medecontractant die via de buitencontractuele vordering schadevergoeding vraagt voor de contractuele wanprestatie van zijn medecontractant kan zich beroepen op de verweermiddelen uit wetgeving inzake bijzondere contracten, uit de contractuele bedingen en de bijzondere verjaringsregels. Met die correctie blijft de wetgever trouw aan zijn redenering in de memorie van toelichting van het voorontwerp waarbij hij zegt dat deze bepalingen anders elk nut zouden verliezen wanneer er buitencontractueel wordt gevorderd, vandaar deze bescherming.¹⁸¹

109. De tweede paragraaf van artikel 6.4 van het wetsvoorstel is nieuw en is specifiek toegepast op de hulppersoon. De hulppersoon kan via dit artikel de verweermiddelen inroepen die de hoofdschuldenaar kan inroepen tegen de hoofdschuldeiser. Het gaat met andere woorden om de verweermiddelen uit het hoofdcontract. Desbetreffende paragraaf sluit aan bij artikel 5.89 Burgerlijk Wetboek. Hierboven werd aangehaald dat de wetgever al had geanticipeerd op de afschaffing van de quasi-immuniteit door in boek 5 dit artikel op te nemen maar nu heeft het wetsvoorstel de draagwijdte verruimd. Wanneer enkel de bevrijdingsbedingen doorwerking zouden krijgen volgens artikel 5.89 Burgerlijk Wetboek, zou de hoofdschuldeiser wel beter af zijn met het feit dat er beroep wordt gedaan op een hulppersoon en dat is wat de wetgever wil vermijden. Door de hulppersoon de mogelijkheid te geven om alle verweermiddelen uit het hoofdcontract in te roepen tegen de hoofdschuldeiser is de wetgever de mening toegedaan dat op die manier er een evenwichtigere invulling tot stand komt dan wanneer de quasi-immuniteit zou blijven gelden. Volgens de wetgever mag de hoofdschuldeiser zich eraan verwachten dat de hoofdschuldenaar beroep zal doen op een hulppersoon voor de uitoefening van een deel of de gehele overeenkomst. Hij kan zich in dat geval verwachten aan evenveel aanspraken van de hulppersoon als van de hoofdschuldenaar. Dit is een meer verdedigbare oplossing dan de quasi-immuniteit volgens de wetgever. Bij de Commissie was er dan ook een grote unanimitéit op het vlak van de doorwerking van alle verweermiddelen in het hoofdcontract ten opzichte van de hulppersoon.¹⁸²

110. De wetgever lijkt deze waarborg voor de hulppersoon voldoende te vinden. Hij vindt het redelijk dat de quasi-immuniteit wordt afgeschaft en dat daarvoor, als compensatie, de mogelijkheid wordt gegeven aan de hulppersoon om de verweermiddelen in het hoofdcontract in te roepen. De rechtsleer is niet die mening toegedaan dat dit voldoende is. De wetgever vergeet namelijk de verweermiddelen in het contract tussen de hulppersoon en de hoofdschuldenaar. Meer bepaald de verweermiddelen die de hulppersoon zelf heeft onderhandeld. Dit is een belangrijke discussie en wordt hier besproken aangezien het m.i. een grote tekortkoming is van de wetgever en dus bij de bespreking van het artikel hoort.

---

¹⁸¹ Memorie van toelichting, Wetsvoorstel houdende boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, *Parl.St.* Kamer 2023, nr.3213/001, 28-30.

¹⁸² *Ibid.*, 32-34 en C. BORUCKI, "Verslag van het rondetafelgesprek over de hervorming van het buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht. 25 februari 2022", *TPR* 2022, afl. 3, (1099) 1144.

111. STORME gaf in de juristenkrant kritiek op de doorwerking van de bedingen in het hoofdcontract. Wat de foute remedie is volgens hem.¹⁸³ VANANROYE pikt daarop in, in zijn bijdrage in het Tijdschrift voor Privaatrecht. Volgens deze auteurs zijn het niet de bedingen uit het hoofdcontract waarover de hulppersoon zal wakker liggen maar over zijn eigen bedingen in het contract met de hoofdschuldenaar.¹⁸⁴ Deze bedingen zijn namelijk aangepast aan de contractuele verplichtingen die ontstaan uit het contract tussen de hulppersoon en de hoofdschuldenaar. Alleen op voorwaarden van die bedingen is de hulppersoon de overeenkomst met de hoofdschuldenaar aangegaan.¹⁸⁵

112. Dit is een actueel discussiepunt dat op dit moment nog niet, ook niet na het wetsvoorstel, is opgelost. De rechtsleer geeft aan op welke manier de bedingen, in het contract tussen de hulppersoon en de hoofdschuldenaar, kunnen worden ingeroepen door de hulppersoon. De grondslag van de doorwerking van de contractuele bedingen van het contract tussen de hulppersoon en de hoofdschuldenaar kan gevonden worden in de vertegenwoordigingsfiguur. Hierboven werd de mening van DIRIX in verband met de keuze van de hulppersoon reeds toegelicht en de relatie met de vertegenwoordiging (zie *supra*). Wanneer de keuze van de hulppersoon contractueel wordt opgelegd, is er volgens hem sprake van een vertegenwoordiging. De hoofdschuldenaar is op die manier de vertegenwoordiger van de hoofdschuldeiser en er zal dus een contractuele relatie ontstaan tussen de hoofdschuldeiser en de hulppersoon. De hoofdschuldenaar zal op zijn buurt, als vertegenwoordiger, een contract sluiten met de hulppersoon. Daarin zullen bedingen en voorwaarden worden opgenomen, specifiek toegepast op de verbintenis die de hulppersoon aangaat. In het geval waar de hoofdschuldeiser dan de hulppersoon buitencontractueel wil aanspreken, is het logisch dat de hulppersoon zich kan beroepen op de bedingen uit zijn eigen overeenkomst aangezien dit contract ontstond als gevolg van de vertegenwoordiging.¹⁸⁶

113. Niet iedereen is van mening dat de vertegenwoordiging in dit geval de oplossing is. VANANROYE merkt op dat er alleen sprake kan zijn van een vertegenwoordiging wanneer er 'in naam van en voor rekening van' wordt opgetreden. Niet altijd zal de hoofdschuldenaar optreden als vertegenwoordiger van de hoofdschuldeiser in zijn naam. Dat is volgens VANANROYE de reden waarom er geen sprake kan zijn van een vertegenwoordiging in deze gevallen.¹⁸⁷ Daarbij dient er opgemerkt te worden dat DIRIX wijst op de evolutie binnen de rechtsleer waar er vooral belang wordt gehecht aan het optreden 'voor rekening van' bij de vertegenwoordiging in plaats van het optreden 'in naam van'.

---

¹⁸³ M.E. STORME, "Een nieuw verbintennisrecht: oude wijn in nieuwe zakken", *Juristenkrant* 2018, (17) 17.

¹⁸⁴ GROTIUS-POTHIER ONDERZOEKSGROEP, "Een rechtsvergelijkende analyse van de Belgische hervorming van het buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht: enkele suggesties voor wetgever en rechter", *TBBR* 2020, nr. 3, (122) 131 en J. VANANROYE, "Toerekening aan rechtspersonen en aansprakelijkheid van uitvoeringsagenten in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid", *TPR* 2021, nr. 1, (177) 206.

¹⁸⁵ C. BORUCKI, "Verslag van het rondetafelgesprek over de hervorming van het buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht. 25 februari 2022", *TPR* 2022, afl. 3, (1099) 1147-1148 en J. VANANROYE, "Toerekening aan rechtspersonen en aansprakelijkheid van uitvoeringsagenten in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid", *TPR* 2021, nr. 1, (177) 201.

¹⁸⁶ E. DIRIX, "Onderaanneming", *T.Aann.* 1991, (30) 33-34 en E. DIRIX, "Exoneratiebedingen: een rechtsvergelijkende rondblik", in HERBOTS, J. (ed.), *Exoneratiebedingen*, J. HERBOTS (ed.), Brugge, Die Keure, 1993, 178-180.

¹⁸⁷ C. BORUCKI, "Verslag van het rondetafelgesprek over de hervorming van het buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht. 25 februari 2022", *TPR* 2022, afl. 3, (1099) 1151.

In de context waar de hoofdschuldenaar optreedt als vertegenwoordiger van de hoofdschuldeiser is er wel meer sprake van een optreden 'voor rekening van'. Zeker in de gevallen waar de hoofdschuldeiser de keuze van de hulppersoon oplegt in zijn contract met de hoofdschuldenaar. Het is volgens hem vooral belangrijk dat de hoofdschuldenaar de bevoegdheid had om voor de hoofdschuldeiser een exoneratiebeding op te nemen in het contract met de hulppersoon of dat hulppersoon op de schijn van de bevoegdheid van de hoofdschuldenaar mocht vertrouwen.¹⁸⁸ In het licht van wat nog volgt (zie *infra*), kan m.i. het standpunt van DIRIX gevolgd worden waarin hij vooral belang hecht aan het vertrouwen dat wordt gewekt en de inspraak van de hoofdschuldeiser.

114. De vertegenwoordigingsfiguur kan een argument zijn voor de doorwerking van de contractuele bedingen binnen het contract tussen de hulppersoon en de hoofdschuldenaar maar er zijn ook andere mogelijke grondslagen. Nederland kent een systeem van samenloop waardoor het interessant is om te kijken op welke manier zij omgaan met deze contractuele bedingen. De contractsrelativiteit is ook in Nederland van toepassing. Dat is het uitgangspunt. Een contract bestaat tussen de partijen en heeft alleen tussen deze doorwerking. De Hoge Raad voorziet in uitzonderingen daarop en gebruikt de redelijkheid als rechtvaardigingsgrond. In bepaalde situaties vindt de Raad namelijk dat het niet redelijk zou zijn om vast te houden aan het beginsel van de relativiteit en het dus aangewezen is om de contractuele bedingen ook ten aanzien van derde te kunnen inroepen. Omdat het zo situatiegebonden is, heeft de Raad toetsingsstenen gegeven om te bepalen in welk scenario er al dan niet sprake is van redelijkheid en de bedingen dus doorwerking hebben ten aanzien van derde.¹⁸⁹ SAMOY is de mening toegedaan dat het Nederlandse uitgangspunt als oplossing zou kunnen werken. Ze stelt dat de hulppersoon zijn bedingen in het contract dat hij heeft opgesteld met de hoofdschuldenaar inderdaad in principe niet kan inroepen tegen de hoofdschuldeiser. Op dit beginsel bestaan echter twee belangrijke uitzonderingen.¹⁹⁰ De eerste uitzondering is in de gevallen waarbij de hoofdschuldenaar de verbintenis niet zelf zou kunnen nakomen gewoonweg door zijn hoedanigheid.¹⁹¹ De tweede uitzondering is de schijnvertegenwoordiging. Omdat de verwachting werd gewekt dat de hulppersoon zijn bedingen zou mogen inroepen tegen de hoofdschuldeiser.¹⁹² Deze twee uitzonderingen zouden in België ook toepassing kunnen vinden.

---

¹⁸⁸ E. DIRIX, "Exoneratiebedingen: een rechtsvergelijkende rondblik", in HERBOTS, J. (ed.), *Exoneratiebedingen*, J. HERBOTS (ed.), Brugge, Die Keure, 1993, 179.

¹⁸⁹ ASSER-HARTKAMP, "Hoofd- en onderaanneming" in C. ASSER (ed.), *Bijzondere overeenkomsten*, VI7, *Aanneming van werk*, Deventer, Kluwer, 2017, (355) 386-391 en E. DIRIX, "Exoneratiebedingen: een rechtsvergelijkende rondblik", in HERBOTS, J. (ed.), *Exoneratiebedingen*, J. HERBOTS (ed.), Brugge, Die Keure, 1993, 174-175.

¹⁹⁰ C. BORUCKI, "Verslag van het rondetafelgesprek over de hervorming van het buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht. 25 februari 2022", *TPR 2022*, afl. 3, (1099) 1149.

¹⁹¹ Bijvoorbeeld in het voorbeeld dat in de inleiding werd gegeven. De hoofdschuldeiser doet als bouwheer beroep op een hoofdschuldenaar die de aannemer is. Hij kan niet in alles gespecialiseerd zijn. Hij zal onderaannemers moeten aanstellen die bijvoorbeeld in zullen staan voor het leggen van elektriciteit, graven van de kelder, het plaatsen van sanitaire voorzieningen, etc. Die onderaannemers zijn de uitvoeringsagenten. Zij gaan een contract aan met de hoofdschuldenaar en zullen bedingen opnemen specifiek toegepast op hun verbintenis. Wanneer er een fout wordt begaan bij het uitoefenen van die verbintenis zegt SAMOY dat de onderaannemer normaal zijn bedingen uit contract met de hoofdschuldenaar niet zou mogen inroepen maar omdat de hoofdschuldenaar beroep moest doen op de onderaannemer dit toch mogelijk is (C. BORUCKI, "Verslag van het rondetafelgesprek over de hervorming van het buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht. 25 februari 2022", *TPR 2022*, afl. 3, (1099) 1150).

¹⁹² C. BORUCKI, "Verslag van het rondetafelgesprek over de hervorming van het buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht. 25 februari 2022", *TPR 2022*, afl. 3, (1099) 1150.

Zeker nadat DIRIX al wees op het belang van het vertrouwen dat wordt gewekt bij de hulppersoon en de contractuele verplichting om een hulppersoon aan te stellen (zie *supra*).¹⁹³

115. Er zijn dus mogelijkheden om de bedingen te laten doorwerken en dit zou tot meer billijke gevolgen leiden. SAMOY gaf aan dat het niet nodig is om dit wettelijk te verankeren maar dat het aangewezen is om het op te nemen in de memorie van toelichting.¹⁹⁴ Het is dan ook bijzonder jammer dat de memorie van toelichting vandaag de dag niet spreekt over deze mogelijkheid. De wetgever had m.i. de kans om voor rechtszekerheid te zorgen, de hulppersoon voldoende te beschermen en de quasi-immuniteit af te schaffen zonder drastische gevolgen, maar dat heeft hij nagelaten. Het zal nu aan het Hof van Cassatie zijn om zich uit te spreken over deze kwestie maar dat zal nog enige tijd duren met rechtsonzekerheid tot gevolg.¹⁹⁵ Op die manier streven we het Nederlandse voorbeeld na door het aan de rechtspraak over te laten aangezien ook daar de Hoge Raad voor een oplossing heeft gezorgd.¹⁹⁶

116. Het eerste gevolg van het hervormingsproject werd toegelicht. Het werd hier besproken aangezien het aanleunt bij artikel 6.4 §2 van het wetsvoorstel. Er zijn nog andere gevolgen die niet meteen het gevolg zijn van de wettelijke bepalingen maar zich veruitwendigen door de afschaffing van de quasi-immuniteit in het algemeen. In het volgende hoofdstuk zullen de verschillende gevolgen van de afschaffing worden besproken.

---

¹⁹³ E. DIRIX, "Exoneratiebedingen: een rechtsvergelijkende rondblik", in HERBOTS, J. (ed.), *Exoneratiebedingen*, J. HERBOTS (ed.), Brugge, Die Keure, 1993, 179.

¹⁹⁴ C. BORUCKI, "Verslag van het rondetafelgesprek over de hervorming van het buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht. 25 februari 2022", *TPR* 2022, afl. 3, (1099) 1150.

¹⁹⁵ *Ibid.*, (1099) 1146 en 1150.

¹⁹⁶ ASSER-HARTKAMP, "Hoofd- en onderaanneming" in C. ASSER (ed.), *Bijzondere overeenkomsten*, VI7, *Aanneming van werk*, Deventer, Kluwer, 2017, (355) 386-391.

5 Gevolgen van de afschaffing van de quasi-immuniteit

117. Onder dit hoofdstuk zullen de gevolgen besproken worden, de gevolgen van het hervormingsproject toegespitst op de afschaffing van de quasi-immuniteit. In het vorige hoofdstuk werd de wetgeving geanalyseerd aan de hand van de memorie van toelichting. Daarbij werd duidelijk gemaakt wat de drijfveer van de wetgever was om de quasi-immuniteit af te schaffen. In dit hoofdstuk wordt er aandacht geschonken aan de gevolgen van de afschaffing. We kennen het standpunt van de wetgever maar de vraag is nu welke gevolgen dat heeft. Er wordt gekeken waaraan de hulppersoon zich kan verwachten. Daarbij worden de verschillende argumenten tegen de afschaffing, dus vóór de quasi-immuniteit, die de rechtsleer door de jaren heen heeft geuit bekeken en beoordeeld. De gevolgen van de immuniteit zullen op die manier duidelijk worden. Naast de argumenten tegen de afschaffing worden ook kort de argumenten die voor de afschaffing zijn aangehaald. Het opzet van deze masterscriptie is vooral de positie en meer bepaalde beschermingsmechanisme van de hulppersoon nagaan. Het gaat dus te ver om een grote uiteenzetting te geven van de voordelen van de quasi-immuniteit maar ze moeten wel aangehaald worden. Het is vooral belangrijk om de punten van kritiek op de afschaffing aan te halen en te bekijken of deze voldoende worden opgevangen binnen het project. Het eerste deel zal dus belangrijker zijn dan het tweede maar voor de volledigheid worden beide besproken. Dit hoofdstuk sluit af met een besluit.

5.1. Argumenten behoud quasi-immuniteit

5.1.1. Quasi-immuniteit zorgt voor eenvoud en voorspelbaarheid

118. In het voorbeeld uit de inleiding werd er maar op één hulppersoon beroep gedaan. De bijdrage van het Tijdschrift voor Privaatrecht waarin VANANROYE kritiek geeft op het hervormingsproject werd al eens aangehaald. VANANROYE stelt niet alleen de relevantie in vraag (zie *supra*), hij stelt zich ook de vraag of de wetgever op de hoogte is van de dagelijkse praktijk. De wetgever stelt in het voorontwerp dat de hoofdschuldeiser niet altijd weet dat de hoofdschuldenaar beroep doet op een hulppersoon. De hoofdschuldeiser doet namelijk vaak beroep op de deskundigheid van de hoofdschuldenaar en eigenlijk wil hij dat de hoofdschuldenaar het contract uitvoert. Wanneer de hulppersoon dan op een onzorgvuldige wijze zijn verbintenis uitvoert, verliest het contract dat de hoofdschuldeiser heeft gesloten elk nut. Hij wou namelijk dat de hoofdschuldenaar de overeenkomst uitvoerde en daarenboven kan hij de hulppersoon niet eens aanspreken want hij is quasi-immuun.¹⁹⁷ VANANROYE is het daar niet mee eens. Hij stelt vast dat de wetgever duidelijk niet op de hoogte is van de dagdagelijkse praktijk. Een hoofdschuldeiser gaat inderdaad vaak een contract aan voor de expertise van de hoofdschuldenaar, daar kan hij zich in vinden, maar die hoofdschuldenaar is vaak een rechtspersoon.

---

¹⁹⁷ Memorie van toelichting, Voorontwerp van wet houdende invoeging van de bepalingen betreffende buitencontractuele aansprakelijkheid in het Burgerlijk Wetboek, 1 september 2019, 42.

Voor die rechtspersoon werken werknemers die een bepaalde expertise hebben, de hoofdschuldeiser weet namelijk maar al te goed dat de overeenkomst niet door de hoofdschuldenaar zal worden uitgevoerd maar door een hulppersoon die de nodige en gewenste deskundigheid en ervaring heeft. Vaak zal de hoofdovereenkomst ook een regeling bevatten waarin dit wordt geregeld. Zelfs wanneer de hoofdschuldenaar een natuurlijke persoon is die een specifieke expertise heeft, kan er contractueel worden bedongen dat alleen hij de overeenkomst mag uitvoeren (zie *infra*).¹⁹⁸ De wetgever heeft deze kritiek opgevangen en in de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel komt dit argument dan ook niet meer voor.

119. Wanneer de hoofdschuldenaar een hulppersoon in het dagelijkse leven aanspreekt, is de verhouding hoofdschuldeiser – hoofdschuldenaar – hulppersoon veel complexer dan de wetgever doet vermoeden.¹⁹⁹ Er wordt vaak beroep gedaan op meerdere hulppersonen en dan kunnen er langere keten van hulppersonen bestaan. In dat geval is de quasi-immuniteit van de hulppersoon een waar geschenk. Wanneer er zich geschillen zouden voordoen, is het gemakkelijk om dit gewoon af te handelen met de hoofdschuldenaar, zo moet de hoofdschuldeiser niet in het kluwen van hulppersonen op zoek gaan naar diegene die de fout heeft begaan en waartegen hij een vordering kan instellen.²⁰⁰

120. Naast de eenvoud weet de hulppersoon ook waaraan hij zich kan verwachten. Hij sluit een contract met de hoofdschuldenaar, en weet welke verplichtingen hij dient na te komen. Hij gaat in het contract met de hoofdschuldenaar berekenen welke aansprakelijkheid hij kan oplopen en zich daarvoor ook indekken. Aangezien hij niet altijd weet dat hij deel uitmaakt van een groter geheel gaat hij daar ook niet steeds rekening mee kunnen houden bij het opmaken van het contract. Het gaat niet alleen om de aansprakelijkheid maar het gaat ook veel verder. Hij gaat in het contract met de hoofdschuldenaar duidelijk opmaken tot welke verbintenis hij is gehouden. Deze verbintenissen kunnen beperkter zijn dan de verbintenissen in het hoofdcontract. Wanneer hij die verplichtingen niet-nakomt, wordt hij aangesproken door zijn medecontractant voor niet-nakoming van de overeenkomst. In het geval van de afschaffing van de quasi-immuniteit zal de hulppersoon dus kunnen worden aangesproken in een ruimer kader dan waarvoor hij zich heeft verbonden tegenover de hoofdschuldenaar. Hij kan op die manier voor onaangename verrassingen komen te staan.²⁰¹

---

¹⁹⁸ J. VANANROYE, "Toerekening aan rechtspersonen en aansprakelijkheid van uitvoeringsagenten in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid", *TPR* 2021, nr. 1, (177) 209.

¹⁹⁹ Memorie van toelichting, Voorontwerp van wet houdende invoeging van de bepalingen betreffende buitencontractuele aansprakelijkheid in het Burgerlijk Wetboek, 1 september 2019, 42.

²⁰⁰ J. VANANROYE, "Toerekening aan rechtspersonen en aansprakelijkheid van uitvoeringsagenten in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid", *TPR* 2021, nr. 1, (177) 200.

²⁰¹ C. BORUCKI, "Verslag van het rondetafelgesprek over de hervorming van het buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht. 25 februari 2022", *TPR* 2022, afl. 3, (1099) 1147-1148 en J. VANANROYE, "Toerekening aan rechtspersonen en aansprakelijkheid van uitvoeringsagenten in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid", *TPR* 2021, nr. 1, (177) 201.

5.1.2. Quasi-immuniteit zorgt ervoor dat de hulppersoon niet onnodig zwaar wordt gestraft

121. VANANROYE is het ook niet helemaal eens met de verantwoording die de wetgever geeft aan de afschaffing van de quasi-immuniteit. De wetgever doet in zijn memorie van toelichting alsof de hulppersoon immuun is maar dat is hij helemaal niet.²⁰² De hulppersoon is nog altijd aansprakelijk voor de uitvoering van zijn verbintenis ten aanzien van de hoofdschuldenaar. Daar stopt het niet, hij is ook aansprakelijk ten aanzien van derde. De hulppersoon die zijn verbintenis niet naar behoren uitvoert, ervaart wel degelijk gevolgen hiervan. Hij kan dan wel niet rechtstreeks door de benadeelde hoofdschuldeiser worden aangesproken, maar door de regresvordering die de hoofdschuldenaar kan instellen, wordt de hulppersoon alsnog gestraft (zie *supra*).²⁰³ Toch is de regresvordering niet altijd een oplossing, er zijn namelijk gevallen waarin de hoofdschuldenaar niet kan worden aangesproken door de hoofdschuldeiser (zie *infra*). Het is m.i. niet verdedigbaar om te schuilen achter het argument dat de hulppersoon alsnog kan worden aangesproken door derde en de hoofdschuldenaar. Het statuut van de hulppersoon vandaag is zeer exceptioneel. Niemand anders in het Belgische aansprakelijkheidsrecht is op die manier onttrokken aan de regels van het aansprakelijkheidsrecht tegenover benadeelde.²⁰⁴ De hulppersoon kan worden aangesproken door de hoofdschuldenaar en derde. Waarom kan hij dan niet worden aangesproken door de hoofdschuldeiser wanneer de niet-nakoming ook effect op het hoofdcontract en de hoofdschuldeiser hierdoor schade leidt?

122. De idee dat de hulppersoon quasi-immuun is volgens de wetgever, is naar de mening van VANANROYE verkeerd. Hij is maar tot één categorie immuun en dat is de hoofdschuldeiser. De hoofdschuldeiser zal om twee redenen een vordering willen instellen tegen de hulppersoon.²⁰⁵ Deze redenen worden niet alleen door VANANROYE maar ook door de wetgever zelf aangehaald.²⁰⁶ Het kan zijn dat de hoofdschuldenaar zich kan beroepen op een exonatiebeding in het hoofdcontract. M.i. is dit een normaal gevolg van de contractsvrijheid. Partijen gaan vrijwillig met elkaar in zee, wanneer de hoofdschuldenaar zich exonereert, weet de hoofdschuldeiser dat ook. Wanneer hij het daar niet mee eens is, moet hij ofwel het contract niet ondertekenen ofwel het risico nemen. Hetzelfde geldt in de gevallen waarbij het niet mogelijk was om te onderhandelen over het contract. In die gevallen neemt de hoofdschuldeiser het risico en weet hij ook op voorhand waar hij zich aan kan verwachten.

---

²⁰² Memorie van toelichting, Wetsvoorstel houdende boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, *Parl.St.* Kamer 2023, nr.3213/001, 33.

²⁰³ C. BORUCKI, "Verslag van het rondetafelgesprek over de hervorming van het buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht. 25 februari 2022", *TPR* 2022, afl. 3, (1099) 1145 en J. VANANROYE, "Toerekening aan rechtspersonen en aansprakelijkheid van uitvoeringsagenten in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid", *TPR* 2021, nr. 1, (177) 201.

²⁰⁴ H. BOCKEN, "Samenloop en causaliteit in het Voorontwerp Buitencontractuele aansprakelijkheid", in I. Samoy en C. Van Schoubroeck (eds.), *Trends en evoluties in het aansprakelijkheids- en verzekeringsrecht. IIIde Interuniversitair Congres over Aansprakelijkheids- en Verzekeringsrecht (ICAV III)*, Mortsel, Intersentia, 2019, 23.

²⁰⁵ C. BORUCKI, "Verslag van het rondetafelgesprek over de hervorming van het buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht. 25 februari 2022", *TPR* 2022, afl. 3, (1099) 1145.

²⁰⁶ Memorie van toelichting, Wetsvoorstel houdende boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, *Parl.St.* Kamer 2023, nr.3213/001, 33.

Het feit dat de overeenkomst exoneratiebedingen bevat en de hoofdschuldeiser om die reden de mogelijkheid moet hebben om de hulppersoon aan te spreken, is dan ook m.i. geen goed argument. Een beter argument zou m.i. zijn dat het om een verderzetting gaat van een gangbare praktijk in het huidige recht maar met meer respect voor het contract. SAMOY haalde dit al eerder aan. De gangbare praktijk is deze waar de hoofdschuldeiser een contract heeft met de hoofdschuldenaar. Deze laatste is persoonlijk aansprakelijk voor de fouten van de hulppersoon waardoor de hoofdschuldeiser een vordering tegen hem kan instellen bij contractuele niet-nakoming. De vordering die hij kan instellen is afhankelijk van wat het hoofdcontract stipuleert. De grondslag hiervoor kan gevonden worden in de economische vertegenwoordiging (zie *supra*). De hoofdschuldenaar zal op zijn beurt een regresvordering instellen tegen de hulppersoon aangezien de hulppersoon uiteindelijk de fout heeft begaan. Wanneer de immuniteit tot het verleden zal behoren, zal er niet veel veranderen. De hulppersoon kan rechtstreeks worden aangesproken door de hoofdschuldeiser maar de hulppersoon kan de verweermiddelen invoeren uit het hoofdcontract. Dat zorgt ervoor dat hij dus op dezelfde manier kan worden aangesproken als de hoofdschuldenaar. Dit is precies dezelfde situatie als vandaag de dag aan de gang is, maar wel met meer respect voor het contract.²⁰⁷

123. Een andere reden is de insolventie van de hoofdschuldenaar.²⁰⁸ Dit argument overtuigt VANANROYE niet en naar m.i. is dit inderdaad niet verdedigbaar. De hoofdschuldeiser heeft namelijk zelf zijn contractspartij gekozen en heeft de solvabiliteit kunnen controleren. Doet hij dat niet of aanvaardt hij het risico dan zal hij ook die gevolgen moeten dragen.²⁰⁹

124. De argumenten van VANANROYE zijn zeker valabel maar zoals eerder al aangehaald door SAMOY is het hervormingsproject helemaal niet zo revolutionair op het vlak van de positie voor de hulppersoon. Beide hebben wel gelijk dat de hulppersoon voldoende moet worden beschermd. Hij kan in het hervormingsproject worden aangesproken door de hoofdschuldeiser en dit kan niet zonder beschermingsmogelijkheden (zie *infra*). De beschermingsmogelijkheden worden in het volgende hoofdstuk beschreven.

5.1.3. Quasi-immuniteit kan steeds contractueel bedongen worden dus geen verschil?

125. Daarnet werd het al even aangehaald maar in België geldt nog steeds de contractsvrijheid.²¹⁰ Dit zorgt ervoor dat de partijen contractueel verschillende zaken kunnen regelen, alsook de positie van de hulppersoon binnen een contractuele relatie. De hoofdschuldeiser en de hoofdschuldenaar kunnen de aansprakelijkheid van de hulppersoon in het hoofdcontract regelen. Ze kunnen de immuniteit alsnog bedingen.

---

²⁰⁷ C. BORUCKI, "Verslag van het rondetafelgesprek over de hervorming van het buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht. 25 februari 2022", *TPR* 2022, afl. 3, (1099) 1149.

²⁰⁸ Memorie van toelichting, Wetsvoorstel houdende boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, *Parl.St.* Kamer 2023, nr.3213/001, 33.

²⁰⁹ Voor onvrijwillige schuldeisers is dat anders, voor hen is het zo dat er een uitzondering geldt waarbij hij iedereen kan aanspreken waartegen de fout kan worden toegerekend (C. BORUCKI, "Verslag van het rondetafelgesprek over de hervorming van het buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht. 25 februari 2022", *TPR* 2022, afl. 3, (1099) 1146).

²¹⁰ Artikel 5.14 Burgerlijk Wetboek en I. CLAEYS en T. TANGHE, *Algemeen contractenrecht*, Mortsel, Intersentia, 2022, 47-57.

De hulppersoon kan op zijn beurt in het contract dat hij aangaat met de hoofdschuldenaar zijn immuniteit bedingen en met een kettingbeding ervoor zorgen dat de hoofdschuldenaar in andere contractuele relaties de immuniteit van de hulppersoon ook steeds bedingt. VANANROYE ziet dit als een aandachtspuntje voor de wetgever.²¹¹

126. M.i. is het geen aandachtspuntje maar is dit juist de bedoeling van de wetgever. Artikel 6.1 van het wetsvoorstel stelt ook dat de bepalingen van boek 6 aanvullend van aard zijn. Dit sluit perfect aan bij de praktijk van vandaag, partijen gaan hun aansprakelijkheid in het contract regelen. Het Hof van Cassatie ziet hier ook geen graten in aangezien het aansprakelijkheidsrecht niet tot doel heeft het algemeen belang, maar wel privébelangen te beschermen.²¹² In de memorie van toelichting is ook te lezen dat de hervorming een evenwicht wil vinden tussen enerzijds de vrijheid van handelen en ondernemen en anderzijds zekerheid van een vergoeding voor de geleden schade.²¹³ Partijen kunnen dus nog steeds de immuniteit bedingen maar dan is dat hun keuze. De contractseconomie staat op die manier voorop.

5.1.4. Quasi-immuniteit werkt het grote voordeel van de hoofdschuldeiser weg

127. Wanneer de immuniteit niet zou bestaan, zoals in de toekomst het geval is, dan verkrijgt de hoofdschuldeiser in principe een zodanig groot voordeel wanneer de hoofdschuldenaar beroep doet op een hulppersoon. De hoofdschuldeiser kan in dat geval de hulppersoon aanspreken op een manier dat niet altijd mogelijk is om de hoofdschuldenaar aan te spreken. Het hoofdcontract kan bedingen bevatten waardoor de aansprakelijkheidsmogelijkheden van de hoofdschuldeiser worden beperkt. De hoofdschuldeiser wordt op die manier een moeilijk te verantwoorden voordeel gegeven wanneer zijn medecontractant beroep doet op een hulppersoon. Met die gedachte heeft men de quasi-immuniteit ingevoerd (zie *supra*).²¹⁴

128. Het moeilijk te verantwoorden voordeel wordt in het hervormingsproject opgelost doordat de hulppersoon de contractuele bedingen mag invoeren die in het hoofdcontract zijn opgesteld.²¹⁵ Op die manier is het niet zo onverantwoordbaar voor de hoofdschuldeiser om de hulppersoon aan te spreken aangezien hij nog steeds gebonden is aan de bedingen die hij heeft opgesteld. Hierbij moet een nuance worden gemaakt. Het gaat om de bedingen die de hoofdschuldeiser zelf heeft opgesteld. Hier had hij inspraak in en niet de hulppersoon. Wanneer de positie van de hoofdschuldeiser wordt vergeleken met die van de hoofdschuldenaar is er wel een groot verschil. De hulppersoon kan tegen de hoofdschuldenaar de bedingen opwerpen in het contract dat tussen beide bestaat, dat kan hij niet wanneer hij wordt aangesproken door de hoofdschuldeiser.²¹⁶

---

²¹¹ J. VANANROYE, "Toerekening aan rechtspersonen en aansprakelijkheid van uitvoeringsagenten in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid", *TPR* 2021, nr. 1, (177) 211.

²¹² Memorie van toelichting, Wetsvoorstel houdende boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, *Parl.St.* Kamer 2023, nr.3213/001, 16-17 en 172

²¹³ *Ibid.*, 5.

²¹⁴ *Ibid.*, 32 en Antwerpen 4 november 2013, *RABG* 2014, 624, noot D. NOELS.

²¹⁵ Memorie van toelichting, Wetsvoorstel houdende boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, *Parl.St.* Kamer 2023, nr.3213/001, 173.

²¹⁶ Antwerpen 4 november 2013, *RABG* 2014, 624, noot D. NOELS.

Het ongerechtvaardigde voordeel wat eerst diende beschermd te worden door de immuniteit in te voeren, is ook met de afschaffing van de immuniteit beschermd door de exoneratiebedingen ook door de hulppersoon te laten invoeren. Doch doet er zich een ander probleem voor en dit ligt in lijn met wat in het vorige hoofdstuk werd aangehaald. De bedingen die de hulppersoon zelf heeft opgesteld in het contract met de hoofdschuldenaar vinden geen toepassing tegenover de hoofdschuldeiser, wat deze laatste in een bevoorrechte positie plaatst dat opnieuw niet te rechtvaardigen is. De argumenten hiervoor werden hierboven reeds aangehaald (zie *supra*).²¹⁷

5.2. Besluit

129. Eerst en vooral zal het voor de hoofdschuldeiser niet gemakkelijk zijn om in het kluwen van hulppersonen deze persoon te vinden die de fout heeft begaan. Het zal situatiegebonden afhangen wanneer het al dan niet een groot probleem vormt. Er kunnen zich situaties voordoen waar er met de vinger naar elkaar gewezen wordt en dan wordt het moeilijk. Daarnaast kan de positie van de hulppersoon ook nog steeds contractueel bedongen worden waardoor er *an sich* niet veel zal veranderen voor de hulppersoon. Het is namelijk mogelijk om de immuniteit van de hulppersoon te gaan bedingen.

130. De wetgever lijkt ook te vergeten dat de hulppersoon in het huidige systeem uiteindelijk wel zal instaan voor de gevolgen, en dit door een regresvordering die de hoofdschuldenaar instelt. Daarbij duikt wel het probleem van exoneratiebedingen in het hoofdcontract op. Het is een valabele struikelblok maar de exoneratiebedingen in het hoofdcontract zijn geen argument om immuniteit af te schaffen. De hoofdschuldeiser is namelijk vrijwillig het hoofdcontract aangegaan. Hij heeft het risico genomen om het contract te ondertekenen met de exoneratiebedingen. Het is dan ook geen argument om de afschaffing van de quasi-immuniteit op te baseren. De argumentatie van de wetgever is dan ook zwak. Een beter argument zou m.i. zijn: de huidige gang van zaken wettelijk verankeren met respect voor het contract. Eveneens m.i. matig geargumenteed door de wetgever is de reden van insolventie van de hoofdschuldenaar als drijfveer voor de afschaffing. De hoofdschuldeiser kan ook zijn contractspartij vrij kiezen waardoor hij ook de solvabiliteit van deze laatste had kunnen controleren.

131. Het blijkt dus dat de gevolgen beperkt zullen zijn voor de hulppersoon. De gevolgen voor de hulppersoon zullen vooral te voelen zijn wat de exoneratiebedingen in het contract tussen de hulppersoon en de hoofdschuldenaar betreffen (zie *supra*).

132. Tenslotte kan de vraag gesteld worden of de hoofdschuldeiser niet in een bevoorrechte positie komt te staan wanneer hij enkel dient rekening te houden met de exoneratiebedingen die hijzelf heeft opgesteld in de gevallen waar hij wordt aangesproken door de hulppersoon.

---

²¹⁷GROTIUS-POTHIER ONDERZOEKSGROEP, "Een rechtsvergelijkende analyse van de Belgische hervorming van het buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht: enkele suggesties voor wetgever en rechter", *TBBR* 2020, nr. 3, (122) 131 en J. VANANROYE., "Toerekening aan rechtspersonen en aansprakelijkheid van uitvoeringsagenten in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid", *TPR* 2021, nr. 1, (177) 206.

In het vorige hoofdstuk kwam het reeds ter sprake maar het zou wenselijk zijn dat de hulppersoon de bedingen die hijzelf heeft opgesteld ook zou kunnen inroepen tegen de hoofdschuldeiser. Op die manier zou die ongelijkheid worden weggewerkt.

133. Na te hebben bekeken wat de voordelen van de immuniteit zijn en deze te hebben bekeken in het licht van de hervormingen zal in het volgende onderdeel van dit hoofdstuk de afschaffing van de immuniteit van de hulppersoon beoordeeld worden. Om de gevolgen van de afschaffing volledig te kunnen begrijpen, en dus ook de positie van de hulppersoon beter in kaart te kunnen brengen, is dit noodzakelijk. De focus van de masterscriptie ligt vooral op wat hierboven werd beschreven. Door de kritieken op de afschaffing te bekijken, kan effectief worden beoordeeld of de hulppersoon beschermd is of niet. Om het opzet van deze masterscriptie niet uit het oog te verliezen en de positie van de hulppersoon te bepalen, zal de afschaffing *an sich* ook beoordeeld worden.

5.3. Argumenten voor de afschaffing van de quasi-immuniteit

134. Het wetsvoorstel zal ervoor zorgen dat de hulppersoon niet langer quasi-immuun is. De hoofdschuldeiser zal de hulppersoon kunnen aanspreken via een buitencontractuele vordering zonder al te veel beperkingen. In dit onderdeel wordt besproken wat nu de gevolgen zijn van de afschaffing, meer bepaald wat de drijfveer was om de immuniteit af te schaffen door de voordelen ervan op te sommen. Wanneer die drijfveer duidelijk is, is het ook makkelijker om het project te beoordelen en te kijken waar het schoentje knelt.

135. De *ratio legis* achter het relatief samenloopverbod was de contractuele verhouding die de voorkeur genoot maar dit werd steeds moeilijker te verantwoorden. De rechtspraak was de mening toegedaan dat wanneer partijen een contract sluiten zij op die manier ook de mogelijkheid uitsluiten om nog op buitencontractuele basis zijn medecontractant aan te spreken. Hierop bestaan uitzonderingen (zie *supra*).²¹⁸ De rechtspraak wou op die manier het belang van het contract voorop stellen maar de vraag is of een drastische maatregel daarvoor wel het relatief samenloopverbod is. Ook via samenloop kan het contract voorop gesteld worden door het aan de partijen over te laten om al dan niet aansprakelijkheid te beperken of uit te breiden. Op die manier wordt de contractsvrijheid meer vooropgesteld.²¹⁹ De *ratio legis* van de quasi-immuniteit van de hulppersoon was te vinden in het feit dat de hoofdschuldeiser zich niet in een betere positie mag bevinden dan wanneer er geen beroep wordt gedaan op een hulppersoon (zie *supra*).²²⁰ De bezorgdheid van de rechtspraak lag dan ook in de situatie waar de hoofdschuldeiser het samenloopverbod zou omzeilen door zich te richten tot de hulppersoon. Met die redenen in het achterhoofd werd de quasi-immuniteit ingevoerd.²²¹

---

²¹⁸ Antwerpen 4 november 2013, *RABG* 2014, 624, noot D. NOELS en H. BOCKEN, I. BOONE, m.m.v. M. KRUIHOF, *Inleiding tot het schadevergoedingsrecht: buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht en andere schadevergoedingsstelsels*, Brugge, die Keure, 2014, 36-37.

²¹⁹ C. BORUCKI, "Verslag van het rondetafelgesprek over de hervorming van het buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht. 25 februari 2022", *TPR* 2022, afl. 3, (1099) 1149.

²²⁰ Antwerpen 4 november 2013, *RABG* 2014, 624, noot NOELS, D.

²²¹ Memorie van toelichting, Wetsvoorstel houdende boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, *Parl.St.* Kamer 2023, nr.3213/001, 33.

136. Met de hervorming naar een systeem waar samenloop mogelijk is, heeft men ook de quasi-immuniteit afgeschaft. Vanaf het moment dat boek 6 in werking treedt, zal samenloop dus mogelijk zijn. Hierop zitten enkele rechtsgeleerden al lang te wachten.²²² Het is namelijk zo dat het verschil tussen contractuele en buitencontractuele aansprakelijkheid zodanig klein is geworden dat er sneller aan de uitzonderingen van de samenloop worden voldaan dan voorheen (zie *infra*).²²³ Het leidt het opzet van deze masterscriptie te ver om de gelijkenissen en verschillen concreet na te gaan. Naast de vervlechting van beide aansprakelijkheidsgronden kan de vraag gesteld worden waarom het dan nog nodig is om de hulppersoon zodanig te beschermen. De samenloop wordt makkelijker aanvaard waardoor een buitencontractuele vordering tegen een medecontractant niet meer zo uitzonderlijk is maar de hulppersoon buitencontractueel aanspreken is nog wel uit den boze.²²⁴ De quasi-immuniteit is op dat vlak moeilijker te verantwoorden. De vraag is nu op welke vlakken het moeilijk te verantwoorden is en welke voordelen de afschaffing van de quasi-immuniteit zal hebben. Daarvoor wordt onder andere gekeken naar de immuniteit en het gelijkheidsbeginsel, de preventieve functie en de rechtsonzekerheid. Daarnaast zullen er ook nog andere nuances volgen die het duidelijk maken wat de afschaffing van de quasi-immuniteit nu teweegbrengt.

5.3.1. Quasi-immuniteit en het gelijkheidsbeginsel

137. De eerste reden waarom het moeilijk te verantwoorden is, is het gelijkheidsbeginsel. In 2006 werd het Grondwettelijke Hof een prejudiciële vraag voorgelegd dat een klassieke bouwzaak betrof. De bouwheer ondervond gebreken aan het huis dat hem werd opgeleverd door de aannemer. Hij dagvaardt zowel de aannemer, onderaannemer als architect. In eerste aanleg werd de contractuele vordering ontvankelijk verklaard tegenover alle drie de partijen. De onderaannemer was niet akkoord en tekende hoger beroep aan. Hij was van mening dat de vordering onontvankelijk moest worden verklaard. De bouwheer voerde daarentegen aan dat hij een rechtstreekse vordering had tegenover de onderaannemer. De hoofdaannemer was ondertussen failliet verklaard. In bouwzaken is het zo dat de onderaannemer via artikel 1798 oud Burgerlijk Wetboek over een rechtstreekse vordering beschikt tegenover de bouwheer. Opmerkelijk vond het hof van beroep, dat geldt niet voor de bouwheer. De bouwheer heeft geen rechtstreekse vordering tegenover de hulppersoon. Om die reden stelde het hof dan ook een prejudiciële vraag waarin ze de vraag stelde of dit verschil strookt met artikel 10 en 11 van de Grondwet. Het Grondwettelijk Hof stelde daarbij geen discriminatie vast. De wetgever had voor ogen om de zwakste schakel, namelijk de onderaannemer, tegen de aannemer te beschermen. Het Hof erkende wel dat er geen rechtstreekse vordering is en artikel 1798 oud Burgerlijk Wetboek ook niet anders kan worden geïnterpreteerd maar sluit zich aan bij de visie van de wetgever waar hij de zwakke schakel wil beschermen. De wetgever was om die reden ook niet verplicht om ook een rechtstreekse vordering voor de bouwheer in te voeren.²²⁵

---

²²² L. CORNELIS, *Actuele ontwikkelingen inzake verbintenissenrecht*, Mortsel, Intersentia, 2009, 318 en B. WEYTS en T. VANSWEEVELT, *Handboek Buitencontractueel Aansprakelijkheidsrecht*, Mortsel, Intersentia, 2009, 118.

²²³ B. WEYTS en T. VANSWEEVELT, *Handboek Buitencontractueel Aansprakelijkheidsrecht*, Mortsel, Intersentia, 2009, 118.

²²⁴ Memorie van toelichting, Wetsvoorstel houdende boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, *Parl.St.* Kamer 2023, nr.3213/001, 19; B. WEYTS en T. VANSWEEVELT, *Handboek Buitencontractueel Aansprakelijkheidsrecht*, Mortsel, Intersentia, 2009, 118 en H. COUSY, "Het verbod van samenloop tussen contractuele en extra-contractuele aansprakelijkheid en zijn weerslag", *TPR* 1984, (155) 175.

²²⁵ Arbitragehof 28 juni 2006, *RABG* 2007, 586-587, noot F. BURSSSENS.

138. Deze vraag werd door het Grondwettelijke Hof behandeld waardoor er in dit kader geen sprake is van een schending van het gelijkheidsbeginsel. Dit wil niet zeggen dat alle bezorgdheden met betrekking tot het gelijkheidsbeginsel hiermee zijn opgelost.²²⁶ MASELIS vroeg zich in 2011, na het arrest van het Grondwettelijk Hof, af waarom de diensten- en koopcontracten zo verschillend van elkaar worden behandeld. In een dienstenovereenkomst is het zo dat de hoofdschuldeiser met de quasi-immuniteit van de hulppersoon rekening moet houden terwijl in een koopovereenkomst elke tussenschakel in de keten van de verkoop kan worden aangesproken. MASELIS geeft ook een oplossing om de gelijkheid te waarborgen, het invoeren van een rechtstreekse vordering voor de hoofdschuldeiser. Met de hervormingen zal deze oplossing niet langer nodig zijn en zullen deze bekommernissen verholpen worden. De hoofdschuldeiser zal vanaf dan de mogelijkheid hebben om rechtstreeks naar de hulppersoon te gaan.²²⁷

5.3.2. Quasi-immuniteit en de rechtsonzekerheid

139. Een tweede reden waarom de immuniteit van de hulppersoon moeilijker te verantwoorden is, is de rechtsonzekerheid. Het Hof van Cassatie was verre van duidelijk in het stellen van criteria wanneer de uitzonderingen van het samenloopverbod zich voordoen en wanneer niet. In het arrest *Tiérce Franco Belge* had het Hof de foutvereiste versoepeld door het mogelijk te maken dat de fout zowel contractueel als buitencontractueel mag zijn, de keerzijde van de medaille is wel dat de schade nog zuiver buitencontractueel moet zijn (zie *supra*). Doorgetrokken naar de hulppersoon was het dus onzeker wanneer de hulppersoon aangesproken kon worden.²²⁸

140. De vraag is dan ook wanneer de uitzonderingen op het relatief samenloopverbod toepassing vinden. Het werd hierboven al aangehaald dat het de tendens is dat de uitzonderingen sneller worden aanvaard. De reden hiervoor zijn de volgende. De eerste uitzondering waarbij de contractuele wanprestatie een misdrijf uitmaakt, wordt vaker aanvaard aangezien er een toename is van het aantal strafrechtelijke bepalingen. Hierbij kan de vraag gesteld worden of er niet kan gesproken worden van een uitholling van de eerste uitzondering. Daarnaast is er ook onduidelijkheid wat de tweede uitzondering betreft, aangepast door het *Tiérce Franco Belge* arrest. Deze voorwaarden zijn door dit arrest verspoeld door zich niet meer vast te pinnen op de zuiver buitencontractuele fout en schade. De fout kan ook deels contractueel van aard zijn.²²⁹ Op dat vlak bestaat er opnieuw onzekerheid, het is niet duidelijk hoe het contractuele veld moet worden ingevuld. De goede trouw wordt steeds meer geacht deel uit te maken van de contractuele verplichtingen, waardoor de uitzonderingen ook op die manier sneller zouden kunnen worden aanvaard. Het is echter controversieel om te zeggen dat er inderdaad rekening moet gehouden worden met de goede trouw voor het beoordelen van de gemengde fout en de zuiver buitencontractuele schade.²³⁰ Op dat vlak bestaat er dus ook rechtsonzekerheid.

---

²²⁶ Arbitragehof 28 juni 2006, *RABG* 2007, 586-587, noot F. BURSENS.

²²⁷ M. MASELIS, *Vorderingsmogelijkheden bij samenhangende overeenkomsten*, Brussel, Intersentia, 2011, 167-168.

²²⁸ I. BOONE, "Samenloop contractuele en buitencontractuele aansprakelijkheid verijnd", *NJW* 2006, nr. 153, 946-947.

²²⁹ *Ibid.*

²³⁰ I. CLAEYS en T. TANGHE, *Algemeen contractenrecht*, Mortsel, Intersentia, 2022, 289-290.

141. De rechtsonzekerheid is dus duidelijk. De uitzonderingen mogen dan wel sneller worden aanvaard, wat een goed ding lijkt te zijn, maar dat zorgt wel voor rechtsonzekerheid omdat partijen niet meteen weten waar ze zich aan kunnen verwachten. Dat de uitzonderingen sneller worden aanvaard, heeft ook een invloed op de aansprakelijkheid van de hulppersoon. Met het hervormingsproject zal de hulppersoon in beginsel buitencontractueel kunnen worden aangesproken door de hoofdschuldeiser. De rechtsonzekerheid wordt op dat vlak weggenomen omdat de hulppersoon vanaf dan zeker is dat hij buitencontractueel aangesproken kan worden. De wetgever had zelf al in zijn memorie van toelichting aangegeven dat de buitencontractuele vordering frequent wordt aanvaard omdat de voorwaarden snel zijn vervuld.²³¹ Dat zal er dus voor zorgen dat de hulppersoon makkelijker aangesproken kan worden maar hij zich daaraan wel kan verwachten en niet langer in onzekerheid verkeerd op dat vlak.

142. De vraag of de wetgever volledig in het opzet is geslaagd om de onzekerheid weg te nemen valt m.i. te betwijfelen. De wetgever voorziet niet in de mogelijkheid voor de hulppersoon om zijn eigen bedingen in zijn contract met de hoofdschuldenaar tegen te werpen aan de hoofdschuldeiser. De rechtsleer heeft wel manieren om hieraan tegemoet te komen maar dat zorgt opnieuw voor rechtsonzekerheid.

5.3.3. Quasi-immuniteit en de preventieve functie

143. Naast het gelijkheidsbeginsel en de rechtsonzekerheid is ook de preventieve functie van het aansprakelijkheidsrecht een reden waarom de immuniteit van de hulppersoon moeilijk te aanvaarden is. De preventieve functie van het aansprakelijkheidsrecht zorgt ervoor dat de potentiële daders zich onthouden van een contractuele wanprestatie of een schadeverwekkende gedraging. Die functie komt binnen het huidige relatieve samenloopverbod niet meer volledig tot zijn recht. De hulppersoon is namelijk quasi-immuun, dat wil zeggen dat hij zware fouten kan begaan maar dat hij daarvoor niet aangesproken kan worden door de hoofdschuldeiser. Dit moet wel genuanceerd worden. Het is namelijk zo dat de hulppersoon aangesproken kan worden door de hoofdschuldeiser wanneer aan de uitzonderingsgronden wordt voldaan van het samenloopverbod (zie *supra*). De tendens is wel dat die gronden sneller worden aanvaard maar dit heeft m.i. niet echt effect op de functie aangezien de hulppersoon er initieel vanuit gaat dat hij vrijuit gaat.²³²

144. Door het hervormingsproject zal de preventieve functie opnieuw nieuw leven worden ingeblazen. De hulppersoon is vanaf dan zeker dat hij buitencontractueel kan aansproken worden. Hij zal dan m.i. ook voorzichtiger zijn tijdens de uitoefening van zijn verbintenissen.

---

²³¹ Memorie van toelichting, Wetsvoorstel houdende boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, *Parl.St.* Kamer 2023, nr.3213/001, 19.

²³² *Ibid.*, 33.

5.4. Besluit

145. De quasi-immuniteit van de hulpersoon behouden is niet langer geoorloofd om de redenen die hierboven werden gegeven. De quasi-immuniteit zorgt voor onzekerheid zowel over de invulling van de uitzonderingen op het relatief samenloopverbod als op het vlak van het gelijkheidsbeginsel. Daarnaast doet het ook niet meer wat het moet doen en dat is preventief werken. Wat de *ratio legis* voor het invoeren van de quasi-immuniteit betreft, kan er worden tegen in gebracht dat het relatief samenloopverbod toch maar al te vaak wordt omzeild waardoor de grootste reden van het invoeren van de quasi-immuniteit wegvalt.

146. Aangezien de uitzonderingen op het samenloopverbod dan toch zo snel worden aanvaard en mee in acht genomen dat de hoofdschuldenaar wanneer deze wordt aangesproken door de hoofdschuldeiser voor fouten van de hulppersoon een regresvordering kan instellen tegen de hulppersoon, zal het afschaffen van de quasi-immuniteit niet zo'n revolutionaire verandering teweegbrengen. SAMOY zei reeds dat het resultaat van de hervorming min of meer op hetzelfde punt zal uitkomen.²³³

147. Met een duidelijk zicht op de gevolgen van de afschaffing van de quasi-immuniteit kan nu worden beoordeeld of de wetgever wel voldoende beschermingsmaatregelen neemt om de bezorgdheden die er waren ook effectief op te lossen. In het volgende hoofdstuk zullen de beschermingsmechanisme worden beoordeeld.

---

²³³ C. BORUCKI, "Verslag van het rondetafelgesprek over de hervorming van het buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht. 25 februari 2022", *TPR* 2022, afl. 3, (1099) 1149.

6 Volstaan de beschermingsmechanisme in het hervormingsproject?

148. De quasi-immuniteit van de hulppersoon zal dus verleden tijd zijn. Na in het vorige hoofdstuk te hebben bekeken wat de gevolgen zijn van zowel het behoud als het afschaffen van de immuniteit, zal het laatste hoofdstuk deze argumenten bij elkaar brengen, beoordelen en nagaan waar de pijnpunten van het hervormingsproject liggen. Eerst zullen de beschermingsmaatregelen ter herinnering worden gebracht, nadien zal worden nagegaan of de wetgever voldoende rekening heeft gehouden met de bezorgdheden in het licht van wat er in het vorige hoofdstuk werd besproken. Vervolgens zullen de verwachtingen worden weergegeven. Dit hoofdstuk wordt afgesloten met een beoordeling van het Nederlandse model en wat het ons leert over de hulppersoon en zijn beschermingsmogelijkheden.

6.1. De beschermingsmaatregelen in het wetsvoorstel

149. De wetgever wordt niet tegengehouden om beleidsmatig beschermingsmogelijkheden te ontwikkelen die het mogelijk maken dat de hulppersoon zonder enige bescherming buitencontractueel kan worden aangesproken door de hoofdschuldeiser.²³⁴ In dit hoofdstuk zal de focus liggen op die beschermingsmechanisme en of de wetgever een voldoende bescherming biedt. Hier zal alleen gekeken worden naar de beschermingsmaatregelen in het wetsvoorstel. Het heeft geen zin om de beschermingsmaatregelen die voorheen in boek 5 van het Burgerlijk Wetboek waren opgenomen te betrekken, of nog naar het voorontwerp van boek 6 te kijken aangezien de beschermingsmaatregelen die in artikel 6.4 van het wetsvoorstel van toepassing zullen zijn.

150. In artikel 5.89 Burgerlijk Wetboek werd alleen de mogelijkheid voorzien waarbij de hulppersoon gebruik kon maken van de exoneratiebedingen in het hoofdcontract. Zoals al meerdere keren werd herhaald, is deze mogelijkheid uitgebreid tot alle contractuele bedingen, wetgeving omtrent bijzondere contracten en de bijzondere verjaringsregels.²³⁵ De wetgever zorgt er op die manier voor dat deze bepalingen en bedingen toepassing blijven vinden ook al wordt er buitencontractueel gevorderd. De wetgever wou vermijden dat de hoofdschuldeiser een groot voordeel zou hebben wanneer er beroep wordt gedaan op een hulppersoon omdat in eerste instantie de verweermiddelen in het hoofdcontract geen toepassing zouden vinden omwille van de contractsrelativiteit. Met deze waarborg lijkt de wetgever voldoende te hebben (zie *infra*).²³⁶

---

²³⁴ H. BOCKEN, "Samenloop en causaliteit in het Voorontwerp Buitencontractuele aansprakelijkheid", in Samoy, I. en Van Schoubroeck, C. (eds.), *Trends en evoluties in het aansprakelijkheids- en verzekeringsrecht. IIIde Interuniversitair Congres over Aansprakelijkheids- en Verzekeringsrecht (ICAV III)*, 24.

²³⁵ GROTIUS-POTHIER ONDERZOEKSGROEP, "Een rechtsvergelijkende analyse van de Belgische hervorming van het buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht: enkele suggesties voor wetgever en rechter", *TBBR* 2020, nr. 3, (122) 131.

²³⁶ C. BORUCKI, "Verslag van het rondetafelgesprek over de hervorming van het buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht. 25 februari 2022", *TPR* 2022, afl. 3, (1099) 1147-1148 en J. VANANROYE, "Toerekening aan rechtspersonen en aansprakelijkheid van uitvoeringsagenten in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid", *TPR* 2021, nr. 1, (177) 201.

151. Het wetsvoorstel zet aan tot nadenken. In deze masterscriptie zijn al een paar bezorgdheden naar boven gekomen. Door het beoordelen van zowel het behoud als het afschaffen van de quasi-immuniteit en de gevolgen daarvan is het nu mogelijk om te kijken wat de mogelijke verwachtingen kunnen zijn na het wetsvoorstel. Het wordt op die manier duidelijk of de wetgever al dan niet voldoende beschermingsmaatregelen heeft ingebouwd. Aan het einde van het hoofdstuk wordt ook gekeken naar het Nederlandse voorbeeld. Eventueel dat dit rechtsstelsel voor inspiratie kan zorgen.

6.2. Heeft de wetgever voldoende aan de bezorgdheden van de rechtsleer verholpen?

6.2.1. Eenvoud en voorspelbaar?

152. VANANROYE wijst op de dagelijkse praktijk waarin de hoofdschuldenaar voor de uitvoering van de overeenkomst die hij heeft gesloten met de hoofdschuldeiser beroep doet op meerdere hulppersonen. Er zal dus een lange keten aan hulppersonen zijn. Dit zal het niet altijd eenvoudig maken voor de hoofdschuldeiser om te achterhalen welke hulppersoon een tekortkoming heeft begaan.²³⁷

153. M.i. zal de hoofdschuldenaar geen probleem hebben bij het meedelen welke hulppersoon de hoofdschuldeiser kan aanspreken. Dit om zelf een vordering te vermijden en achteraf een regresvordering in te moeten stellen tegen de hulppersoon. Hij heeft een beter zicht op welke hulppersoon een fout heeft begaan bij het uitvoeren van de verbintenis aangezien hij zelf de contracten sluit met de hulppersonen.

154. Wat de voorspelbaarheid betreft, wordt de hulppersoon nu geconfronteerd met de medecontractant van zijn hoofdschuldeiser, namelijk de hoofdschuldeiser. Voorheen kon hij in beginsel zich alleen maar verwachten aan aanspraken van de hoofdschuldenaar. Hij heeft namelijk alleen met hem een contract en hij was quasi-immuun ten opzichte van de hoofdschuldeiser. Met de afschaffing van de quasi-immuniteit zou de hulppersoon dus ook aangesproken kunnen worden door de hoofdschuldeiser dat volgens sommige rechtsgeleerde zou kunnen leiden tot onaangename verrassingen.²³⁸

---

²³⁷ J. VANANROYE, "Toerekening aan rechtspersonen en aansprakelijkheid van uitvoeringsagenten in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid", *TPR* 2021, nr. 1, (177) 200.

²³⁸ C. BORUCKI, "Verslag van het rondetafelgesprek over de hervorming van het buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht. 25 februari 2022", *TPR* 2022, afl. 3, (1099) 1147-1148 en J. VANANROYE, "Toerekening aan rechtspersonen en aansprakelijkheid van uitvoeringsagenten in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid", *TPR* 2021, nr. 1, (177) 201.

155. Een buitencontractuele vordering zal niet zo geheel als een verrassing komen voor de hulppersoon nu blijkt dat de uitzonderingen op de quasi-immuniteit²³⁹ niet meer zo uitzonderlijk zijn. Ten eerste zijn er steeds meer strafbepalingen waardoor de eerste uitzonderingsgrond aan belang afneemt. Ten tweede is het niet geheel duidelijk wat de invulling van het contractuele veld betreft (zie *infra*) en daarnaast wordt de buitencontractuele vordering ook steeds frequenter aanvaard waardoor ook de tweede uitzondering niet meer zo strikt wordt toegepast (zie *supra*).²⁴⁰ M.i. zal de afschaffing van de quasi-immuniteit net bijdragen tot voorspelbaarheid. De hulppersoon weet dan beter aan wat hij zich kan verwachten, zowel een contractuele vordering van de hoofdschuldenaar als een buitencontractuele vordering van zowel de hoofdschuldeiser als de hoofdschuldenaar.

156. De hulppersoon weet dus waaraan hij zich kan verwachten, maar VANANROYE wees op dat vlak nog op een ander probleem, de mogelijkheid om de immuniteit van de hulppersoon te bedingen. De hoofdschuldenaar en de hoofdschuldeiser kunnen in hun hoofdcontract de aansprakelijkheidsmogelijkheden tegenover de hulppersoon regelen.²⁴¹ M.i. bevordert dit alleen maar de contractsvrijheid en is dit een goede zaak. Dit maakt de aansprakelijkheid van de hulppersoon niet onvoorspelbaarder. Door het wetsvoorstel kan de hulppersoon de verweermiddelen in het hoofdcontract inroepen dus hij kan op die manier de bedingen inroepen die zijn aansprakelijkheid beperken of uitsluiten (zie *infra*).

157. Op het vlak van eenvoud en voorspelbaarheid heeft de wetgever met de hervorming m.i. alleen maar een stap vooruit gezet.

6.2.2. De hulppersoon wordt zwaarder gestraft

158. VANANROYE gaf in zijn publicatie in het Tijdschrift voor Privaatrecht aan dat de hulppersoon niet echt quasi-immuun is. Hij is dat alleen tegenover de hoofdschuldeiser maar niet naar andere toe.²⁴² Volgens deze auteur zal de hulppersoon zwaarder worden gestraft wanneer de quasi-immuniteit wegvalt. De redenen die de auteur aanhaalt zijn m.i. niet de reden waarom de hulppersoon zwaarder zal worden gestraft.

159. Hij haalt aan dat de hoofdschuldeiser om twee redenen een hulppersoon zou willen aanspreken, hiermee sluit hij zich aan bij de visie van de wetgever. Dit zijn dan ook de redenen waarom de hulppersoon zwaarder zou worden gestraft aangezien die redenen als een vlucht kunnen worden gezien richting de hulppersoon. De eerste reden die werd aangehaald waren de exoneratiebedingen in het hoofdcontract. Door die bedingen kan de hoofdschuldeiser niet altijd zijn vordering instellen tegen de hoofdschuldenaar. Hij zou op die manier baat hebben bij een vordering tegen de hulppersoon. Het wetsvoorstel voorziet in de mogelijkheid waarbij de hulppersoon de bedingen in het hoofdcontract kan tegenwerpen aan de hoofdschuldeiser waardoor deze reden aan belang verliest. Een andere reden was de insolabiliteit van de hoofdschuldenaar.

---

²³⁹ Wanneer het gaat om een gemengde fout en een zuiver buitencontractuele schade of wanneer de contractuele wanprestatie een misdrijf uitmaakt.

²⁴⁰ I. CLAEYS en T. TANGHE, *Algemeen contractenrecht*, Morsel, Intersentia, 2022, 289-290.

²⁴¹ J. VANANROYE, "Toerekening aan rechtspersonen en aansprakelijkheid van uitvoeringsagenten in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid", *TPR* 2021, nr. 1, (177) 211.

²⁴² *Ibid.*, (177) 201.

M.i. is dit opnieuw een moeilijk te verdedigen argument aangezien de hoofdschuldeiser zelf zijn contractspartij had kunnen kiezen. Met het wetsvoorstel heeft de hoofdschuldeiser nu wel een back-up waarbij hij dus ook de hulppersoon kan aanspreken maar wel beperkt tot de bedingen in het hoofdcontract. Om nu te spreken van een zwaardere straf voor de hulppersoon is naar m.i. kort door de bocht aangezien de hulppersoon ook alleen maar buitencontractueel kan worden aangesproken voor de fouten die hijzelf heeft begaan. Van een enorme verzwaring zal geen sprake zijn, het is ook niet meer dan logisch dat de hulppersoon zal moeten instaan voor zijn eigen fouten. Op een ander vlak kan er wel gesproken worden van een verzwaring (zie *infra*).²⁴³

6.2.3. Geen groter voordeel voor de hoofdschuldeiser

160. De memorie van toelichting gaf aan dat de voornaamste beleidsmatige reden voor het invoeren van de quasi-immuniteit van de hulppersoon wankel staat. De quasi-immuniteit werd ingevoerd zodat de hoofdschuldeiser het relatief samenloopverbod niet zou ontlopen door zijn vordering te richten tegen de hulppersoon aangezien hij niet zo snel (zie *supra*) een buitencontractuele vordering kan instellen tegen de hoofdschuldenaar.²⁴⁴

161. Door het mogelijk te maken dat de hulppersoon de contractuele bedingen, bijzondere wetgeving en de bijzondere verjaringsregels met betrekking tot het hoofdcontract kan inroepen, wordt het voordeel ontnomen dat de hoofdschuldeiser dan zou hebben. Het beleidsmatige argument wordt op die manier dan ook weerlegd aangezien het voor de hoofdschuldeiser op zich niet zou uitmaken wie hij aanspreekt, hij is en blijft gebonden aan dezelfde beperkingen. In de praktijk zal er misschien wel een verschil zijn wat betreft bijvoorbeeld insolventie.²⁴⁵

6.2.4. Rechtsonzekerheid blijft

162. De quasi-immuniteit zorgt voor rechtsonzekerheid (zie *supra*)²⁴⁶, door het afschaffen van de quasi-immuniteit kan er dan ook vanuit gegaan worden dat die onzekerheid stopt. Deze stelling is m.i. kort door de bocht en wel om de volgende reden. De beschermingsmaatregelen die de wetgever invoert zijn niet voldoende volgens de rechtsleer. De hulppersoon is niet bezorgd om de bedingen in het hoofdcontract, maar om de bedingen die hij zelf heeft opgesteld in het contract met de hoofdschuldenaar.

---

²⁴³ Memorie van toelichting, Wetsvoorstel houdende boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, *Parl.St.* Kamer 2023, nr.3213/001, 33; C. BORUCKI, "Verslag van het rondetafelgesprek over de hervorming van het buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht. 25 februari 2022", *TPR* 2022, afl. 3, (1099) 1145 en GROTIUS-POTHIER ONDERZOEKSGROEP, "Een rechtsvergelijkende analyse van de Belgische hervorming van het buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht: enkele suggesties voor wetgever en rechter", *TBBR* 2020, nr. 3, (122) 131.

²⁴⁴ Memorie van toelichting, Wetsvoorstel houdende boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, *Parl.St.* Kamer 2023, nr.3213/001, 33 en J. VANANROYE, "Toerekening aan rechtspersonen en aansprakelijkheid van uitvoeringsagenten in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid", *TPR* 2021, nr. 1, (177) 201

²⁴⁵ Memorie van toelichting, Wetsvoorstel houdende boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, *Parl.St.* Kamer 2023, nr.3213/001, 26-27.

²⁴⁶ I. BOONE, "Samenloop contractuele en buitencontractuele aansprakelijkheid verijd", *NJW* 2006, nr. 153, 946-947.

Deze bedingen zijn namelijk aangepast aan de contractuele verplichtingen die ontstaan uit het contract tussen de hulppersoon en de hoofdschuldenaar. Alleen op voorwaarden van die bedingen is de hulppersoon de overeenkomst met de hoofdschuldenaar aangegaan (zie *infra*).²⁴⁷

163. De rechtsleer geeft wel voorbeelden hoe de bedingen in het contract tussen de hulppersoon en de hoofdschuldenaar wel toepassing kunnen vinden (zie *supra*).²⁴⁸ Maar omdat die oplossingen door de rechtsleer zijn voorgesteld kan er opnieuw sprake zijn van rechtsonzekerheid en blijkt het dus dat de wetgever niet is geslaagd in zijn opzet om de rechtsonzekerheid te verhelpen. De wetgever mag dan wel de rechtsonzekerheid verhelpen op het vlak van wie wanneer aangesproken kan worden, maar de beschermingsmaatregel die hij invoert doet de wenkbrauwen fronsen.

6.2.5. Besluit

164. Heeft wetgever nu voldoende verholpen aan de kritiek die de rechtsleer had op het voorontwerp? Het antwoord is drieledig.

165. De rechtsleer was bezorgd dat het afschaffen van de quasi-immuniteit zou zorgen voor onvoorspelbaarheid. Het tegendeel wordt echter bewezen aangezien de uitzonderingen op het relatief samenloopverbod niet meer zo uitzonderlijk zijn.²⁴⁹ De hulppersoon weet waaraan hij zich kan verwachten wanneer zijn quasi-immuniteit wordt afgeschaft. Op een buitencontractuele vordering van de hoofdschuldeiser kan hij dan ook anticiperen door een beding op te maken met de hoofdschuldenaar. Dit beding zal moeten gekoppeld worden aan een kettingbeding als de hulppersoon wil dat de hoofdschuldeiser daaraan is verbonden.²⁵⁰

166. Het kettingbeding in vorig randnummer is noodzakelijk aangezien de hulppersoon de bedingen in het contract dat bestaat tussen hemzelf en de hoofdschuldenaar niet kan inroepen. De wetgever zorgt zo voor rechtsonzekerheid en daarmee heeft hij geen goed gedaan. Het was een groot punt van kritiek vanuit de rechtsleer, maar de wetgever liet na om daar gehoor aan te geven (zie *infra*).²⁵¹

167. De rechtsleer was ook bezorgd over de verzwarende positie van de hulppersoon. Hij kan inderdaad ineens worden aangesproken door de hoofdschuldeiser en dat is hij niet meer gewoon sinds 1973.²⁵²

---

²⁴⁷ GROTIUS-POTHIER ONDERZOEKSGROEP, "Een rechtsvergelijkende analyse van de Belgische hervorming van het buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht: enkele suggesties voor wetgever en rechter", *TBBR* 2020, nr. 3, (122) 131 en J. VANANROYE., "Toerekening aan rechtspersonen en aansprakelijkheid van uitvoeringsagenten in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid", *TPR* 2021, nr. 1, (177) 206.

²⁴⁸ E. DIRIX, "Exoneratiebedingen: een rechtsvergelijkende rondblik", in HERBOTS, J. (ed.), *Exoneratiebedingen*, J. HERBOTS (ed.), Brugge, Die Keure, 1993, 179.

²⁴⁹ I. CLAEYS en T. TANGHE, *Algemeen contractenrecht*, Morsel, Intersentia, 2022, 289-290.

²⁵⁰ O. VANDEN BERGHE, "Van de quasi-immune naar de quasi-vogelvrije uitvoeringsagent?- Wetsvoorstel boek 6 BW", <https://www.rdc-tbh.be/nl/news/van-de-quasi-immune-naar-de-quasi-vogelvrije-uitvoeringsagent-wetsvoorstel-boek-6-bw/>.

²⁵¹ *Ibid.*

²⁵² Cass. 7 december 1973, *Arr. Cass.* 1974, 395.

De mogelijke verzwaaring wordt verholpen door de contractuele bedingen, bijzondere wetgeving en bijzondere verjaringsregels met betrekking tot het hoofdcontract te laten doorwerken op de hulppersoon.²⁵³ Doch, de positie van de hulppersoon wordt verzwaard, maar de argumenten die de wetgever daarvoor aanhaald zijn valabel. In de huidige stand van zaken kan de hulppersoon bijna niet aangesproken worden door de hoofdschuldeiser voor zijn fouten tijdens de uitoefening van de verbintenis. Het is noodzakelijk dat de hulppersoon verantwoordelijkheid opneemt voor zijn handelingen.²⁵⁴

168. Er kan dus concludeerd worden dat de wetgever wel degelijk gehoor heeft gegeven aan de punten van kritiek. Doch, er zijn nog enkele punten van kritiek die blijven bestaan. In wat volgt zullen de mogelijke verwachtingen worden nagegaan.

6.3. Verwachtingen

169. Nu dat het duidelijk is waar de lacunes zich bevinden, volgt er hierna een voorzichtige toekomstvoorspelling. Het zal uiteindelijk nog afwachten zijn hoe de praktijk en de rechtspraak zal omgaan met die lacunes, toch zijn er al rechtsgeleerde die zich uitspreken over de mogelijke effecten van het hervormingsproject.

6.3.1. Extreme exoneratiebedingen²⁵⁵

170. VANDEN BERGHE somt zijn voorspelling op met betrekking tot de afschaffing van de quasi-immuniteit op de website van het Tijdschrift voor Belgisch Handelsrecht. Hij waarschuwt voor lange exoneratiebedingen waarin constructies worden uitgewerkt om toch maar te proberen om de onzekerheid tegenover de hulppersoon te beperken.²⁵⁶ De vraag is nu wat de mogelijkheden zijn met betrekking tot die exoneratiebedingen binnen de grenzen van wat is toegelaten.

171. In een exoneratiebeding kan onder andere de soort fout worden bedongen, de veroorzaker van de schade, de schade *an sich*, etc. Belangrijk om daarbij voor ogen te houden is dat de exoneratiebedingen niet hetzelfde zijn als vrijwaringsbedingen. Daarover later meer (zie *infra*). De exoneratiebedingen zijn wel aan een aantal geldigheidsbeperkingen onderworpen. Omdat de exoneratiebedingen zowel in het hoofdcontract als in het contract tussen de hulppersoon en de hoofdschuldenaar belangrijk zullen zijn, is het nuttig om deze geldigheidsbeperkingen even toe te lichten. Aangezien de partijen contractsvrij zijn, mogen ze bedingen opnemen in hun contract.²⁵⁷

---

²⁵³ Memorie van toelichting, Wetsvoorstel houdende boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, *Parl.St.* Kamer 2023, nr.3213/001, 173.

²⁵⁴ *Ibid.*, 33.

²⁵⁵ In het nieuw Burgerlijk Wetboek wordt de term 'bevrijdigingsbeding' gebruikt zie daarvoor artikel 5.89 Burgerlijk Wetboek. De memorie van toelichting bij het hervormingsproject spreekt nog van exoneratiebedingen waardoor deze term in de masterscriptie werd gebruikt (I. CLAEYS en T. TANGHE, *Nieuw algemeen contractenrecht*, Mortsel, Intersentia, 2023, 754).

²⁵⁶ O. VANDEN BERGHE, "Van de quasi-immune naar de quasi-vogelvrije uitvoeringsagent?- Wetsvoorstel boek 6 BW", <https://www.rdc-tbh.be/nl/news/van-de-quasi-immune-naar-de-quasi-vogelvrije-uitvoeringsagent-wetsvoorstel-boek-6-bw/>.

²⁵⁷ J.H. HERBOTS, "De exoneratiebedingen in het gemeen recht", in J.H. HERBOTS (ed.), *Exoneratiebedingen*, HERBOTS, J. (ed.), Brugge, Die Keure, 1993, 6.

Ze zullen wel rekening moeten houden met 4 uitzonderingen: (i) er mag niet geëxonerend worden voor opzettelijke fouten zowel niet voor die van de hoofdschuldenaar als van de hulppersoon (zie *supra*), (ii) exoneratiebedingen mogen het contract niet uithollen, daarnaast mag het ook (iii) geen regel van dwingend recht of openbare orde schenden en tenslotte (iv) is een beding ook ongeldig als de fout het leven of de fysieke integriteit aantast.²⁵⁸

172. Wat de eerste uitzondering betreft kan het best verwezen worden naar deel 3.5.3. waarin deze uitzonderingsgrond uitvoerig wordt aangehaald. De tweede uitzondering is bijzonder interessant aangezien VANDEN BERGHE verwacht dat er lange exoneratiebedingen zullen worden gemaakt.²⁵⁹ Artikel 5.89 van het Burgerlijk Wetboek behandelt de uitholling. Uitholling is wanneer een beding het nut van het contract wegneemt, het doet in dat geval afbreuk aan de essentiële verbintenissen.²⁶⁰ Partijen zullen hier in de toekomst extra voorzichtig voor moeten zijn.

173. Wat de exoneratiebedingen in het contract tussen de hulppersoon en hoofdschuldenaar betreft zullen deze voor de hulppersoon niet veel waarborg bieden wanneer hij wordt aangesproken door de hoofdschuldeiser. VANDEN BERGHE geeft als oplossing hiervoor een kettingbeding. De exoneratiebedingen in het contract tussen de hulppersoon en de hoofdschuldenaar zullen als kettingbeding worden gereproduceerd.²⁶¹ Een kettingbeding is een beding waarbij de hulppersoon in zijn contract met de hoofdschuldenaar, hem de verplichting oplegt om in zijn contract met de hoofdschuldeiser een bepaalde verbintenis op te nemen. Dit is dan het exoneratiebeding dat de hulppersoon mee heeft opgesteld.²⁶² Op die manier krijgt de hulppersoon toch wat zeggenschap in wat er staat in het hoofdcontract. Het nadeel aan dit soort bedingen voor de hulppersoon is dat alleen de hoofdschuldenaar verplicht is om zich te houden aan het kettingbeding. Wanneer hij het dus nalaat om het beding op te nemen in het hoofdcontract, heeft de hulppersoon nog geen exoneratiebeding tegen de hoofdschuldeiser. De hulppersoon kan zich alleen op het beding beroepen tegenover de hoofdschuldeiser wanneer de hoofdschuldenaar het beding heeft opgenomen.²⁶³

---

²⁵⁸ I. CLAEYS en T. TANGHE, *Nieuw algemeen contractenrecht*, Mortsel, Intersentia, 2023, 755.

²⁵⁹ O. VANDEN BERGHE, "Van de quasi-immune naar de quasi-vogelvrije uitvoeringsagent?- Wetsvoorstel boek 6 BW", <https://www.rdc-tbh.be/nl/news/van-de-quasi-immune-naar-de-quasi-vogelvrije-uitvoeringsagent-wetsvoorstel-boek-6-bw/>.

²⁶⁰ I. CLAEYS en T. TANGHE, *Nieuw algemeen contractenrecht*, Mortsel, Intersentia, 2023, 758 en J.H. HERBOTS, "De exoneratiebedingen in het gemeen recht", in J. HERBOTS (ed.), *Exoneratiebedingen*, HERBOTS, J.H. (ed.), Brugge, Die Keure, 1993, 11.

²⁶¹ O. VANDEN BERGHE, "Van de quasi-immune naar de quasi-vogelvrije uitvoeringsagent?- Wetsvoorstel boek 6 BW", <https://www.rdc-tbh.be/nl/news/van-de-quasi-immune-naar-de-quasi-vogelvrije-uitvoeringsagent-wetsvoorstel-boek-6-bw/>.

²⁶² I. CLAEYS en T. TANGHE, *Nieuw algemeen contractenrecht*, Mortsel, Intersentia, 2023, 605.

²⁶³ *Ibid.*, 606 en O. VANDEN BERGHE, "Van de quasi-immune naar de quasi-vogelvrije uitvoeringsagent?- Wetsvoorstel boek 6 BW", <https://www.rdc-tbh.be/nl/news/van-de-quasi-immune-naar-de-quasi-vogelvrije-uitvoeringsagent-wetsvoorstel-boek-6-bw/>.

174. VANDEN BERGHE geeft ook aan dat de exoneratiebedingen vaker aan een vrijwaringsbeding zullen worden gekoppeld.²⁶⁴ In een exoneratiebeding waaraan een vrijwaringsbeding is gekoppeld zal de hoofdschuldenaar instaan voor de financiële gevolgen die de hulppersoon zou kunnen oplopen wanneer hij wordt aangesproken door de hoofdschuldeiser.²⁶⁵ Dit in de gevallen waar de hulppersoon toch aansprakelijk kan worden gesteld.²⁶⁶ De vrijwaringsbedingen zijn op grond van de contractsvrijheid geldig, maar ze zijn wel slechts geldig als ze aan de regels van dwingend recht en openbare orde voldoen.²⁶⁷ In het algemeen is het wel zo dat de vrijwaringsbedingen aan minder voorwaarden zijn gekoppeld dan de exoneratiebedingen.²⁶⁸ Volgens sommige in de rechtsleer is een vrijwaringsbeding ook ongeldig wanneer er wordt vrijwaard voor de opzettelijke fouten van de hulppersoon.²⁶⁹

175. Exoneratiebedingen zijn dus een oplossing, best wanneer ze zijn gekoppeld aan een vrijwaringsbeding en waarschijnlijk ook in de vorm van een kettingbeding. Op die manier is de hulppersoon ingedekt.

6.3.2. Derdenbeding

176. Aangezien het wetsvoorstel niet in een voldoende bescherming voorziet voor de hulppersoon zal er op de *goodwill* van de contractspartijen moeten worden gerekend om niet tot onbillijke gevolgen te komen. BOCKEN geeft de suggestie dat wanneer alle partijen het eens zijn, in het contract een beding ten gunste van derde kan worden opgenomen.²⁷⁰

177. Een beding ten gunste van een derde wordt niet vermoed en is een uitzondering op het relativiteitsbeginsel.²⁷¹ De theorie over de derdenbedingen werd hierboven al aangehaald (zie *supra*). In het deel dat reeds werd besproken, werd het derdenbeding gezien in het kader van een mogelijke contractuele aanspraak van de hoofdschuldeiser op de hulppersoon. In het kader van de hervormingen waarbij de wetgever het mogelijk maakt voor de hoofdschuldeiser om de hulppersoon buitencontractueel aan te spreken, kan een derdebeding nog steeds handig zijn voor de hoofdschuldeiser aangezien hij geen contractuele aanspraak heeft (zie *infra*). Voor de hulppersoon kan het ook handig zijn om een contractuele aanspraak te hebben op de hoofdschuldeiser. De hulppersoon kan op die manier recht halen uit de overeenkomst waarin hij geen partij is.

---

²⁶⁴ O. VANDEN BERGHE, "Van de quasi-immune naar de quasi-vogelvrije uitvoeringsagent?- Wetsvoorstel boek 6 BW", <https://www.rdc-tbh.be/nl/news/van-de-quasi-immune-naar-de-quasi-vogelvrije-uitvoeringsagent-wetsvoorstel-boek-6-bw/>.

²⁶⁵ I. CLAEYS en T. TANGHE, *Nieuw algemeen contractenrecht*, Mortsel, Intersentia, 2023, 762.

²⁶⁶ O. VANDEN BERGHE, "Van de quasi-immune naar de quasi-vogelvrije uitvoeringsagent?- Wetsvoorstel boek 6 BW", <https://www.rdc-tbh.be/nl/news/van-de-quasi-immune-naar-de-quasi-vogelvrije-uitvoeringsagent-wetsvoorstel-boek-6-bw/>.

²⁶⁷ I. CLAEYS en T. TANGHE, *Nieuw algemeen contractenrecht*, Mortsel, Intersentia, 2023, 763.

²⁶⁸ T. VANSWEEVELT en B. WEYTS, *Handboek Verbintenissenrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2019, 400.

²⁶⁹ I. CLAEYS en T. TANGHE, *Nieuw algemeen contractenrecht*, Mortsel, Intersentia, 2023, 764 en T. VANS WEEVELT en B. WEYTS, *Handboek Verbintenissenrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2019, 400.

²⁷⁰ H. BOCKEN, "Samenloop en causaliteit in het Voorontwerp Buitencontractuele aansprakelijkheid", in I. Samoy en C. Van Schoubroeck (eds.), *Trends en evoluties in het aansprakelijkheids- en verzekeringsrecht. IIIde Interuniversitair Congres over Aansprakelijkheids- en Verzekeringsrecht (ICAV III)*, Mortsel, Intersentia, 2019, 24.

²⁷¹ J.H. HERBOTS, "De exoneratiebedingen in het gemeen recht", in J. HERBOTS (ed.), *Exoneratiebedingen*, HERBOTS, J.H. (ed.), Brugge, Die Keure, 1993, 14.

Dit is belangrijk om op te merken, hij is geen partij bij de overeenkomst dus het contract tussen de hoofdschuldeiser en de hoofdschuldenaar zal de basis vormen van het derdenbeding.²⁷²

178. Het derdenbeding en de exoneratiebedingen waaraan een kettingbeding is gekoppeld, zijn mogelijke oplossingen om de hulppersoon toch te proberen indekken. VANDEN BERGHE kijkt ook naar de toekomst op het vlak van rechtspraak.²⁷³ In het volgende onderdeel wordt dit besproken.

6.3.3. Buitencontractuele veld verkleinen

179. VANDEN BERGHE waagt zich ook aan een voorspelling op het vlak van de evoluties binnen de rechtspraak. Hij benadrukt dat het hervormingsproject enkel een buitencontractuele vordering van de hoofdschuldeiser mogelijk maakt ten opzichte van de hulppersoon, geen contractuele vordering. Hij geeft aan dat de hoofdschuldeiser een aanspraak heeft op de hulppersoon, maar dat die wel beperkt is. VANDEN BERGHE merkt toch ook op dat de memorie van toelichting aangeeft dat de toepassingsvoorwaarden van de buitencontractuele aansprakelijkheid vaak worden voldaan, de aanspraak is dus toch niet zo beperkt als gedacht.²⁷⁴ Dit heeft tot gevolg dat de hoofdschuldeiser toch redelijk vaak een vordering zal kunnen instellen.

180. De mogelijke bescherming die VANDEN BERGHE hiervoor ziet is de rechtspraak die het buitencontractuele veld verkleint. Het gaat dan om de beoordeling van wat een buitencontractuele fout uitmaakt en wat niet.²⁷⁵ Een volledige analyse van de buitencontractuele fout gaat het opzet van deze masterscriptie voorbij. Er kan wel verwezen worden naar de artikelen 6.6 tot 6.9 van het wetsvoorstel.²⁷⁶

181. Natuurlijk zijn dit toekomstvoorspellingen en zal de tijd uitwijzen hoe het hervormingsproject wordt onthaald in de praktijk en hoe de rechtspraak gaat reageren. Deze voorspellingen zijn m.i. niet volledig van de pot gerukt waardoor ze in deze masterscriptie worden opgenomen. Nederland kent al langer dit systeem, het is dan goed om eens te kijken in hoeverre België het Nederlandse voorbeeld volgt of zal volgen.

---

²⁷² I. CLAEYS en T. TANGHE, *Algemeen contractenrecht*, Mortsel, Intersentia, 2022, 402 en W. VAN GERVEN en A. VAN OEVELEN, *Verbindenissenrecht*, Leuven/Den Haag, Acco, 2015, 235.

²⁷³ O. VANDEN BERGHE, "Van de quasi-immune naar de quasi-vogelvrije uitvoeringsagent?- Wetsvoorstel boek 6 BW", <https://www.rdc-tbh.be/nl/news/van-de-quasi-immune-naar-de-quasi-vogelvrije-uitvoeringsagent-wetsvoorstel-boek-6-bw/>.

²⁷⁴ Memorie van toelichting, Wetsvoorstel houdende boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, *Parl.St.* Kamer 2023, nr.3213/001, 19.

²⁷⁵ O. VANDEN BERGHE, "Van de quasi-immune naar de quasi-vogelvrije uitvoeringsagent?- Wetsvoorstel boek 6 BW", <https://www.rdc-tbh.be/nl/news/van-de-quasi-immune-naar-de-quasi-vogelvrije-uitvoeringsagent-wetsvoorstel-boek-6-bw/>.

²⁷⁶ Memorie van toelichting, Wetsvoorstel houdende boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, *Parl.St.* Kamer 2023, nr.3213/001, 174-176.

6.4. Nederlands voorbeeld volgen?

182. Eerst en vooral is het interessant om te kijken wat het Nederlandse recht over de exoneratiebedingen bepaalt. In principe geldt het contract enkel tussen de partijen en kan de hulppersoon zich niet op de bedingen in het hoofdcontract beroepen. De Nederlandse rechtsleer heeft geprobeerd om aanknopingspunten te vinden die het toch mogelijk maken. KORTMANN vindt de beste verantwoording bij de vertegenwoordiging. België is op dit vlak Nederland gevolgd en maakt het in artikel 6.4 §2 van het wetsvoorstel mogelijk voor de hulppersoon om zich te beroepen op de bedingen in het hoofdcontract (zie *supra*).²⁷⁷

183. Omtrent de bedingen die de hulppersoon zelf heeft opgesteld komt opnieuw het probleem van de contractsrelativiteit naar boven. De Hoge Raad heeft voorzien in een uitzondering waarvan ze de rechtvaardigingsgrond vindt in de redelijkheid.²⁷⁸ Daaraan koppelt de Raad 3 criteria om na te gaan in welke gevallen het toegelaten is om van de contractsrelativiteit af te wijken.²⁷⁹ De drie criteria zijn de volgende: het stelsel van de wet, gedraging van de derde waardoor deze erop kan vertrouwen dat hij de clausules kan invoeren²⁸⁰ en tenslotte de bijzondere aard van de relatie.²⁸¹

184. In Nederland is de regeling omtrent de hulppersoon die beroep doet op de exoneratiebedingen in zijn eigen contract met de hoofdschuldenaar door de rechtspraak ontstaan. Hoe het hervormingsproject er nu voorligt zal dit de ook de toekomst zijn voor België. Het is wel bijzonder jammer dat zowel de wetgeving als de memorie van toelichting niet eens in de mogelijkheid voorzien waarbij de hulppersoon zijn eigen bedingen in kan roepen tegen de hoofdschuldeiser.²⁸²

---

²⁷⁷ ASSER-HARTKAMP, "Hoofd- en onderaanneming" in C. ASSER (ed.), *Bijzondere overeenkomsten*, VI7, *Aanneming van werk*, Deventer, Kluwer, 2017, (355) 386.

²⁷⁸ ASSER-HARTKAMP, "Hoofd- en onderaanneming" in C. ASSER (ed.), *Bijzondere overeenkomsten*, VI7, *Aanneming van werk*, Deventer, Kluwer, 2017, (355) 386.

²⁷⁹ Hoge Raad (NL) 21 januari 2000, ECLI:NL:HR:2000:AA4429, www.rechtspraak.nl.

²⁸⁰ Hoge Raad (NL) 7 maart 1969, ECLI:NL:PHR:1969:AB7416, www.rechtspraak.nl en ASSER-HARTKAMP, "Hoofd- en onderaanneming" in C. ASSER (ed.), *Bijzondere overeenkomsten*, VI7, *Aanneming van werk*, Deventer, Kluwer, 2017, (355) 388.

²⁸¹ ASSER-KORTMANN, "Middellijke vertegenwoordiging" in C. ASSER (ed.), *Volmacht en vertegenwoordiging*, III3, Kluwer, 2017, (102) 123.

²⁸² C. BORUCKI, "Verslag van het rondetafelgesprek over de hervorming van het buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht. 25 februari 2022", *TPR 2022*, afl. 3, (1099) 1144.

7 Conclusie

185. In de huidige stand van zaken is de hulppersoon quasi-immuun. Die quasi-immuniteit is vandaag de dag aan waarden aan het inperken, aangezien meer en meer aan de uitzonderingen van het relatief samenloopverbod worden voldaan. De hulppersoon kan hierdoor toch aangesproken worden door de hoofdschuldeiser.²⁸³ Dit natuurlijk met alle gevolgen vandien. Het is niet langer houdbaar om de quasi-immuniteit van de hulppersoon te behouden, zowel niet in het licht van praktijken vandaag de dag als rechtsvergelijkend²⁸⁴ als de gevolgen voor de hoofdschuldeiser wanneer zijn medecontractant insolvent blijkt te zijn of zich kan beroepen op exoneratiebedingen in het hoofdcontract.²⁸⁵ De wetgever heeft dan ook gekozen voor de afschaffing van de quasi-immuniteit.

186. De wetgever wil de hulppersoon wel niet volledig in de kou laten staan en weet ook dat door de afschaffing de hoofdschuldeiser een groot voordeel bekommt. Om die reden heeft hij in artikel 6.4 van het wetsvoorstel bepaald dat de verweermiddelen in het hoofdcontract toepassing zullen vinden wanneer de hulppersoon buitencontractueel wordt aangesproken door de hoofdschuldeiser.²⁸⁶

187. De vraag is nu of deze beschermingsmaatregel wel voldoende is en doet wat hij moet doen, namelijk de hulppersoon beschermen. Bij het afschaffen van de quasi-immuniteit uitte de rechtsleer bezorgdheden omtrent het grote voordeel van de hoofdschuldeiser²⁸⁷ en de zware straf voor de hulppersoon.²⁸⁸ Het voordeel lost de wetgever op door de verweermiddelen in het hoofdcontract doorwerking te geven, maar is dit voldoende?²⁸⁹ De meerderheid in de rechtsleer zegt van niet. De hulppersoon is namelijk bezorgd om de bedingen die hij zelf heeft opgesteld in het contract met de hoofdschuldenaar. Het zijn die bedingen die hij wil laten doorwerken. Hoe het ontwerp er nu uitziet zullen de bezorgdheden niet worden opgelost.²⁹⁰

---

²⁸³ B. WEYTS en T. VANSWEEVELT, *Handboek Buitencontractueel Aansprakelijkheidsrecht*, Mortsel, Intersentia, 2009, 118.

²⁸⁴ Memorie van toelichting, Wetsvoorstel houdende boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, *Parl.St.* Kamer 2023, nr.3213/001, 36.

²⁸⁵ *Ibid.*, 42.

²⁸⁶ *Ibid.*, 173.

²⁸⁷ Antwerpen 4 november 2013, *RABG* 2014, 624, noot D. NOELS.

²⁸⁸ C. BORUCKI, "Verslag van het rondetafelgesprek over de hervorming van het buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht. 25 februari 2022", *TPR* 2022, afl. 3, (1099) 1145 en J. VANANROYE, "Toerekening aan rechtspersonen en aansprakelijkheid van uitvoeringsagenten in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid", *TPR* 2021, nr. 1, (177) 201.

²⁸⁹ Memorie van toelichting, Wetsvoorstel houdende boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, *Parl.St.* Kamer 2023, nr.3213/001, 173.

²⁹⁰ GROTIUS-POTHIER ONDERZOEKSGROEP, "Een rechtsvergelijkende analyse van de Belgische hervorming van het buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht: enkele suggesties voor wetgever en rechter", *TBBR* 2020, nr. 3, (122) 131; M.E. STORME, "Een nieuw verbintissenrecht: oude wijn in nieuwe zakken", *Juristenkrant* 2018, (17) 17 en J. VANANROYE, "Toerekening aan rechtspersonen en aansprakelijkheid van uitvoeringsagenten in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid", *TPR* 2021, nr. 1, (177) 206.

188. Wat het wetsvoorstel met de afschaffing van de quasi-immuniteit wel doet, zijn de bezorgdheden omtrent het gelijkheidsbeginsel oplossen²⁹¹, de rechtsleer vond het namelijk onrechtvaardig dat er in de dienstcontracten zo'n beperking qua aansprakelijkheid te vinden was in vergelijking met de aansprakelijkheidsmogelijkheden in een koopcontract²⁹². Niet alleen die onzekerheid omtrent het gelijkheidsbeginsel, maar ook de rechtsonzekerheid wordt weggewerkt door de afschaffing. Het was niet altijd duidelijk wanneer de uitzonderingsgronden van het relatief samenloopverbod toepassing vonden en het was de tendens dat ze redelijk frequent werden omzeild. Dat zorgt voor rechtsonzekerheid omdat partijen op voorhand niet weten of ze nu wel of niet aangesproken kunnen worden.²⁹³ Ook de preventieve functie van aansprakelijkheidsrecht wordt nu meer bekrachtigd.²⁹⁴

189. De afschaffing zal *an sich* geen extreme gevolgen hebben. Het is niet zo'n revolutionaire verandering aangezien inderdaad al frequent de uitzonderinggronden toepassing vonden. Zelfs wanneer de hoofdschuldeiser de quasi-immuniteit niet kon omzeilen, kon de hulppersoon zich nog steeds verwachten aan een regresvordering van de hoofdschuldenaar wanneer deze werd aangesproken door de hoofdschuldeiser voor de fouten die hulppersoon heeft begaan.²⁹⁵ De hoofdschuldenaar staat namelijk in voor de fouten van de hulppersoon. Toch verwacht de rechtsleer enkele problemen ondanks het feit dat het niet om een revolutionaire verandering gaat. Ze verwachten problemen omtrent de onzekerheid met betrekking tot de doorwerking van de bedingen in het contract tussen de hulppersoon en de hoofdschuldenaar.²⁹⁶ Er worden wel al enkele mogelijke oplossingen voorgesteld. Zo kan de vertegenwoordigingsfiguur een oplossing zijn, maar ook kettingbedingen zullen belangrijk worden.²⁹⁷ Er wordt ook voorspeld dat de contracten langere exoneratiebedingen zullen bevatten en er gebruik wordt gemaakt van derdenbedingen om de hulppersoon toch te beschermen.²⁹⁸

190. De wetgever mag dan wel meegaan met zijn tijd en grote bezorgdheden wegwerken die gepaard gingen met de quasi-immuniteit. Toch creëert hij nieuwe bezorgdheden. Dit is niet geheel abnormaal aangezien wij in België al vanaf 1973 het relatief samenloopverbod kennen.²⁹⁹ De toekomst zal uit wijzen hoe de rechtspraak of de wetgever zal omgaan met deze bezorgdheden. Op deze manier volgt België het Nederlandse voorbeeld waar ook de beschermingsmaatregelen voor de hulppersoon zijn gecreëerd door de rechtspraak en rechtsleer.

---

²⁹¹ Arbitragehof 28 juni 2006, *RABG* 2007, 586-587, noot F. BURSENS.

²⁹² M. MASELIS, *Vorderingsmogelijkheden bij samenhangende overeenkomsten*, Brussel, Intersentia, 2011, 167-168.

²⁹³ I. BOONE, "Samenloop contractuele en buitencontractuele aansprakelijkheid verijnd", *NJW* 2006, nr. 153, 946-947.

²⁹⁴ Memorie van toelichting, Wetsvoorstel houdende boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, *Parl.St.* Kamer 2023, nr.3213/001, 33.

²⁹⁵ C. BORUCKI, "Verslag van het rondetafelgesprek over de hervorming van het buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht. 25 februari 2022", *TPR* 2022, afl. 3, (1099) 1149.

²⁹⁶ GROTIUS-POTHIER ONDERZOEKSGROEP, "Een rechtsvergelijkende analyse van de Belgische hervorming van het buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht: enkele suggesties voor wetgever en rechter", *TBBR* 2020, nr. 3, (122) 131 en J. VANANROYE, "Toerekening aan rechtspersonen en aansprakelijkheid van uitvoeringsagenten in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid", *TPR* 2021, nr. 1, (177) 206.

²⁹⁷ E. DIRIX, "Onderaanneming", *T.Aann.* 1991, (30) 33-34.

²⁹⁸ O. VANDEN BERGHE, "Van de quasi-immune naar de quasi-vogelvrije uitvoeringsagent?- Wetsvoorstel boek 6 BW", <https://www.rdc-tbh.be/nl/news/van-de-quasi-immune-naar-de-quasi-vogelvrije-uitvoeringsagent-wetsvoorstel-boek-6-bw/>.

²⁹⁹ Cass. 7 december 1973, *Arr. Cass.* 1974, 395.

Bibliografie

Wetgeving

Belgische wetgeving

Oud Burgerlijk wetboek van 21 maart 1804, *BS* 18 mei 1962.

Burgerlijk wetboek van 13 april 2019, *BS* 13 april 2019.

Wet van 22 april 2019 inzake de kwaliteitsvolle praktijkvoering in de gezondheidszorg, *BS* 14 mei 2019.

Wet van 28 april 2022 houdende invoering van boek 5 "Verbintenissen" van het Burgerlijk Wetboek, *BS* 1 juli 2022.

Voorontwerp van wet houdende invoeging van de bepalingen betreffende buitencontractuele aansprakelijkheid in het Burgerlijk Wetboek, 1 september 2019.

Wetsvoorstel houdende boek 5 "Verbintenissen" van het Burgerlijk Wetboek, *Parl.St.* Kamer 2021, nr.1806/001.

Wetsvoorstel houdende boek 5 "Verbintenissen" van het Burgerlijk Wetboek, *Parl.St.* Kamer 2022, nr.1806/010.

Wetsvoorstel houdende boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, *Parl.St.* Kamer 2023, nr.3213/001.

Nederlandse wetgeving

Nederlands Burgerlijk Wetboek, *Stb.* 22 november 1991, nr. 600.

Rechtspraak

Belgische rechtspraak

Cass. 25 september 1959, *Arr. Cass.* 1960, 86.

Cass. 7 december 1973, *Arr. Cass.* 1974, 395.

Cass. 29 september 2006, C.03.0502.N.

Cass. 29 september 2006, C.03.0502.N., *RW* 2006-7, afl. 42, 1717-1721, noot A. VAN OEVELEN

Cass. 24 maart 2016, C.14.0329.

Cass. 24 maart 2016, AR C.14.0329.N, *TBH* 2017, 200.

Cass. 7 februari 2020, *RGAR* 2020, 15719-15724.

Cass. 12 maart 2020, AR C.19.0408.N, *TBH* 2020, 402-403.

Cass. 4 februari 2022, AR C.21.0278.F.

Luik (5^e k.) 8 maart 1973, *T.Aann.* 1976, 213, noot FAGNART, J.L.

Arbitragehof 28 juni 2006, *RABG* 2007, 586-590, noot BURSSSENS, F.

Antwerpen 4 november 2013, *RABG* 2014, 622-628, noot NOELS, D.

Nederlandse rechtspraak

Hoge Raad (NL) 7 maart 1969, ECLI:NL:PHR:1969:AB7416, www.rechtspraak.nl.

Hoge Raad (NL) 21 januari 2000, ECLI:NL:HR:2000:AA4429, www.rechtspraak.nl.

Hoge Raad (NL) 14 juni 2002, ECLI:NL:HR:2002:AE0657, www.rechtspraak.nl

Hoge Raad (NL) 24 september 2004, ECLI:NL:HR:2004:AO9069, www.rechtspraak.nl.

Hoge Raad (NL) 23 december 2005, ECLI:NL:PHR:2005:AU3713, www.rechtspraak.nl.

Hoge Raad (NL) 20 januari 2012, ECLI:NL:HR:2012:BT7496, www.rechtspraak.nl.

Rechtsleer

Boeken

Belgische bronnen

BOCKEN, H., BOONE, I., m.m.v. KRUIHOF, M., *Inleiding tot het schadevergoedingsrecht: buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht en andere schadevergoedingsstelsels*, Brugge, die Keure, 2014, 270 p.

CLAEYS, I., *Samenhangende overeenkomsten en aansprakelijkheid: de quasi-immuniteit van de uitvoeringsagent herbekeken*, Mortsel, Intersentia, 2003, 713 p.

CLAEYS, I. en TANGHE, T., *Algemeen contractenrecht*, Mortsel, Intersentia, 2022, 908 p.

CLAEYS, I. en TANGHE, T., *Nieuw algemeen contractenrecht*, Mortsel, Intersentia, 2023, 966 p.

CORNELIS, L. *Actuele ontwikkelingen inzake verbintenissenrecht*, Mortsel, Intersentia, 2009, 334 p.

DECLERCQ, S. en GOOSSENS, E., *Themis 2021-2022 nr. 120: Verbintenissenrecht*, Mortsel, Intersentia, 2022, 187 p.

DEKETELAERE, K., SCHOUPS, M. en VERBEKE, A-L, *Handboek Bouwrecht (derde editie)*, Mortsel, Intersentia, 2022, 2120 p.

MASELIS, M., *Vorderingsmogelijkheden bij samenhangende overeenkomsten*, Brussel, Intersentia, 2011, 202 p.

PAUWELS, C., *Contractuele aansprakelijkheid voor hulppersonen of uitvoeringsagenten*, Antwerpen, Maklu, 1995, 482 p.

SAGAERT, V., *Beginselen van verbintenissenrecht*, Hoegaarden, LeA Uitgevers, 2023, 326 p.

STIJNS, S., *Leerboek verbintenissenrecht (boek 1)*, Brugge, die Keure/La Chartre, 2022, 728 p.

STIJNS, S. en SAMOY, I., *Leerboek verbintenissenrecht (boek 1bis)*, Brugge, die Keure/La Chartre, 2020, 408 p.

TER HEERDT, J., *Het experiment beproefd: een juridische analyse van medische experimenten met mensen*, Antwerpen, Maklu, 2000, 723 p.

TILLEMANS, B., LIERMAN, S. en SAGAERT, V., *De Valks juridisch woordenboek*, Leuven, Intersentia, 2020, 232 p.

VAN GERVEN, W. en VAN OEVELEN, A., *Verbintenissenrecht*, Leuven/Den Haag, Acco, 2015, 728 p.

VANSWEEVELT, T., *De civielrechtelijke aansprakelijkheid van de geneesheer en het ziekenhuis*, Antwerpen, Maklu, 1992, 947 p.

VANSWEEVELT, T. en WEYTS, B., *Handboek verbintenissenrecht*, Mortsel, Intersentia, 2019, 1214 p.

VANSWEEVELT, T. en WEYTS, B., *Handboek Buitencontractueel Aansprakelijkheidsrecht*, Mortsel, Intersentia, 2009, 935 p.

Nederlandse bronnen

ASSER-HARTKAMP, "Hoofd- en onderaanneming" in C. ASSER (ed.), *Bijzondere overeenkomsten*, VI7, *Aanneming van werk*, Deventer, Kluwer, 2017, 561 p.

ASSER-HARTKAMP, "Hoofd- en onderaanneming" in C. ASSER (ed.), *Bijzondere overeenkomsten*, VI7, *Aanneming van werk*, Deventer, Kluwer, 2022, 516 p.

ASSER-KORTMANN, "Middellijke vertegenwoordiging" in C. ASSER (ed.), *Volmacht en vertegenwoordiging*, III3, Deventer, Kluwer, 2017, 256 p.

DE JONG, G.T., KRANS, H.B. en WISSINK, H.B., *Verbintenissenrecht algemeen*, Deventer, Kluwer, 2018, 357 p.

Tijdschriften

BOCKEN, H., "Het ontwerp van de Commissie tot herziening van het aansprakelijkheidsrecht. Een overzicht in context", *TPR* 2021, nr. 1, 11-29.

BOCKEN, H., "Samenloop in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid", *TPR* 2021, nr. 1, 151-175.

BOONE, I., "Samenloop contractuele en buitencontractuele aansprakelijkheid verijnd", *NJW* 2006, nr. 153, 946-947.

BORUCKI, C., "Verslag van het rondetafelgesprek over de hervorming van het buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht. 25 februari 2022", *TPR* 2022, afl. 3, 1099-1216.

BROECKX, N., "De aansprakelijkheid van een (oog)arts voor de fouten van een anesthesist-hulp persoon", *T.Gez.* 2012/13, nr. 4, 321-329.

COUSY, H., "Het verbod van samenloop tussen contractuele en extra-contractuele aansprakelijkheid en zijn weerslag", *TPR* 1984, 155-196.

DE BOECK, A., "De toenemende "verdiensting": verbintenisrechtelijke vraagstukken bij de kringlooeconomie", *TBBR* 2020, 14-25.

DIRIX, E., "Onderaanneming", *T.Aann.* 1991, 30-39.

DIRIX, E. en WERY, P., "Nieuw verbintennisrecht: dogmatische discussies mogen noodzakelijke modernisering niet in de weg staan", *Juristenkrant* 2018, nr. 373, 16-17.

GROTIUS-POTHIER ONDERZOEKSGROEP, "Een rechtsvergelijkende analyse van de Belgische hervorming van het buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht: enkele suggesties voor wetgever en rechter", *TBBR* 2020, nr. 3, 122-159.

SAGAERT, V. en STORME, M.E., "Inleiding tot het themanummer hervorming van het aansprakelijkheidsrecht", *TPR* 2021, nr. 1, 5-9.

SAMOY, I., "Het Belgische hervormingsproject aansprakelijkheidsrecht: de dagen van het iconische artikel 1382 en de gendergevoelige bonus pater familias lijken geteld...", *NTBR* 2018-19, afl 7, 26-30.

STORME, M.E., "Een nieuw verbintennisrecht: oude wijn in nieuwe zakken", *Juristenkrant* 2018, 17.

TILLEMANN, B., "Onderaanneming", *TPR* 2022, 620-648.

VANANROYE, J., "Toerekening aan rechtspersonen en aansprakelijkheid van uitvoeringsagenten in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid", *TPR* 2021, nr. 1, 177-214.

VAN DEN BERGHE, H., VAN QUICKENBORNE, M., en HAMELINK, P., "Overzicht van rechtspraak. Aansprakelijkheid uit onrechtmatige daad (1964-1978)", *TPR* 1980, 1139-1475.

VERBEKE, J.W. en VERBEKE, A-L, "Samenloop en quasi-immuniteit in het bouwcontractenrecht. (Aangename?) kennismaking met het voorontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid", *TBO* 2022, nr. 4, 184.

Verzamelwerken

Belgische bronnen

BOCKEN, H., "Samenloop en causaliteit in het Voorontwerp Buitencontractuele aansprakelijkheid", in Samoy, I. en Van Schoubroeck, C. (eds.), *Trends en evoluties in het aansprakelijkheids- en verzekeringsrecht. IIIde Interuniversitair Congres over Aansprakelijkheids- en Verzekeringsrecht (ICAV III)*, Mortsel, Intersentia, 2019, 11-42.

DIRIX, E., "Exoneratiebedingen: een rechtsvergelijkende rondblik", in HERBOTS, J. (ed.), *Exoneratiebedingen*, HERBOTS, J.H. (ed.), Brugge, Die Keure, 1993, 160-184.

HERBOTS, J.H. "De exoneratiebedingen in het gemeen recht", in HERBOTS, J. (ed.), *Exoneratiebedingen*, HERBOTS, J.H. (ed.), Brugge, Die Keure, 1993, 1-20.

STIJNS. S., "Samenloop van civielrechtelijke samenloopregimes: quo vadis?", in VUYE, H, *Springlevend aansprakelijkheidsrecht*, Mortsel, Intersentia, 2011, 141-196.

Onlinebronnen

FEDERALE OVERHEIDSDIENST JUSTITIE, "Hervorming Burgerlijk Wetboek", <https://justitie.belgium.be/nl/bwcc>.

GEENS, K., "De sprong naar het recht voor morgen. Hercodificatie van de basis wetgeving", 6 december 2016, FOD Justitie, <https://www.koengeens.be/policy/hercodificatie>.

MELENS, V., "Schade door een onrechtmatige daad", <https://www.flinckadvocaten.nl/schade-door-een-onrechtmatige-daad>.

VANANROYE, J., "De 'quasi' in de quasi-immuniteit van de uitvoeringsagent", 4 maart 2022, <https://corporatelifinancelab.org/tag/uitvoeringsagent/>.

VANDEN BERGHE, O., "Van de quasi-immune naar de quasi-vogelvrije uitvoeringsagent?- Wetsvoorstel boek 6 BW", <https://www.rdc-tbh.be/nl/news/van-de-quasi-immune-naar-de-quasi-vogelvrije-uitvoeringsagent-wetsvoorstel-boek-6-bw/>.

VANSEVENANT, J., "Cass. 12 maart 2020: wie louter hulpzaken ter beschikking stelt die worden gebruikt voor de uitvoering van een andere overeenkomst, is geen uitvoeringsagent", 15 mei 2020, <https://www.rdc-tbh.be/nl/news/cass-12-maart-2020-wie-louter-hulpzaken-ter-beschikking-stelt-die-worden-gebruikt-voor-de-uitvoering-van-een-andere-overeenkomst-is-geen-uitvoeringsagent/>.

WETBOEKPLUS, "Boek 6 artikel 76 (6:67 BW)" <https://wetboekplus.nl/burgerlijk-wetboek-boek-6-artikel-76-hulppersonen-hulppersonen/>.

Proefschrift

PAUWELS, C., *Contractuele aansprakelijkheid voor hulppersonen of uitvoeringsagenten. Rechtsvergelijkende studie van het beginsel, zijn draagwijdte en enkele toepassingen*, onuitg. Proefschrift KU Leuven, <https://www.law.kuleuven.be/apps/jura/public/art/32n1/dpauwels.pdf>